

Uchwała Nr 0007.16.2016
Rady Miejskiej w Czarnem
z dnia 24 lutego 2016r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Czarne na lata 2016-2022

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2015r. poz. 1515) Rada Miejska w Czarnem uchwala, co następuje:

§1

Przyjmuje się Strategię Rozwoju Miasta i Gminy Czarne na lata 2016-2022 o treści stanowiącej załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§2

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Czarnego.

§3

Uchwała podlega ogłoszeniu w sposób zwyczajowo przyjęty i wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miejskiej w Czarnem
mgr inż. Adam Leszek Breska

UZASADNIENIE

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Czarne na 2016-2022 jest jednym z najważniejszych dokumentów będących drogowskazem dla podejmowania decyzji dotyczących rozwoju gminy. Jest dokumentem definiującym jej najważniejsze przedsięwzięcia społeczne, gospodarcze i środowiskowe, w tym zawiera kierunek alokacji zasobów, które w możliwie najlepszy sposób powinny przyczynić się do realizacji pożądanej wizji rozwoju. Moment określenia zapisów Strategii wyznaczyło zaistnienie szczególnych szans w regionalnym i krajowym otoczeniu Gminy, związanych z nowymi instytucjami integracji europejskiej – perspektywa 2014-2020. Rozstrzygnięcia zawarte w Strategii mają na celu określenie listy najskuteczniejszych przedsięwzięć rozwojowych w tej perspektywie, a jednocześnie odpowiadających na oczekiwania i aspiracje mieszkańców Miasta i Gminy Czarne. Konieczność przyjęcia strategii jest także m. in. jednym z wymogów wynikających z procedur ubiegania się o środki z funduszy europejskich w latach 2014-2020. Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Czarne na lata 2016-2022 nie ogranicza się w swych założeniach wyłącznie do zadań leżących w kompetencjach ustawowych Gminy, ale angażuje i inicjuje działania realizowane w szerokich partnerstwach lokalnych oraz subregionalnych. Główne założenia strategii wypracowane zostały w drodze szerokich konsultacji społecznych, których głównym punktem były reprezentatywne badania ankietowe przeprowadzone na terenie całej gminy oraz warsztaty strategiczne, które odbyły się w listopadzie 2015r. z udziałem przedstawicieli m. in. samorządu, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców, instytucji kulturalnych i innych.

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miejskiej w Czarne

mgr inż. Adam Leszek Breska

RADA MIEJSKA
77-330 CZARNE
woj. pomorskie

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Czarne na lata 2016-2022

Spis treści

ISTOTA PLANOWANIA STRATEGICZNEGO.....	3
METODOLOGIA PRAC NA STRATEGIĄ ROZWOJU.....	4
DIAGNOZA SPOŁECZNO GOSPODARCZA MIASTA I GMINY CZARNE.....	6
Położenie i warunki demograficzne.....	6
Demografia gminy.....	7
INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA.....	13
Szkolnictwo.....	13
Kultura.....	14
Opieka zdrowotna.....	16
Sport.....	16
Turystyka i rekreacja.....	17
Opieka i pomoc społeczna.....	22
Budownictwo mieszkaniowe.....	24
Finanse Miasta i Gminy Czarne.....	24
Podmioty gospodarcze, rolnictwo, leśnictwo i zasoby naturalne.....	29
Podmioty gospodarcze.....	29
Rolnictwo i leśnictwo.....	30
Zasoby surowców naturalnych i ukształtowanie powierzchni.....	32
Infrastruktura drogowa i techniczna.....	32
Infrastruktura drogowa.....	32
Infrastruktura wodno-kanalizacyjna.....	33
Gospodarka odpadami.....	33
POTRZEBY MIESZKAŃCÓW W BADANIACH ANKIETOWYCH.....	35
Ogółę założenia badań.....	35
Metodologia badania.....	35
Dane dotyczące osób biorących udział w badaniu.....	36
Płeć, wiek i miejsce zamieszkania respondentów.....	36
Wykształcenie, wykonywane zajęcie i sytuacja ekonomiczna mieszkańców Czarnego.....	38
Związek mieszkańców z Miastem i Gminą Czarne.....	41
Plany migracyjne mieszkańców.....	41
Ocena potencjału Miasta i Gminy Czarne.....	45
Szanse i perspektywy rozwoju.....	45
Słabe strony i zagrożenia rozwojowe.....	48
Wnioski.....	51
ANALIZA SWOT.....	52
Założenia metodologiczne.....	52
Analiza poszczególnych obszarów życia społeczno - gospodarczego.....	53
Wizja i misja Miasta i Gminy Czarne.....	59
Cele strategiczne Miasta i Gminy Czarne.....	61
Struktura logiczna strategii.....	69
REALIZACJA I MONITORING STRATEGII ROZWOJU MIASTA I GMINY CZARNE NA LATA 2016-2022.....	71
SPIS ILUSTRACJI, WYKRESÓW I TABEL.....	73

Planowanie powinno być jednym z podstawowych etapów zarządzania. Planowanie strategiczne powinno uwzględniać wyzwania, przed jakimi stoi dana jednostka samorządu terytorialnego i uwzględniać potrzeby i oczekiwania całej wspólnoty gminnej. Uwzględnienie wewnętrznych procesów zachodzących w każdej gminie powinno wynikać z partycypacyjnego podejścia do budowania dokumentów strategicznych. Przedstawiciele lokalnych społeczności powinni uczestniczyć w budowaniu planów rozwojowych i mieć wpływ na wyznaczanie kierunków zmian. W procesie planowania gminę należy postrzegać z jednej strony jako odrębny organizm i uwzględniać jej specyfikę oraz posiadane zasoby. Aby świadomie przewidywać i kontrolować zmiany zachodzące na danym obszarze należy jednak lokalne uwarunkowania analizować w szerszym kontekście. Otoczenie zewnętrzne (zarówno terytorialne, społeczne jak i makroekonomiczne) ma bowiem stały wpływ na funkcjonowanie i procesy rozwojowe samorządu terytorialnego. Kontekst diagnoz i analiz prowadzących do tworzenia dokumentów musi uwzględniać zarówno czynniki wewnętrzne jak i zewnętrzne różnorodne szanse rozwojowe, ale i zagrożenia.

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Czarne jest dokumentem, który powstał w drodze szerokich konsultacji społecznych. Podstawowym założeniem przyświecającym twórcom tego dokumentu było umożliwienie jak największej liczbie mieszkańców udziału w tworzeniu wieloletniego planu zrównoważonego rozwoju gminy. Dokument ten nie powstał więc tylko i wyłącznie w oparciu o spotkania z liderami lokalnej społeczności. Jednym z głównych zabiegów umożliwiających partycypację mieszkańców były badania społeczne przeprowadzone na terenie całej gminy. Podstawą do wnioskowania dotyczącego oczekiwań mieszkańców było dobranie reprezentatywnej typologicznie próby badawczej, która umożliwiła uczestnictwo w badaniach reprezentatywnej grupie przedstawicieli populacji. Na etapie projektowania metodologii przygotowania strategii rozwoju kierowano się przede wszystkim faktem, że planowanie strategiczne jest szansą na zbliżenie mieszkańców, różnorodnych środowisk oraz władz gminy. Inicjatywie tej przyświecało wykreowanie kierunków zrównoważonego rozwoju Miasta i Gminy Czarne.

Dokument ten ma za zadanie określić najważniejsze założenia rozwoju jednostki i umożliwić samorządowi jak najbardziej efektywne wykorzystanie posiadanego potencjału. Biorąc pod uwagę duży potencjał diagnostyczny oraz partycypacyjny charakter, stanowi on także wiarygodną podstawę do ubiegania się o środki z funduszy UE oraz innych źródeł zewnętrznych. Dynamika zmian społecznych i ekonomicznych wymusza jednak konieczność zdania sobie sprawy, że żaden dokument o charakterze strategicznym nie ma charakteru operacyjnego. Nie jest to plan, który musi zostać wykonany a jedynie wynikający z dogłębnych analiz obraz zamierzeń i oczekiwań kierunków rozwoju gminy. Ciągłe zmiany i procesy zachodzące zarówno wewnątrz gminy, jak i w jej otoczeniu będą wymuszać konieczność ciągłego udoskonalania powstałego planu strategicznego.

Konstrukcję dokumentu Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Czarne oparto na partycypacyjno-eksperckim modelu budowy planów strategicznych jednostek samorządu terytorialnego, w pełni oddającym oczekiwania krajowych oraz unijnych instytucji odpowiedzialnych za rozwój terytorialny w Polsce. Budowanie dokumentu poprzedzone zostało szerokimi konsultacjami społecznymi, których głównym punktem były reprezentatywne badania ankietowe przeprowadzone na terenie całej gminy. Na etapie diagnozy oraz analizy SWOT w budowaniu strategii uczestniczyli przedstawiciele różnych środowisk. W skład powołanego przez Burmistrza Czarnego Międzysektorowego Zespołu Roboczego weszli:

- Jerzy Wróć – Zarząd Okręgu PZW w Słupsku (oddział Czarne)
- Jan Piskorz – PTTK HUSARIA Czarne
- Grażyna Jaśkiewicz – Dyrektor Szkoły Podstawowej w Krzemieniewie
- Agnieszka Marek – Pracownik UMiG Czarne
- Cezary Bakiewicz – Dyrektor Zespołu Szkół w Czarnem
- Danuta Hinc – Dyrektor Przedszkola Gminnego w Czarnem
- Alina Roszak-Ciemińska – Dyrektor Szkoły Podstawowej w Wyczechach
- Damian Walo – Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych i Integracji Środowiskowej SZANSA w Czarnem
- Lidia Andrusieczko – pracownik CCK w Czarnem
- Tomasz Hepner – pracownik CCK w Czarnem
- Agnieszka Kamińska – Kierownik Biblioteki Publicznej w Czarnem
- Arkadiusz Patrzykowski - Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych i Integracji Środowiskowej SZANSA w Czarnem
- Anida Słyk – mieszkaniec Czarne
- Piotr Słyk – mieszkaniec Czarne
- Alina Stojak – Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Czarnem
- Marzena Kaczmarek – Dyrektor CCK w Czarnem
- Marek Mozol – PEC sp. z o.o. w Czarnem
- Adam Breska – Przewodniczący Rady Miejskiej w Czarnem
- Stanisław Biełus – mieszkaniec Raciniewa
- Piotr Zabrocki – Burmistrz Czarne
- Agnieszka Wanda – Pracownik UMiG Czarne

Prace nad dokumentem Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Czarne opierały się o wykorzystanie szeregu wzajemnie uzupełniających się metod, prac analitycznych, eksperckich i partycypacyjnych, spośród których wymienić należy:

- analizę danych zastanych i prace eksperckie w celu przeprowadzenia diagnozy zasobów i sytuacji Miasta i Gminy Czarne;
- przeprowadzenie badań społecznych na reprezentatywnej typologicznie próbie kwotowej. Badania miały na celu diagnozę potrzeb mieszkańców. Ich dodatkowym celem było stworzenie możliwości dialogu z mieszkańcami Miasta i Gminy Czarne na temat poziomu zadowolenia z jego stanu obecnego oraz oczekiwań, potrzeb i propozycji na przyszłość.
- Spotkania warsztatowe Międzysektorowego Zespołu Roboczego, skupiającego przedstawicieli instytucji i organizacji działających na terenie Miasta i Gminy Czarne. Warsztaty zostały zaprojektowane w sposób pozwalający uczestnikom indywidualnie i grupowo identyfikować, analizować i proponować możliwe rozwiązania oraz kierunki rozwoju. Podejście to pozwoliło na wytworzenie sytuacji, w której, uczestnicy traktowani byli jako eksperci. Rolą moderatora była jedynie koordynacja procesu oraz proponowanie przykładowych kierunków rozwojowych i rozwiązań. Podstawą całego eksperckiego procesu konsultacyjnego było stworzenie takiej sytuacji, która pozwalałaby członkom Międzysektorowego Zespołu Roboczego na uzyskanie pewności, że to oni sami, a nie moderator warsztatów, są autorami analiz i rozwiązań.
- Spotkania z grupą ekspercką, które miały formę panelu eksperckiego. W grupie tej znaleźli się przede wszystkim przedstawiciele UMiG oraz moderator spotkań warsztatowych. Celem tych było doprecyzowanie kierunków i działań wypracowanych na spotkaniach warsztatowych.

Ilustracja 1: Przebieg prac nad Strategią Rozwoju Miasta i Gminy Czarne

Położenie i warunki demograficzne

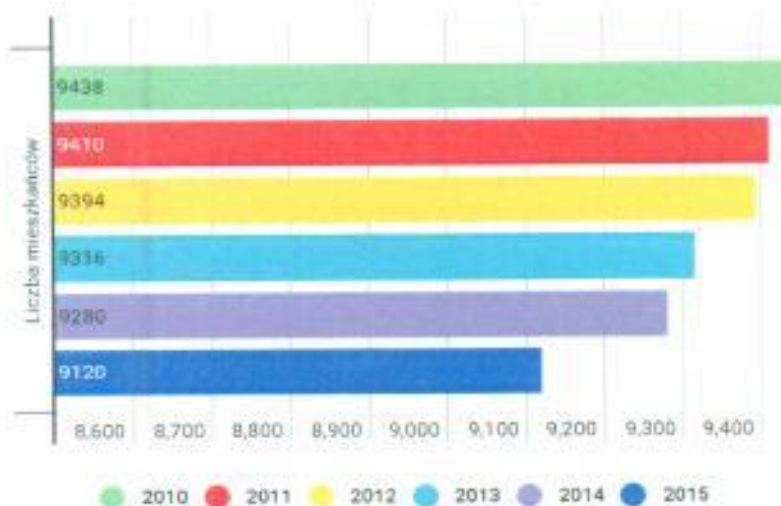
Miasto i Gmina Czarne położone jest w zachodniej części powiatu człuchowskiego zajmującego południowo – zachodnią część województwa pomorskiego (stanowiącego drugi największy powierzchniowo powiat w woj. pomorskim). Teren gminy znajduje się na styku trzech województw: pomorskiego, zachodniopomorskiego i wielkopolskiego. Biegące przez tereny gminy szlaki komunikacyjne mają charakter regionalny i lokalny (trasy dróg wojewódzkich nr 201 Gwda-Barkowo i nr 202 Czarne-Rzeczynica. Oddalenie od głównych szlaków komunikacyjnych nie jest jednak duże. Tereny gminy od drogi nr 22 Tczew-Kaliningrad dzieli zaledwie 16 km. Gmina Czarne położona jest w powiecie człuchowskim. Całkowita powierzchnia gminy wynosi 235 km². W skład gminy wchodzi 10 sołectw: Biernatka, Bińcze, Domisław, Kijno, Krzemieniewo, Nadziejewo, Raciniewo, Sierpowo, Sokole, Wyczechy oraz trzy osiedla na terenie miasta.

Ilustracja 2: Położenie Miasta i Gminy Czarne

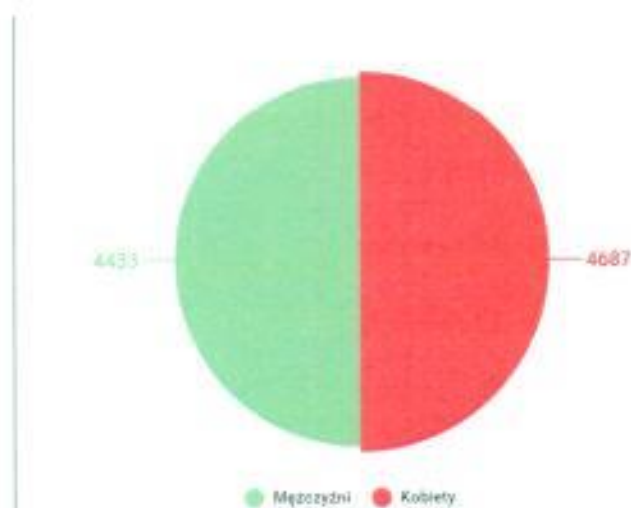
Demografia gminy

Liczba mieszkańców miasta i gminy Czarne wynosi 9,120 osób (rok 2015), z czego w Czarnem mieszka 5899 osób, a na terenach wiejskich 3221 osób.¹ Liczba mieszkańców Miasta i Gminy Czarne od 2010 roku systematycznie spada. Analiza pięciu ostatnich lat wskazuje na powolne nasilanie się tego trendu². Zjawisko to można połączyć przede wszystkim z emigracją zarobkową mieszkańców (zarówno zagraniczną jak i krajową).

Wykres 1: Liczba mieszkańców wg lat.

Jak już wcześniej wspomniano ludność gminy nie jest równomiernie rozmieszczona terytorialnie. Zdecydowana większość zamieszkuje teren miasta. Dzieląc mieszkańców wg płci należy zauważyć nadreprezentację kobiet.

Wykres 2: Rozkład mieszkańców ze względu na płeć.

1 Dane na Urzędzie Miasta i Gminy Czarne na dzień 30.11.2015.

2 Opracowanie własne na podstawie danych GUS (Bank Danych Lokalnych).

Wg danych z 2015 roku na terenie gminy mieszka ich 4687. Dla porównania mężczyźni stanowią 48,6% populacji – czyli 4433 osoby.³ Znaczący może być także fakt, że liczba kobiet i mężczyzn zmniejsza się w przeciągu ostatnich 5 lat nierównomiernie. Można zauważyć, że kategoria mężczyzn staje się relatywnie nieproporcjonalnie mniej liczna.

Wykres 3: Rozkłady liczby mężczyzn i kobiet.

Ogólnie możemy uznać, że mamy do czynienia z stosunkowo wyraźną tendencją spadkową. W przeciągu 5 ostatnich lat (od roku 2010) mamy do czynienia ze spadkiem liczby mieszkańców o 318 osób. Odnosząc te liczby do stanu z roku 2010, trzeba zauważyć, że spadek wynosi aż 3,4%. Analizując liczbę mieszkańców przez pryzmat ekonomicznych grup wieku, należy zauważyć, że kategorie, które notują spadki liczebności, to mieszkańcy w wieku przedprodukcyjnym i mieszkańcy w wieku produkcyjnym. Kategorią, której liczebność systematycznie się zwiększa, to ludność w wieku poprodukcyjnym.⁴

³ Według danych Urzędu Miasta i Gminy Czarne.

⁴ Opracowanie własne na podstawie danych GUS (Bank Danych Lokalnych).

ludności ogółem					
	2010	2011	2012	2013	2014
w wieku przedprodukcyjnym	21,3	20,9	20,6	20,1	19,8
w wieku produkcyjnym	65,6	65,2	64,7	64,4	64
w wieku poprodukcyjnym	13	13,9	14,7	15,4	16,2

Tabela 1: Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym.

Dokładne zmiany liczby mieszkańców Miasta i Gminy Czarne obrazują dane umieszczone w tabeli „Ludność ogółem wg kategorii wieku”. Dane zagregowane zostały na poziomie poszczególnych lat (od roku 2010 do 2014).⁵

Ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym wg płci						
rok		2010	2011	2012	2013	2014
osoba		9438	9410	9394	9316	9280
mężczyźni	osoba	4639	4640	4628	4589	4564
kobiety	osoba	4799	4770	4766	4727	4716
w wieku przedprodukcyjnym						
ogółem	osoba	2011	1971	1936	1877	1835
mężczyźni	osoba	1037	1030	1011	980	946
kobiety	osoba	974	941	925	897	889
w wieku produkcyjnym						
ogółem	osoba	6196	6132	6081	6003	5942
mężczyźni	osoba	3260	3250	3219	3191	3164
kobiety	osoba	2936	2882	2862	2812	2778
w wieku produkcyjnym mobilnym						
ogółem	osoba	3785	3755	3754	3700	3695
mężczyźni	osoba	1945	1944	1935	1913	1912
kobiety	osoba	1840	1811	1819	1787	1783
w wieku produkcyjnym niemobilnym						
ogółem	osoba	2411	2377	2327	2303	2247
mężczyźni	osoba	1315	1306	1284	1278	1252
kobiety	osoba	1096	1071	1043	1025	995
w wieku poprodukcyjnym						
ogółem	osoba	1231	1307	1377	1436	1503
mężczyźni	osoba	342	360	398	418	454
kobiety	osoba	889	947	979	1018	1049

Tabela 2: Ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym wg płci.

Generalny trend prowadzący do starzenia się społeczności gminy, wzmacniany jest przez zjawisko ujemnego bilansu migracyjnego. Jak wskazują dane GUS, w okresie od 2010 roku do 2014 roku niezmiennie utrzymuje się ujemne saldo migracyjne. W przypadku wewnętrznego ruchu migracyjnego liczba mieszkańców zmniejszyła się o 195 osób, a w przypadku ruchu zewnętrznego o 32 osoby. Dowodzi, to dosyć wyraźnie, że zmniejszająca się liczba mieszkańców jest w większości przypadków wynikiem migracji, a tylko w ograniczonym stopniu efektem starzenia się i wymierania lokalnych społeczności. Należy równocześnie zauważyć, że oficjalne dane niosą za sobą niebezpieczeństwo pewnego niedoszacowania, ponieważ często od momentu wyjazdu, do chwili przemeldowania mija nawet kilka lat. Liczba mieszkańców powinna zostać także pomniejszona o osoby studiujące lub po prostu pracujące w innym miejscu. Trudno jednak tę liczbę oszacować,

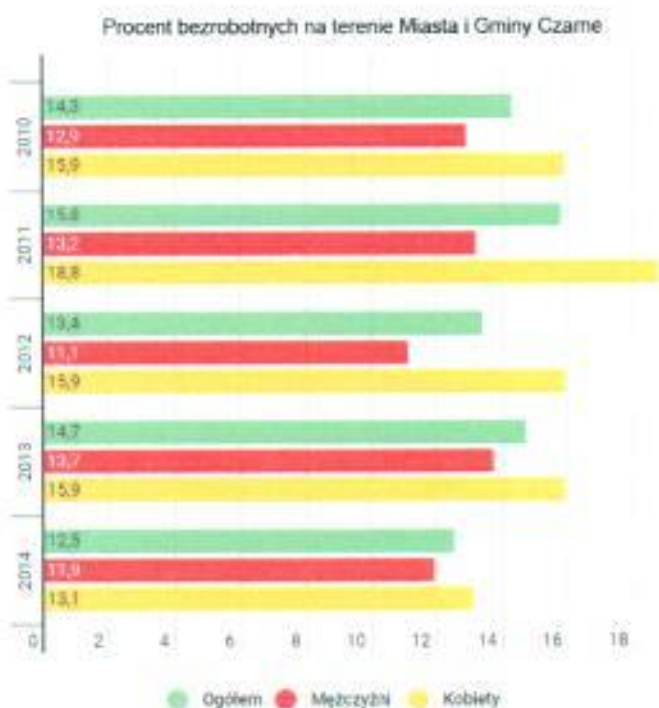
⁵ Opracowanie własne na podstawie danych GUS (Bank Danych Lokalnych)

ponieważ nie prowadzone są statystyki dotyczące tych zmiennych.

Migracje na pobyt stały gminne wg typu, kierunku i płci migrantów						
zameldowania w ruchu wewnętrznym						
ogółem	osoba	157	157	119	95	138
mężczyźni	osoba	52	78	49	41	60
kobiety	osoba	105	79	70	54	78
zameldowania z zagranicy						
ogółem	osoba	1	0	1	1	0
mężczyźni	osoba	0	0	1	1	0
kobiety	osoba	1	0	0	0	0
wymeldowania w ruchu wewnętrznym						
ogółem	osoba	193	191	153	151	173
mężczyźni	osoba	89	84	78	70	83
kobiety	osoba	104	107	75	81	90
wymeldowania z granicę						
ogółem	osoba	0	14	9	10	2
mężczyźni	osoba	0	7	4	6	1
kobiety	osoba	0	7	5	4	1
saldo migracji wewnętrznych						
ogółem	osoba	-36	-34	-34	-56	-35
mężczyźni	osoba	-37	-6	-29	-29	-23
kobiety	osoba	1	-28	-5	-27	-12
saldo migracji zagranicznych						
ogółem	osoba	1	-14	-8	-9	-2
mężczyźni	osoba	0	-7	-3	-5	-1
kobiety	osoba	1	-7	-5	-4	-1

Tabela 3: Migracje na pobyt stały gminne wg typu, kierunku i płci migrantów.

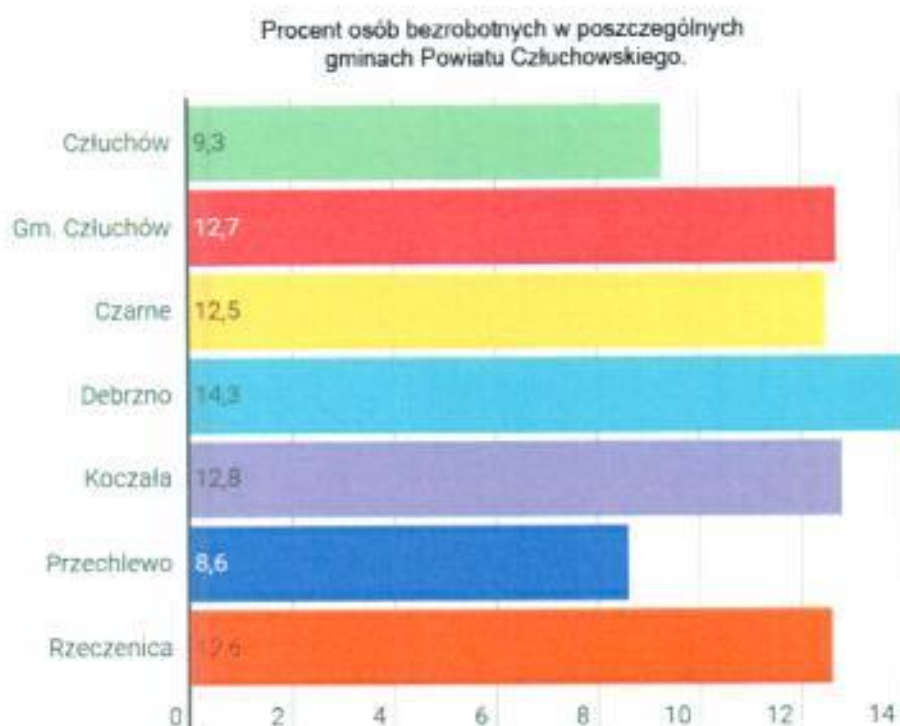
Do pozytywnych zjawisk demograficznych można natomiast zaliczyć malejące w ostatnich latach bezrobocie. Co prawda procent osób bezrobotnych na terenie gminy w 2014 roku był najniższy w perspektywie 5 lat, ale trzeba zaznaczyć, że statystyka ta miała charakter sinusoidy i od roku 2011

Wykres 4: Bezrobotni na terenie Miasta i Gminy Czarne.

roźnie, by następnie się zmniejszyć. Wahania mieszczą się przeważnie w przedziale ok. 2 punktów procentowych. Jak można zaobserwować z danych GUS, zdecydowanie większe problemy ze znalezieniem pracy mają kobiety. Najwyższy ich odsetek pozostawał bez stałego źródła dochodu w roku 2011 i stanowił 18,8% wszystkich kobiet mieszkających na terenie gminy.

W odniesieniu do innych jednostek samorządu terytorialnego w Powiecie Człuchowskim gmina Czarne posiada jeden z najniższych procentowych wskaźników bezrobocia (zaraz za gminą Przechlewo oraz miastem Człuchów).⁶

Wykres 5: Bezrobotni w poszczególnych gminach (udział procentowy).

Jednak gdy przeanalizujemy liczbę osób bezrobotnych (a nie ich procent), to gmina Czarne znajdzie się na 4 miejscu w ogólnym zestawieniu. Większą liczbę bezrobotnych w 2014 roku miały: gmina Debrzno, gmina Człuchów i miasto Człuchów. Analizując problem bezrobocia można też zestawić Czarne jako gminę miejsko-wiejską z bardzo podobną pod względem demograficznym gminą Debrzno. W tym przypadku uprawnione są porównania procentowe, które jednoznacznie wskazują, że problem bezrobocia jest w gminie Czarne znacząco mniejszy. Nie bez znaczenia w tym przypadku jest zapewne stosunkowo duże zatrudnienie osób w różnorodnych instytucjach publicznych, do których zaliczyć można: zakład karny, jednostkę wojskową czy powiatowy ośrodek rehabilitacyjny.

Na stan bezrobocia bezpośredni wpływ ma również stopień wykształcenia ludności. Głównym problemem bezrobocia jest brak miejsc pracy na terenie Gminy skierowanych do osób o bardzo niskich kwalifikacjach. Przy obecnym braku ofert pracy stałej dla wielu bezrobotnych, zatrudnienie w ramach prac interwencyjnych lub robót publicznych jest jedyną realną szansą na przetrwanie. Należy zaznaczyć, że stosunkowo liczną kategorię osób bezrobotnych stanowią osoby,

⁶ Opracowanie własne na podstawie danych GUS (Bank Danych Lokalnych).

które podejmują tymczasowe zatrudnienie w celu uzyskania prawa do zasiłku dla bezrobotnych.

Wykres 6: Liczba bezrobotnych w poszczególnych gminach.

Głównym problemem lokalnego rynku pracy jest sprostanie w najbliższym pięcioleciu popytowi na miejsca pracy, generowanemu przez wkraczanie młodych ludzi na rynek pracy. Zauważalne negatywne zjawisko różnego typu zewnętrznych migracji podyktowane jest w większości wypadków poszukiwaniem atrakcyjnej pracy.

Tendencja do wyludniania się terenu gminy Czarne powoduje zmniejszanie się liczby specjalistów w różnych dziedzinach i jednocześnie znaczące zubożenie lokalnych zasobów kadrowych. Proces ten utrudnia jednocześnie efektywne poszukiwanie i przyciąganie potencjalnych inwestorów, ponieważ zasoby kadrowe są dla nich jednym z najważniejszych czynników decydujących o wyborze konkretnej przestrzeni rozwojowej i inwestycyjnej.

Jednym z głównych zadań stojących przed samorządem jest więc podejmowanie działań mających na celu zatrzymanie migracji młodych ludzi. Priorytetem powinno stać się stworzenie odpowiednich warunków do rozwoju własnych inicjatyw, zwiększania konkurencji pracodawców na rynku pracy i generowanie powstawania atrakcyjnych stanowisk pracy (charakteryzujących się relatywnie wysokimi wynagrodzeniami).

Szkolnictwo

Na terenie Miasta i Gminy Czarne funkcjonuje łącznie 5 szkół: Szkoła Podstawowa w Wyczechach, Szkoła Podstawowa w Krzemieniewie, Zespół Szkół w Czarnej (szkołą podstawową i gimnazjum), Publiczna Szkoła w Bińcu oraz Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. Jana Pawła II w Czarnej. Łącznie w 2015 roku na terenie gminy do szkół uczęszczało 1094 uczniów. Szkoły na wszystkich etapach edukacji zatrudniały 119,89 pracowników pedagogicznych (w przeliczeniu na etaty) oraz 36,2 pracowników administracyjnych (w przeliczeniu na etaty). Organem prowadzącym trzech spośród wcześniej wymienionych szkół (Szkoły Podstawowe w Wyczechach, Szkoły Podstawowej w Krzemieniewie oraz Zespół Szkół w Czarnej) jest Miasto i Gmina Czarne. Publiczna Szkoła w Bińcu prowadzona jest przez stowarzyszenie a organem prowadzącym dla Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych im. Jana Pawła II w Czarnej jest Starostwo Powiatowe w Cieluchach.

L.p.	Nazwa szkoły	Liczba uczniów	Pracownicy pedagogiczni	Pracownicy obsługi i administracji
			(w etatach)	
1.	Szkoła Podstawowa w Wyczechach	88	12,28	4,10
2.	Szkoła Podstawowa w Krzemieniewie	62	10,06	5,10
3.	Zespół Szkół w Czarnej	707	74,00	21,00
4.	Publiczna Szkoła w Bińcu	4	1,55	2,00
5.	Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. Jana Pawła II w Czarnej	233	22	4
RAZEM:		1094	119,89	36,2

Tabela 4: Szkoły na terenie Miasta i Gminy Czarne.⁷

Na terenie gminy funkcjonuje także przedszkole w Czarnej oraz trzy oddziały przedszkolne (szkoła podstawowa w Wyczechach, szkoła podstawowa w Krzemieniewie oraz oddział przy szkole podstawowej w Bińcu). Łącznie do przedszkoli lub oddziałów przedszkolnych w 2015 roku uczęszczało 205 dzieci. Na terenie Miasta i Gminy Czarne nie funkcjonuje natomiast żaden żłobek.

⁷ Opracowanie na podstawie danych UMIG w Czarnej.

L.p.	Nazwa placówki	Liczba dzieci	Pracownicy pedagogiczni	Pracownicy obsługi i administracji
			(w etatach)	
1.	Szkoła Podstawowa w Wyczechach	12	1,00	*
2.	Szkoła Podstawowa w Krzemieniewie	13	1,00	*
3.	Przedszkole Gminne w Czarnem	172	13,41	9,60
4.	Klasa „0” przy Szkole Podstawowej w Bińczu	8	1,00	*
RAZEM:		205	16,41	9,60

Tabela 5: Opieka przedszkolna na terenie Miasta i Gminy Czarne.⁴

Kultura

Jednostką powołaną do zapewnienia potrzeb kulturalnych mieszkańców jest Czarneńskie Centrum Kultury. Główna siedziba jednostki mieści się w Czarnem przy ul. Kolejowej 14. Porównując strukturę jednostki z innymi działającymi w gminach podobnych pod względem społecznym i przestrzennym należy zauważyć, że spektrum zadań Czarneńskiego Centrum Kultury jest relatywnie duże. Ogółie założenia funkcjonowania jednostki, czyli zaspokajanie i rozwijanie i potrzeb kulturalnych mieszkańców miasta i gminy, upowszechnianie wiedzy i rozwoju kultury oraz propagowaniu obrzędowości ludowej, obyczajów kulturalnych, są realizowane nie tylko w głównej siedzibie CCK, ale także w dziesięciu świetlicach wiejskich oraz znajdujących się w strukturze wewnętrznej Czarneńskiego Centrum Kultury dwóch bibliotekach.

PEŁNA NAZWA	ADRES	STAN ZATRUDNIENIA W ETATACH
Czarneńskie Centrum Kultury	ul. Kolejowa 14, Czarne	8 etatów
Świetlica wiejska	Sokole	zlecenie - 4 godz. dziennie
Świetlica wiejska	Kijno	prace społ.- użył
Świetlica wiejska	Sierpowo	zlecenie - 4 godz. dziennie
Świetlica wiejska	Domisław	1 etat
Świetlica wiejska	Krzemieniewo	1 etat
Świetlica wiejska	Nadziejewo	1 etat
Świetlica wiejska	Wyczechy	1 etat
Świetlica wiejska	Raciniwo	prace społ.- użył
Świetlica wiejska	Biernatka	prace społ.- użył
Świetlica wiejska	Bińcze	zlecenie - 4 godz. dziennie
Biblioteka w Czarnem	ul. Kościuszki, Czarne	2 etaty
Biblioteka w Wyczechach	Wyczechy	zlecenie

Tabela 6: Obiekty kulturalne na terenie Miasta i Gminy Czarne.

Rozbudowana baza i szerokie spektrum działalności niesie za sobą konieczność zapewnienia odpowiedniej obsługi. Instytucje działające na terenie miasta Czarne (Czarneńskie Centrum Kultury oraz Biblioteka w Czarnem zatrudniają łącznie 12 osób). Spośród dziesięciu działających świetlic wiejskich cztery obsługiwane są przez pracowników zatrudnionych na umowę o pracę

8 Opracowanie na podstawie danych UMIG w Czarnem.

(pełen etat), trzy obsługiwane są przez pracowników zatrudnionych na umowę zlecenie i trzy obsługują osoby zatrudnione w ramach prac tzw. społecznie użytecznych.

Organizacja wydarzeń artystycznych (zarówno o charakterze plenerowym jak i studyjnym), prowadzenie edukacji artystycznej (skierowanej zwłaszcza do dzieci i młodzieży) oraz wspieranie i animowanie lokalnego ruchu artystycznego nie zamyka szerokiego wachlarza przedsięwzięć podejmowanych przez Czarneńskie Centrum Kultury. Ważnym elementem działalności są także podejmowane w ostatnich latach inicjatywy inwestycyjne. Związane były one zwłaszcza z modernizacjami lub budowami nowych obiektów kulturalnych na wsiach. Powstające w poszczególnych miejscowościach świetlice wiejskie w znaczący sposób przyczyniły się do zwiększenia atrakcyjności i funkcji użytkowych infrastruktury kulturalnej.

Działania inwestycyjne Czarneńskiego Centrum Kultury	
1	Budowa i wyposażenie świetlicy wiejskiej w miejscowości Sierpowo Całkowity koszt operacji: 831.916,22 zł kwota dofinansowania: 484.475,00 zł Wnioskodawca: CCK w Czarne
2	„Klub Animacji Społecznej w Krzemieniewie” Całkowity koszt operacji: 872 500,00 zł kwota dofinansowania: 409 836,00 zł Wnioskodawca: CCK w Czarne
3	Rozbudowa i przebudowa świetlicy wiejskiej wraz z wyposażeniem w miejscowości Raciniewo Całkowity koszt operacji: 165.931,13 zł kwota dofinansowania: 95.286,00 zł Wnioskodawca: CCK w Czarne

Tabela 7: Działania inwestycyjne realizowane przez Czarneńskie Centrum Kultury (z dofinansowaniem ze środków zewnętrznych).

Działalność kulturalna w przypadku Czarneńskiego Centrum Kultury charakteryzuje się przede wszystkim brakiem centralizacji działań. Oznacza, to że rozbudowany kalendarz wydarzeń artystycznych nie ogranicza się tylko do miasta, ale w dużej części realizowany jest na terenie okolicznych miejscowości. Do największych wydarzeń na terenie gminy należą: festiwal „Krajobrazy Sceny Ludowej”, cykliczne koncerty „Szeptytura” oraz organizowane na terenie gminy ogólnopolskie zawody (zaliczane do Pucharu Polski) „Baja Czarne”.

Coraz bardziej wyspecjalizowana działalność wymaga także profesjonalizacji zaplecza infrastrukturalnego i technicznego. Organizacja dużych wydarzeń artystycznych o charakterze plenerowym sprawia, że rośnie zapotrzebowanie Czarneńskiego Centrum Kultury na coraz bardziej specjalistyczne wyposażenie (scenę, nagłośnienie, oświetlenie sceniczne). Największym problemem z jakim boryka się jednostka, jest niewystarczająca baza lokalowa jej głównej siedziby w Czarne. Szczególnie dotkliwa i ograniczająca działalność jest zbyt mała sala widowiskowa. Znaczącym problemem na terenie miasta jest także obiekt amfiteatru, który nie spełnia warunków swojego przeznaczenia. Zarówno lokalizacja obiektu (znajduje się w centrum miasta, co znacznie utrudnia organizację wydarzeń – zarówno w aspekcie logistycznym jak i porządkowym) jak i jego stan techniczny (m. in. brak zaplecza socjalnego, fatalne własności akustyczne) wyklucza możliwość jego szerszego wykorzystania.

Opieka zdrowotna

Na terenie gminy Czarne funkcjonuje Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Zdrowia „Novo-Med.” s.c. (ul. Świerczewskiego 8, Czarne) oraz Przychodni Medycyny Rodzinnej „Podimed” sp. z o.o. (pl. Wolności 10, Szczecinek). Ośrodki realizują zadania z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej. W zakresie specjalistycznej opieki ambulatoryjnej mieszkańcy Czarnego korzystają z usług Szpitala Powiatowego w Człuchowie (Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej, ul. Szczecińska 16, Człuchów) oraz Szpitala w Szczecinku sp. z o.o. (ul. Kościuszki 38).

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na terenie gminy Czarne działa łącznie sześć przychodni (ambulatoryjnej opieki zdrowotnej) oraz dwie apteki.

Sport

Miasto i Gmina Czarne posiada stosunkowo dobrze rozwiniętą bazę obiektów sportowych i rekreacyjnych. łącznie na terenie gminy znajduje się 7 boisk piłkarskich (2 miście i 5 na wsiach). Miasto Czarne oferuje swoim mieszkańcom także łącznie 3 baseny (pływalnie odkryte), 2 hale sportowe, ściankę wspinaczkową, kort tenisowy i boisko wielofunkcyjne. W miejscowościach położonych na terenie gminy znajdują się 3 boiska do koszykówki, hala sportowa, boisko wielofunkcyjne, siłownia zewnętrzna oraz 11 placów zabaw. Dodatkowych 5 placów zabaw znajduje się także na terenie miasta Czarne.

Miasto		Gmina	
Rodzaj obiektu	Ilość	Rodzaj obiektu	Ilość
Place zabaw	5	Place zabaw	11
Boisko piłkarskie	2	Boisko piłkarskie	5
basen	3	basen	0
Ścianka wspinaczkowa	1	Ścianka wspinaczkowa	0
Hala sportowa	2	Hala sportowa	1
Kort tenisowy	1	Kort tenisowy	0
Boisko do kosza	1	Boisko do kosza	3
Orlik	1	Orlik	0
Boisko wielofunkcyjne	1	Boisko wielofunkcyjne	1
Siłownia zewnętrzna	0	Siłownia zewnętrzna	3

Tabela 8: Obiekty sportowe na terenie Miasta i Gminy Czarne.⁹

⁹ Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy Czarne.

Turystyka i rekreacja

Geograficznie gmina Czarne położona jest w obrębie makroregionu Pojezierza Południowo-pomorskiego obejmującego w tej części mniejsze jednostki fizyczno – geograficzne: Równinę Charzykowską, Dolinę Gwdy i Pojezierze Krajeńskie. Pierwszy ze wskazanych mezoregionów, Równina Charzykowska – obejmuje północno – zachodnią część gminy Czarne w dorzeczu rzeki Czernicy, która stanowi lewy dopływ rzeki Gwdy. Powierzchnia równiny ma monotony charakter urozmaicony bezodpływowymi zagłębieniami stanowiącymi pozostałość po wytopieniu się przesyconych przez sandrowe bryły martwego lodu. Cały teren gminy charakteryzuje się dużymi połaciami terenów leśnych (ok. 50% ogólnej powierzchni).

Naturalne walory gminy predysponują ją do rozwoju turystyki. Niestety dogłębna diagnoza stanu infrastruktury, zaplecza i poziomu wykorzystanych zasobów wskazuje, że rozwój turystyki na terenie Miasta i Gminy Czarne wymaga szczególnej uwagi i zaangażowania władz.

Naturalną odpowiedzią na pojawiające się zapotrzebowanie z pewnością jest inicjatywa podjęta w 2013 roku, która miała na celu zdiagnozowanie podstawowych problemów i przygotowanie dokumentu strategicznego, który byłby podstawą do podjęcia konkretnych działań w sferze turystyki. W ten sposób została opracowana Strategia Rozwoju Sportu i Turystyki dla Gminy Czarne na lata 2014-2020.

Miasto i Gmina Czarne jest gminą o stosunkowo wysokim wskaźniku leśności. Ponad 50% powierzchni stanowią lasy. W większości są to lasy iglaste – sosnowe lub świerkowe. Przez teren gminy przepływa także kilka rzek: Czernica, Szczyra, Biała, Gwda, Gnilec, Brzęczek oraz Chrzastawa. Kilka z nich stanowi uczęszczane szlaki kajakowe oraz miejsca, dające szczególnie duże możliwości do uprawiania wędkarstwa – zwłaszcza muchowego.

JEZIORA NA TERENIE GMINY CZARNE
Małe Olszanowskie
Staruch (Tomaszewskiego)
Krzemieniewo
Barkowskie Małe
Czarne
Świąteczne-Słoneczne
RZĘKI PŁYNĄCE PRZEZ TEREN GMINY CZARNE
Czernica
Szczyra
Biała
Gwda
Gnilec
Brzęczek
Chrzastawa

Tabela 9: Jeziora i rzeki na terenie Miasta i Gminy Czarne.

Duża lesistość terenu, oraz niski stopień uprzemysłowienia i zurbanizowania sprawiają, że na terenie gminy Czarne występują liczne gatunki zwierząt i roślin chronionych. Rzadkie okazy fauny, to między innymi: wilki, bocian czarny, puchacz, łabędź niemy, łabędź krzykliwy oraz żuraw. W przypadku różnorodnych gatunków ptaków teren gminy jest też miejscem ulokowania ich stanowisk lęgowych. Do występujących naturalnie chronionych gatunków roślin zaliczyć możemy m.in. cis pospolity, sasankę, fiołek oraz zawilec.¹⁰

Walory przyrodnicze gminy nie są jednak jedynym czynnikiem wzmacniającym potencjał turystyczny. Znaczącym zasobem są bowiem obiekty o znaczeniu historycznym i zabytkowym. Do Wojewódzkiego Rejestru Ochrony Zabytków wpisanych jest 10 obiektów nieruchomych położonych na terenie gminy Czarne.¹¹

OBIEKT	ADRES	nr	MEJSCOWOŚĆ	GMINA	POWIAT
kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia NMP wraz z oboczeniem	Kościelna	6	Czarne	Czarne	człuchowski
ruiny zamku	Zamkowa	5	Czarne	Czarne	człuchowski
kościół parafialny p.w. Chrystusa Króla wraz z oboczeniem	Krzemieniewo	18	Krzemieniewo	Czarne	człuchowski
kościół filialny p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej wraz z oboczeniem	Raciewo	35	Raciewo	Czarne	człuchowski
kościół filialny p.w. Św. Rodziny wraz z oboczeniem	Bińcze	56	Bińcze	Czarne	człuchowski
kościół filialny p.w. Św. Tadeusza Judy wraz z oboczeniem	Sierpowo	7	Sierpowo	Czarne	człuchowski
kościół filialny p.w. Św. Andrzeja wraz z oboczeniem	Nadziejewo	25	Nadziejewo	Czarne	człuchowski
park	Wyczechy		Wyczechy	Czarne	człuchowski
park	Bińcze		Bińcze	Czarne	człuchowski
cmentarz wojenny jeńców rosyjskich 1914-1918	Czarne		Czarne	Czarne	człuchowski

Tabela 10: Zabytki wpisane do Wojewódzkiego Rejestru Ochrony Zabytków.

W wojewódzkiej ewidencji zabytków widnieją również 42 obiekty położone na terenie gminy oraz 55 obiektów na terenie miasta.

¹⁰ Opracowano na podstawie Strategii Rozwoju Sportu i Turystyki dla Gminy Czarne na lata 2014 -2020.

¹¹ Opracowanie własne na podstawie Wojewódzkiego Rejestru Ochrony Zabytków.

W wojewódzkiej ewidencji zabytków widnieją również 42 obiekty położone na terenie gminy oraz 55 obiektów na terenie miasta.¹²

Obiekty wpisane do wojewódzkiej ewidencji zabytków (teren gminy)					
MIEJSCOWOŚĆ	NR	OBIEKT	MIEJSCOWOŚĆ	NR	OBIEKT
Biernatka		zespół dworsko-folwarczny	Łoża		wielofunkcyjny budynek gospodarczy
Biernatka		pałac	Łoża		chlewnia
Bińcze		zespół folwarczny	Łoża		wozownia ze stołarnią
Bińcze		magazyn zbożowy	Łoża		silos
Bińcze		oficina	Łoża		budynek gospodarczy
Bińcze		obora	Nadziejewo		dzwonnica
Bińcze		chlew	Nadziejewo	28	dom
Bińcze		stodoła	Raciniewo		dzwonnica
Bińcze		garzeźnia	Sokole	14	budynek mieszkalny
Bińcze		mleczarnia	Sokole		zespół dworsko-folwarczny
Bińcze		kuźnia	Wyczechy		zespół folwarczny
Bińcze		budynek gospodarczy	Wyczechy		wielofunkcyjny budynek gospodarczy
Bińcze		ruiny kapliczki	Wyczechy		magazyn
Domisław Dolny	21	dwór	Wyczechy		dom mieszkalny
Domisław Górny	46	pałac	Wyczechy		chlewnia
Domisław Górny		zespół pałacowo-folwarczny	Wyczechy		dom mieszkalny
Domisław	62	gajówka	Wyczechy		dom mieszkalny
Kijno		zespół dworsko-folwarczny	Wyczechy		stodoła
Krzemieniewo	15	budynek mieszkalny	Wyczechy		silosy
Krzemieniewo	21	dwór	Wyczechy		kuźnia
Łoża		zespół folwarczny	Wyczechy		obora i spichlerz

Tabela 11: Wpisane do wojewódzkiej ewidencji zabytków (teren gminy).

¹² Opracowanie własne na podstawie Wojewódzkiej Ewidencji Ochrony Zabytków.

ULICA	NR	OBIEKT	ULICA	NR	OBIEKT
Cicha	1	budynek mieszkalny i gospodarczy	Mickiewicza	7	budynek mieszkalny i gospodarczy
Cicha	3	budynek mieszkalny i gospodarczy	Mickiewicza	9	budynek mieszkalny i gospodarczy
Człuchowska	3	budynek mieszkalny i gospodarczy	Mickiewicza	11	budynek mieszkalny i gospodarczy
Człuchowska	15	budynek mieszkalny i gospodarczy	Młyńska	1	budynek mieszkalny i gospodarczy
Dworcowa	1	budynek usługowy	Młyńska	21	Młyn
Dworcowa	2	budynek PKP	Młyńska	23	Młyn
Dworcowa		wieża ciśnienia	Moniuszki	1	budynek mieszkalny i gospodarczy
Kolejowa	4	budynek mieszkalny i gospodarczy	Moniuszki	12	budynek usługowy
Kolejowa	5	budynek mieszkalny i gospodarczy	Ogrodowa	1	masarnia
Kolejowa	12	budynek mieszkalny i gospodarczy	Ogrodowa	5	budynek mieszkalny
Kościelna	19	budynek mieszkalny i gospodarczy	Ogrodowa	12	budynek mieszkalny i gospodarczy
Kościuszki	5	budynek mieszkalny i gospodarczy	Parkowa	4	szkoła
Kościuszki	7	budynek mieszkalny i gospodarczy	Parkowa	6	budynek szkoły
Kościuszki	9	budynek mieszkalny i gospodarczy	Parkowa	12	budynek usługowy
Kościuszki	10	budynek mieszkalny	Plac Wolności	2	budynek mieszkalny
Kościuszki	12	budynek mieszkalny	Plac Wolności	8	budynek mieszkalny
Kościuszki	14	budynek mieszkalny	Plac Wolności	12	budynek mieszkalny
Kościuszki	20	budynek mieszkalny	Podmurna	1	budynek mieszkalny
Kościuszki	24	budynek mieszkalny	Strzelecka	7/9	budynek mieszkalny i gospodarczy
Kościuszki	35	budynek mieszkalny i gospodarczy	Strzelecka	11	budynek mieszkalny
Kościuszki	41	budynek usługowy	Szkołna	1	budynek mieszkalny i gospodarczy
Kościuszki	42	budynek mieszkalny	Szkołna	2	budynek mieszkalny
Kościuszki	45	budynek mieszkalny i gospodarczy	Zamkowa	5	budynek mieszkalny i gospodarczy
Kościuszki	47	budynek mieszkalny	Zamkowa	7	budynek mieszkalny
Kościuszki	49	budynek mieszkalny	Zamkowa	9	budynek mieszkalny i gospodarczy
Kościuszki	51	budynek mieszkalny	Zamkowa	17	pałac
Mickiewicza	3	budynek mieszkalny	Zamkowa	23	budynek usługowy
Mickiewicza	5	budynek mieszkalny			

Tabela 12: Obiekty wpisane do wojewódzkiej ewidencji zabytków (teren miasta Czarne).

Opracowanie własne na podstawie www.ochronazabytkow.gda.pl.

Miasto i Gmina Czarne posiada bardzo słabo rozwinięte zaplecze noclegowe (związane z obsługą ruchu turystycznego).¹³ Według danych GUS z 2014 roku, na terenie gminy funkcjonuje tylko jeden obiekt noclegowy, oferujący 12 miejsc dla turystów. Przekłada się to bezpośrednio na liczbę turystów odwiedzających teren Miasta i Gminy Czarne. W 2014 roku udzielono zaledwie 325 noclegów (dla 227 osób).¹⁴ Przeliczając, to na wskaźniki obrazujące skalę ruchu turystycznego (wskaźnik Schneidera), który dla gminy Czarne wynosi 2,48 należy uznać, że turystyczna funkcja noclegowa na terenie gminy jest dalece marginalna. Dla porównania wskaźnik Schneidera dla powiatu człuchowskiego wynosi 37,4.¹⁵ Potencjał rekreacyjny terenów gminy nie przekłada się na liczbę turystów, którzy z niego korzystają. Brak zaplecza noclegowego w dużym stopniu wstrzymuje potencjał rozwoju turystyki

13 Należy zaznaczyć, że potencjalna baza noclegowa jest większa niż wykazują to dane GUS. Wynika, to z faktu, że na terenie Czarne funkcjonuje Powiatowe Centrum Rehabilitacji i Terapii Zajęciowej, które posiada bazę noclegową. Miejsca noclegowe są także w hotelu przy Zakładzie Karnym. Wskazane miejsca nie są jednak stworzone w celu obsługi ruchu turystycznego.

14 Na podstawie: Bank Danych Lokalnych GUS.

15 Opracowanie własne na podstawie danych GUS (Bank Danych Lokalnych).

Wykres 7: Prognozowany wskaźnik Schneidera dla obszaru Powiatu Czulchowskiego.

Chociaż baza noclegowa na terenie Miasta i Gminy Czarne nie należy do szczególnie rozwiniętych, to należy zaznaczyć, że gmina oferuje turystom sporo potencjalnych atrakcji. Na uwagę zasługuje przede wszystkim stosunkowo długa lista oznakowanych i uczęszczanych szlaków turystycznych.

Szlaki rowerowe i piesze	
1	Czulchów- Koldowo- Piaski- Marysin- Sokole- Polnica- Kietpin- Czulchów
2	„Szlak Margrabiów” (Debrzno- Gniewno- Rozwory- Cierpie- Skowarki- Domisław- Czarne - 31 kilometrów), główne atrakcje: kościół w Debrznie p.w. Wniebowzięcia NMP, kościół p.w. Wniebowzięcia NMP w Czarnem
3	„Trasa Cisowa” (Czarne- Międzybórz- Sporysz- Suszka- Płocisz- Koczała - 32 kilometr)
4	„Szlakiem Doliny Gwdy” (Czarne- Domyśl- Prądy- Łędyce - 19,5 kilometra)
5	Trasa „Hetmana Koniecpolskiego” (Czulchów- Skórzewo- Krępsk- Olszanowo- Łoża- Raciniewo- Domisław- Czarne - 40 kilometrów), główne atrakcje: Rezerwat „Sosny”, kościół p. w. Św. Jakuba Apostoła w Krępku, jezioro Krępsko, kościół p.w. Św. Franciszka w Olszanowie, zabudowania pałacowe w Łoży, kościół p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej w Raciniewie
6	Trasa „Morenowa” (Czarne-Przyrzecz-Bręsk-Gockowo-Zalesie-Grodzisko-Gwiedzin-Rzewnica-Pokotulsko-Przechlewo-34 kilometry), główne atrakcje: kościół w Czarnem, głaz narzutowy w grodzisku, kościół w Gwiedzinie p.w. Św. Marcina Biskupa.
7	Promenada- Czarne (DPS Czarne- wzdłuż rzeki Czernicy – Leśnictwo Sarniak).
8	Czarne- Międzybórz- Sporysz- Pokotulsko- Przechlewo.
9	Czarne- Biernatka- Olszanowo- Czulchów.
10	Czarne- Biernatka- Olszanowo- Grodzisko- Krępsk- Czulchów.
11	Czulchów- Rzeczenica- Wyczechy- Domisław.

Tabela 13: Wykaz szlaków rowerowych i pieszych na terenie gminy Czarne.¹⁶

16. Opracowanie własne na podstawie „Strategia Rozwoju Sportu i Turystyki dla Gminy Czarne na lata 2015-2020”.

Zdecydowanie największy potencjał turystyczny i rozwojowy posiada jednak jeden z najpiękniejszych na pomorzu szlaków kajakowych: szlak rzeki Czernicy (od ujścia rzeki Białej w okolicach Brzezia- Sporysz- Czarne do rzeki Gwdy).

Czarne posiada stosunkowo dobrze rozwiniętą bazę gastronomiczną. Znajduje się tu szereg lokali gastronomicznych: Restauracja „Klubowa”, Pizzeria „San Marino”, Pub „Klatka”, Restauracja „Studio 2000”, Pizzeria „Oregano”, Restauracja „Golden Fish”.

Jedną z najbardziej aktywnych organizacji społecznych jest Wojskowe Koło PTTK „Husaria” (spływy kajakowe i rajdy rowerowe). Bardzo dobrze rozwinięta jest także baza sportowa: stadion miejski i boisko „Orlik 2000”, oraz hale sportowe i sale gimnastyczne przy szkołach – Zespół Szkół w Czarnem, Szkoła Podstawowa w Krzemieniewie oraz Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych, boiska sportowe i korty tenisowe, dwa baseny otwarte znajdujące się na terenie Domu Pomocy Społecznej.

Na terenie Gminy znajduje się też jeden z najbardziej rozpoznawalnych producentów miodu (największy w powiecie człuchowskim) - Gospodarstwa Agroturystyczne, Pasieka Eko- Barć 1954 w Biernatce.

Opieka i pomoc społeczna

Zmiany cywilizacyjne oraz przemiany zachodzące w małych miejscowościach w ostatniej dekadzie prowadzą do zwiększenia się ilości problemów społecznych. Zmienia się także ich specyfika, która w znaczącym stopniu uzależniona jest od typu lokalnej społeczności, uwarunkowań ekonomicznych i przemian gospodarczych, które wpływają zwłaszcza na kształt wskaźników makroekonomicznych. Duże rozwarstwienie ekonomiczne pociąga za sobą często wytworzenie się warstwy mieszkańców wręcz „uzależnionych” od wsparcia o charakterze pomocowym i opiekuńczym. Tak jak wiele jednostek samorządu terytorialnego o charakterze miejsko-wiejskim, tak też Miasto i Gmina Czarne staje przed trudnym zadaniem efektywnego rozwiązania licznych problemów przedstawicieli odmiennych społeczności miejskich i wiejskich.

W zakresie pomocy społecznej Miasto i Gmina Czarne realizuje zadania własne i zadania zlecone. Jednostką zajmującą się realizacją zadań określonych w ustawie o pomocy społecznej jest Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (ul. Leśna 4, 77-300 Czarne). Na terenie gminy działa także Dom Pomocy Społecznej, mieszczący się przy ulicy Zamkowej 19. Jest to jednostka organizacyjna samorządu powiatowego. Placówka jest w pełni przystosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych. Na terenie Domu Pomocy Społecznej działa również Powiatowe Centrum Rehabilitacji i Terapii Zajęciowej.

Na terenie gminy funkcjonują również świetlice opiekuńczo-wychowawcze, które mieszczą się w budynkach szkół podstawowych w Wyczechach i Czarnem. Łącznie zajęcia w wymienionych placówkach uczęszcza 42 dzieci (22 w Wyczechach i 20 w Czarnem).

Liczbę osób, które skorzystały z różnorodnych form pomocy społecznej obrazuje zestawienie w tabeli „Liczba osób i rodzin objętych pomocą (za 2014 r.)”. Kolejne zestawienie pokazuje główne powody przyznania pomocy, do których należą: ubóstwo, bezrobocie i niepełnosprawność. Coraz częściej ubóstwo nie wynika jedynie z krótkotrwałego pogorszenia się sytuacji finansowej, lecz zaczyna nabierać cech trwałości. Bardzo niepokojące jest zjawisko popadania w ubóstwo rodzin, które pomimo aktywności zawodowej osiągają bardzo niskie dochody. Coraz częstsze w przypadku obszarów o dużym stopniu degradacji społecznej i ekonomicznej jest też zjawisko dziedziczenia biedy. Jak wskazują badania, przyczyny ubóstwa można podzielić na kilka wiodących kategorii. Zaliczyć do nich należy: długotrwałą chorobę, alkoholizm, inwalidztwo oraz rodzinne sieroctwo,

wielodzietność, samotność, bezrobocie i coraz częściej starość. System pomocy społecznej będący próbą zaradzenia największym i najbardziej groźnym dla lokalnej społeczności problemem społecznym jest też dla pewnej kategorii osób sposobem egzystencji ekonomicznej.

Wyszczególnienie		Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	Liczba rodzin		Liczba osób w rodzinach
			Ogółem	W tym na wsi	
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i zadań własnych /bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania/	1	745	455	215	1316
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych bez względu na ich rodzaj formę, i liczbę	2	6	6	2	22
Świadczenia przyznane w ramach zadań własnych bez względu na ich rodzaj, formę i liczbę	3	743	453	215	1308
Pomoc udzielana w postaci pracy socjalnej – ogółem	4	x	152	59	384
W tym: Wyłącznie w postaci pracy socjalnej	5	x	152	59	384

Tabela 14: Liczba osób i rodzin objętych pomocą (za 2014 r.)¹⁷

Powód trudnej sytuacji życiowej		Liczba rodzin		Liczba osób w rodzinach
		Ogółem	w tym: na wsi*	
UBÓSTWO	1	345	169	1002
SIEROCTWO	2	0	0	0
BEZDOMNOŚĆ	3	3	0	3
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	4	61	31	332
W TYM:				
WIELODZIENTNOŚĆ	5	30	18	197
BEZROBOCIE	6	319	155	1028
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	7	195	101	528
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	8	190	98	512

Tabela 15: Powody przyznania pomocy (za 2014 rok).*

* Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy Czarne

17 Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy Czarne.

Budownictwo mieszkaniowe

Sytuacja mieszkaniowa w gminie nie odbiega zasadniczo od gmin sąsiadujących. Głównym rodzajem budownictwa jest budownictwo indywidualne. Wiek istniejących zasobów mieszkaniowych jest bardzo zróżnicowany. Funkcjonowanie na terenie miasta Czarne stosunkowo dużej liczby kamienic wybudowanych przed rokiem 1945, sprawia, że stan techniczny części obiektów wymaga znaczących nakładów. Miasto i Gmina Czarne rozpoczęła w roku 2015 proces delimitacji obszarów zdegradowanych (wyznaczenia obszarów charakteryzujących się największym stopniem degradacji społecznej, ekonomicznej i przestrzennej). Jest to pierwszy z etapów tworzenia programu rewitalizacji, który obejmie wybrane obszary na terenie gminy.

Jak wskazują dane Głównego Urzędu Statystycznego, na przestrzeni ostatnich 5 lat zmalała liczba mieszkań, które zostały oddane do użytkowania na terenie Miasta i Gminy Czarne. Co za tym idzie, zmniejszyła się także oddawana powierzchnia użytkowa. W 2010 roku wynosiła ona 3323 m², a w 2014 już zaledwie 1844 m².

Mieszkania oddane do użytkowania	Jednostka miary	2010	2011	2012	2013	2014
mieszkania		20	16	19	11	12
izby	-	118	87	104	62	66
powierzchnia użytkowa	m ²	3332	2136	2499	1779	1844

Tabela 16: Mieszkania oddane do użytkowania w poszczególnych latach.*

* Opracowanie własne na podstawie danych GUS (Bank Danych Lokalnych)

Finanse Miasta i Gminy Czarne

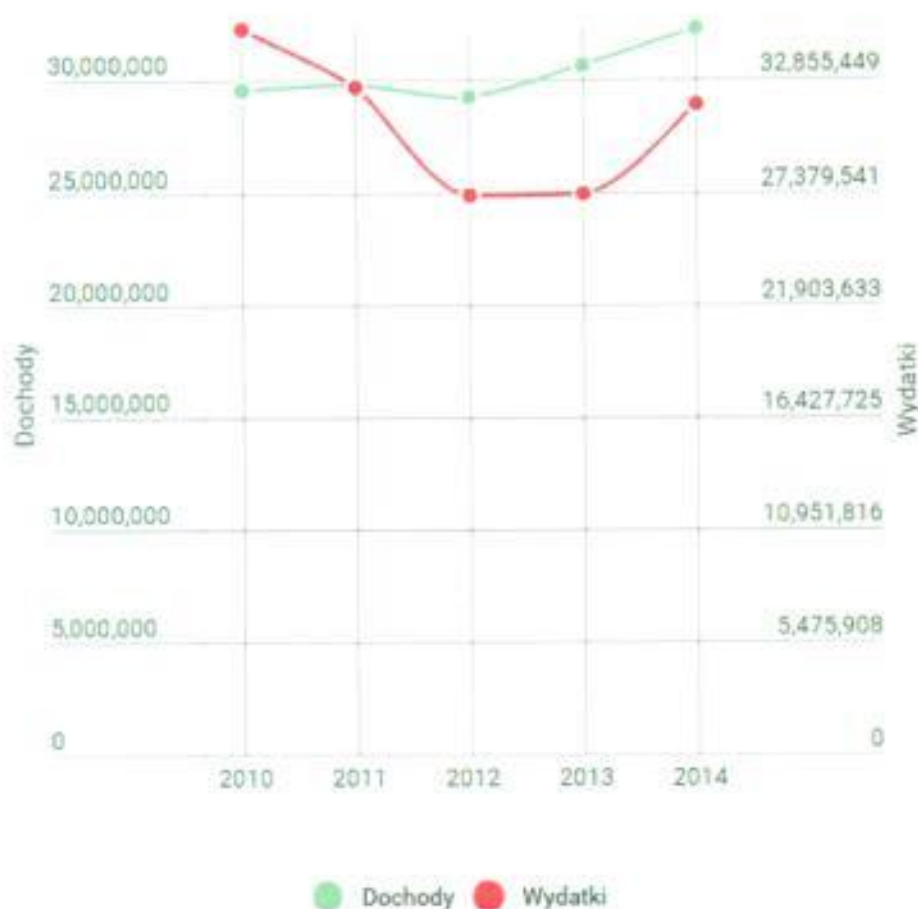
Sytuacja finansowa jednostek samorządu terytorialnego jest kluczowa zwłaszcza w perspektywie planowania strategicznego i określania działań pożądanych przez lokalną społeczność. Analizując dane dotyczące kondycji finansowej Miasta i Gminy Czarne należy zauważyć, że w ostatnich latach ulega ona systematycznej poprawie. Ostatnim rokiem budżetowym, który zamknął się deficytem był rok 2010. Od tego czasu budżet Czarne systematycznie zamykał się nadwyżką. Utrzymanie takiego stosunku dochodów do wydatków było po części podyktowane koniecznością spłaty zaciągniętych w poprzednich latach zobowiązań.

Lata	Dochody	Wydatki	Wysokość zadłużenia	% zadłużenia
2010	29.553.196,83	35.322.314,20	17.596.777,00	59,54
2011	29.761.118,48	32.501.851,16	18.066.777,00	60,64
2012	29.256.319,93	27.295.366,43	17.326.777,00	59,22
2013	30.648.494,87	27.388.975,34	15.146.777,00	49,42
2014	32.252.471,09	31.667.011,59	15.319.206,00	47,50

Tabela 17: Budżet Miasta i Gminy Czarne w latach 2010-2014.¹⁸

Szczególnie pozytywną informacją jest systematycznie spadający poziom zadłużenia oraz rosnąca za razem zdolność do zaciągania zobowiązań (które mogą okazać się niezbędne w trakcie realizacji inwestycji).

¹⁸ Opracowanie na podstawie danych UMiG w Czarne

Wykres 8: Dochody i wydatki w latach 2010-2014.

Poprzednie lata pokazują jak duży wysiłek finansowy musiała wkalkulować w swoje działania gmina Czarne. Poniżej przedstawiono zestawienie największych inwestycji zrealizowanych przez gminę Czarne w ostatnich latach.¹⁹

¹⁹ Lista inwestycji została opracowana zostało na podstawie danych uzyskanych z UMiG w Czarnem. Lista zawiera wybrane inwestycje i przedsięwzięcia.

Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Pomorskiego na lata 2007-2013	
Opis inwestycji	Poniesione koszty
„Dziedzictwo i kultura małych ojczyzn- remont zabytkowych obiektów sakralnych w gminach Czarne, miejskiej Człuchów, wiejskiej Człuchów, Debrzno, Koczała, Rzeczenica i Przechlewo i wykorzystanie ich do celów kultury, edukacji i poprawy atrakcyjności turystycznej regionu”.	Wartość projektu: 4.222.756,37 zł Koszt całkowity Gminy Czarne: 1.360.820,57 zł Kwota współfinansowana ze środków EFRR (85% kosztów kwalifikowanych) 947.635,05 zł Lider projektu: Gmina Czarne
„Rozbudowa systemu kanalizacji sanitarnej na obszarze aglomeracji Wyczechy”	Całkowita wartość projektu: 6 917 714,88 zł Kwota dofinansowania z Unii: 3 638 665 95 zł Kwota dofinansowania ze środków własnych beneficjenta: 2 279 048,93 zł Wnioskodawca: Gmina Czarne
„Rewitalizacja przestrzeni publicznej w sferze społeczno-gospodarczej z elementami odbudowy zabytków, rozwoju	Całkowita wartość projektu: 6.464.171,59 zł Kwota dofinansowania: 5.490.190,45 zł obszar inwestycyjny Powiatu Człuchowskiego: 2.998.299,17 zł obszar inwestycyjny Gminy Czarne – Partnera Projektu: 2.441.560,42 zł
„Rekultywacja 15 składowisk odpadów komunalnych zlokalizowanych na obszarze działania Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Nowym Dworze”	wartość całkowita: 9.165.096,13 zł
„Budowa Zakładu Zagospodarowania Odpadów w miejscowości Nowy Dwór w gminie Chojnice”	wartość całkowita: 46.156.245,36 zł zł kwota dofinansowania dla Gminy Czarne: 993.730,61 zł
„Modernizacja i rozbudowa miejskiej Oczyszczalni Ścieków w Czarnem” realizacji w ramach pozyskania środków unijnych z Funduszu Spójności w ramach Priorytetu I Gospodarka wodno-ściekowa, działanie 1.1.Gospodarka wodno-ściekowa PWiK Czarne	Wartość inwestycji 8.813.043,00 zł Wartość dofinansowania 4.290.422,00 zł Wnioskodawca: Przedsiębiorstwo Wodno Kanalizacyjne w Czarnem

Tabela 18: Inwestycje w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki	
„Marzenia się spełniają”	wartość całkowita: 526 392,79 zł Wnioskodawca: Szkoła Podstawowa w Wyczechach
„Zbudujemy Lepszą Przyszłość”	Całkowity koszt operacji: 1.139.785,22 zł kwota dofinansowania: 998.694,47 zł Wnioskodawca: Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarnem
„Mądry start – wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów klas I-III w gminie Czarne”	Koszt całkowity: 164.090,00 zł Kwota dofinansowania ze środków EFS: 162 826,72 zł Wnioskodawca: Gmina Czarne
„Sprawnie funkcjonująca administracja samorządowa gwarancją konkurencyjności gmin powiatu bytowskiego i człuchowskiego” Lider Projektu - Gmina Czarne	- Gmina Człuchów - Gmina Tuchomie - Gmina Lipnica - Miasto i Gmina Miastko - Miasto i Gmina Bytów Wartość całkowita projektu: 959 024,34 zł kwota dofinansowania: 900.242,84 zł Wnioskodawca: Gmina Czarne

Tabela 19: Projekty zrealizowane w ramach Programu Operacyjnego "Kapitał Ludzki",

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na 2007-2013	
„Ziemniak w kuchni wielu regionów – warsztaty kulinarne dla KGW i sołectw z terenu działania LGD Naszyjnik Północy” Całkowity koszt operacji: 29.152,98 zł Kwota dofinansowania: 15.157,31 zł Wnioskodawca: Gmina Czarne	„Remont i wyposażenie świetlicy wiejskiej w miejscowości Kijno” Całkowity koszt operacji: 21.213,05 zł Kwota dofinansowania: 11.927,17 zł Wnioskodawca: Gmina Czarne
„Zagospodarowanie terenu wokół stawu wiejskiego w miejscowości Sokole” Całkowity koszt operacji: 21.852,65 zł Kwota dofinansowania: 12.280,77 zł Wnioskodawca: Gmina Czarne	„Stworzenie miejsca spotkań, zabawy i rekreacji w miejscowości Kijno” Całkowity koszt operacji: 21.213,05 zł Kwota dofinansowania: 11.927,17 zł Wnioskodawca: Gmina Czarne
„Komputer i Internet dla każdego – czas wolny dzieci i młodzieży z sołectwa Biernatka – wyposażenie świetlicy wiejskiej” Całkowity koszt operacji: 16.108,45 zł Kwota dofinansowania: 9.341,98 Wnioskodawca: Gmina Czarne	„Bez strażaka ani rusz” - 65-lecie OSP w Bińczu, Jarmark Ludowy i Turniej Wsi” Całkowity koszt operacji: 22.821,80 zł Kwota dofinansowania: 13.014,00 zł Wnioskodawca: Gmina Czarne
„Zajęcia sportowe dla dzieci z terenu Gminy Czarne” całkowity koszt operacji: 16.587,86 zł kwota dofinansowania: 9.944,24 zł Wnioskodawca: Gmina Czarne	„Czarne w starej fotografii – publikacja albumu promującego Czarne z przełomu XIX i XX wieku” całkowity koszt operacji: 24.571,90 zł kwota dofinansowania: 15.289,53 zł Wnioskodawca: Gmina Czarne
„Żyj zdrowo i wesoło – bezpieczne place zabaw w Gminie Czarne” Całkowity koszt operacji: 113.684,70 zł Kwota dofinansowania: 73.941,00 Wnioskodawca: Gmina Czarne	„Klub Animacji Społecznej w Krzemieniewie” Całkowity koszt operacji: 872.500,00 kwota dofinansowania: ze środków EFRROW w PLN 409.836,00 Wnioskodawca: CCK w Czarnem
„Międzypokoleniowe Wiejskie Centrum Aktywności w Bińczu” Całkowity koszt operacji: 1.050.338,61zł kwota dofinansowania: 500.000,00 zł Wnioskodawca: Gmina Czarne	Plener interdyscyplinarny. Dom duszy mojej – architektura sakralna i walory krajobrazowe Ziemi Czarneńskiej w trzech aspektach: malarskim, rzeźbiarskim i fotograficznym. Całkowity koszt operacji: 24.585,67 zł kwota dofinansowania: 10.669,51 zł Wnioskodawca: CCK w Czarnem
„Rewaloryzacja Parku historycznego w Bińczu – wykonanie prac uzupełniających” Całkowity koszt operacji: 132.071,45 zł kwota dofinansowania: 84.815,00 zł Wnioskodawca: Gmina Czarne	„Niech się święci jubileusz...” Obchody Jubileuszu 30-lecia zespołu „Pomorzanki” i 5-lecia zespołu „Serenada” na Festiwalu Folklorystycznym Całkowity koszt operacji: 37.469,01 zł kwota dofinansowania: 14.730,00 zł Wnioskodawca: CCK w Czarnem
„Budowa szatni sportowej wraz z przyłączami przy boisku sportowym w miejscowości Nadziejewo” Całkowity koszt operacji: 164.444,31 zł kwota dofinansowania: 100.000,00 Wnioskodawca: Gmina Czarne	Odkrywamy dary natury i historii - cykl działań edukacyjnych z zakresu walorów środowiska naturalnego, historycznego i ekologii Całkowity koszt operacji: 21.775,65 zł kwota dofinansowania: 12.044,00 zł Wnioskodawca: CCK w Czarnem
Budowa i wyposażenie świetlicy wiejskiej w miejscowości Sierpowo Całkowity koszt operacji: 831.916,22 zł kwota dofinansowania: 484.475,00 zł Wnioskodawca: CCK w Czarnem	Rozbudowa i przebudowa świetlicy wiejskiej wraz z wyposażeniem w miejscowości Raciniewo Całkowity koszt operacji: 165.931,13 zł kwota dofinansowania: 95.286,00 zł Wnioskodawca: CCK w Czarnem
Cykl warsztatów i działań edukacyjnych z zakresu historii regionu pn. „Wehikuł Czasu” Całkowity koszt operacji: 29.384,33 zł kwota dofinansowania: 18.000,00 zł Wnioskodawca: CCK w Czarnem	Organizacja pleneru edukacyjno - artystycznego pn. Osobliwości architektoniczne i walory krajobrazowe Ziemi Czarneńskiej w aspektach: malarskim i fotograficznym Całkowity koszt operacji: 25.125,70 zł kwota dofinansowania: 15.500,00 zł Wnioskodawca: CCK w Czarnem
Warsztaty edukacyjne sztuk filmowych pn. „Sztuka filmem pisana” - Całkowity koszt operacji: 27.268,47 zł	

kwota dofinansowania: 16.100,00 zł - Wnioskodawca: CCK w Czarne

Tabela 20: Projekty zrealizowane w ramach PROW.

Udział Miasta i Gminy Czarne oraz podległe jednostki organizacyjne w programach ogólnopolskich i regionalnych	
„Uczeń na wsi – pomoc w zdobywaniu wykształcenia przez osoby niepełnosprawne zamieszkujące gminy wiejskie oraz gminy miejsko-wiejskie” - PFRON środki finansowe: 68.600,00 zł Wnioskodawca: Gmina Czarne	„Upowszechnianie sportu” program realizowany 2007-2008 Całkowity koszt operacji: 18.000,02 zł wartość dotacji: 9.000,00 zł Wnioskodawca: Gmina Czarne
„Szansa na sukces” Całkowity koszt operacji: 210.731,44 zł kwota dofinansowania: 147.338,81 zł Wnioskodawca: Gmina Czarne	„Monitoring wizyjny w szkołach i placówkach” Całkowity koszt operacji: 20.000,00 zł kwota dofinansowania: 16.000,00 zł Wnioskodawca: Gmina Czarne
„Remont cmentarzy na terenie Gminy Czarne” Całkowity koszt operacji: 85.606,76 zł kwota dofinansowania: 70.000,00 zł Wnioskodawca: Gmina Czarne	„Moje boisko – Orlik 2012” Całkowity koszt operacji: 1.620.000,00 zł Samorząd Województwa Pomorskiego w Gdańsku: 333.000,00 zł Ministerstwa Sportu i Turystyki w Warszawie: 333.000,00 zł Wnioskodawca: Gmina Czarne
„Budowa boiska wielofunkcyjnego” placu zabaw oraz miejsca wypoczynku przy Szkole Podstawowej w Wyczechach Całkowity koszt operacji: 626.205,48 zł środki z Ministerstwa Sportu i Turystyki w Warszawie w wysokości 200.000,00 zł Wnioskodawca: Gmina Czarne	„Uczymy się ratować przyrodę” Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku – 10.000,00 zł Wnioskodawca: Gmina Czarne
<i>Koło mego ogródeczka – cykl interdyscyplinarnych twórczych zajęć warsztatowych dla dzieci i młodzieży z miejscowości Sierpowo</i> Konkurs „Pożyteczne Wakacje 11” Fundacja Wspomagania Wsi Całkowity koszt operacji: 3.000,00 zł kwota dofinansowania: 3.000,00 zł Wnioskodawca: CCK w Czarne	Wnioskodawca: Biblioteka Publiczna Program Rozwoju Bibliotek: wartość całkowita: 25.467,61 zł Program Kraszewski. Komputery dla bibliotek wartość dotacji: 10.000,00 zł Oprogramowanie z firmy Microsoft wartość: 20.000,00 zł
„Stalag IIB – pamiętajmy” Całkowity koszt operacji: 4.980,00 zł wartość dotacji: 2.250,00 zł środki własne: 2.480,00 zł sponsor: 250,00 zł Wnioskodawca: Gmina Czarne	„Obrzędowość Bożego Narodzenia - polskie i ukraińskie tradycje” dofinansowanie: 2.250,00 zł Wnioskodawca CCK w Czarne
„Wakacyjna akademicka twórczość dla dzieci i młodzieży – interdyscyplinarne działania warsztatowe” dofinansowanie: 4.800,00 zł Wnioskodawca: CCK w Czarne	Odkryj dary natury - interdyscyplinarne działania warsztatowe dla dzieci i młodzieży dofinansowanie: 1.800,00 zł Wnioskodawca CCK w Czarne
Cykl imprez pn. „Biesiada polsko ukraińska” wartość całkowita: 9.723,00 zł dofinansowanie: 1.725,00 zł Wnioskodawca CCK w Czarne	

Tabela 21: Inne projekty realizowane przy udziale środków zewnętrznych.

Podmioty gospodarcze, rolnictwo, leśnictwo i zasoby naturalne.

Podmioty gospodarcze

Na terenie gminy funkcjonuje 615 podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON.²⁰ Spośród wszystkich podmiotów zarejestrowanych w roku 2014, aż 531 wywodziło się z sektora prywatnego. Jak pokazują dane, od 2011 roku liczba funkcjonujących podmiotów ulega stopniowemu wzrostowi. Należy jednak zauważyć, że w latach 2010-2011 zanotowano wyraźny spadek.²¹

	2010	2011	2012	2013	2014
podmioty gospodarki narodowe ogółem	629	590	599	616	615
sektor publiczny - ogółem	74	75	79	86	84
sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	23	22	25	26	24
sektor publiczny - przedsiębiorstwa państwowe	1	1	1	1	1
sektor publiczny - spółki handlowe	3	3	3	3	2
sektor prywatny - ogółem	555	515	520	530	531
sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	416	377	373	379	374
sektor prywatny - spółki handlowe	7	7	13	14	16
sektor prywatny - spółdzielnie	7	7	7	7	6
sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	19	22	23	23	23

Tabela 22: Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON.

Interesujący i posiadający stosunkowo dużą wartość diagnostyczną jest także fakt, że w poszczególnych latach liczba podmiotów wywodzących się z sektora publicznego systematycznie rośnie. Jeżeli widoczne były tendencje spadkowe, to dotyczyły one wyłącznie podmiotów prywatnych.

Wykres 9: Liczba podmiotów w rejestrze REGON.

²⁰ Dane GUS za rok 2014

²¹ Opracowanie własne na podstawie danych GUS (Bank Danych Lokalnych)

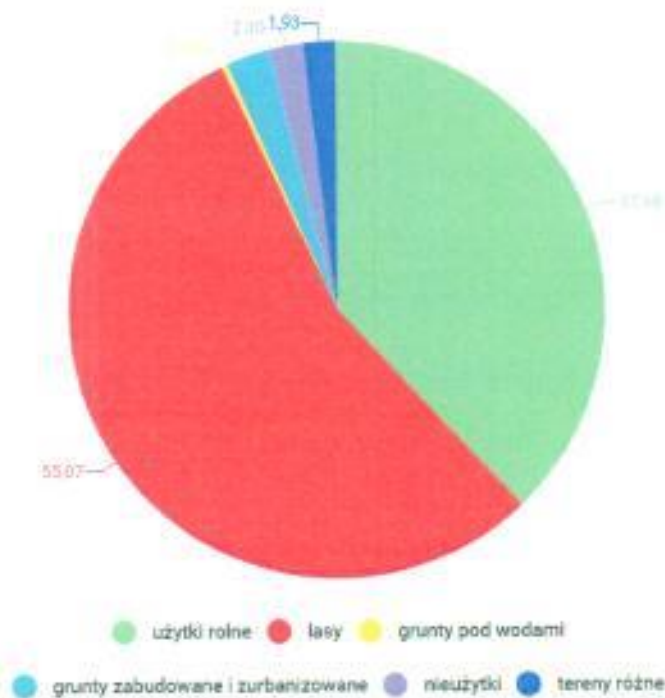
Podział podmiotów wpisanych do rejestru REGON wg grup rodzajów działalności PKD 2007 wskazuje, że 41 spośród 615 podmiotów (w 2014 r.) mieści się w kategorii „rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo”, 121 w kategorii „przemysł i budownictwo” a 453, to „pozostała działalność”.²²

	2010	2011	2012	2013	2014
ogółem	629	590	599	616	615
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	38	39	43	44	41
przemysł i budownictwo	116	113	117	122	121
pozostała działalność	475	438	439	450	453

Wykres 10: Podmioty wg grup rodzajów działalności PKD 2007.

Rolnictwo i leśnictwo

Ważnymi sektorami lokalnej gospodarki w gminie Czarne jest rolnictwo i leśnictwo. Działalność rolnicza i działalność podmiotów związanych z leśnictwem stanowi źródło utrzymania znaczącej części mieszkańców Miasta i Gminy Czarne. Znaczącym jest fakt, że ponad 93% powierzchni gminy stanowią lasy i użytki rolne. Strukturą zagospodarowania terenu gminy Czarne wskazuje, że ponad połowa powierzchni gminy jest zalesiona (55,07%). Z 12931 ha gruntów leśnych oraz zakrzewionych i zadrzewionych, aż 12900 ha stanowią lasy.

Wykres 11: Powierzchnia geodezyjna wg wykorzystania.

²² Opracowanie własne na podstawie danych GUS (Bank Danych Lokalnych)

Podobnie duże znaczenie dla kierunków rozwojowych gminy ma rolnictwo. Ponad 1/3 powierzchni gminy, to użytki rolne. Stanowi to ogółem 8919 ha. Pokazną część stanowią grunty orne (7833 ha) oraz pastwiska i łąki (odpowiednio 519 ha i 329 ha).²³

użytki rolne ogółem	ha	8968	8921	8919
użytki rolne - grunty orne	ha	7881	7834	7833
użytki rolne - sady	ha	46	46	45
użytki rolne - łąki trwałe	ha	330	330	329
użytki rolne - pastwiska trwałe	ha	519	519	519
użytki rolne - grunty rolne zabudowane	ha	154	153	155
użytki rolne - grunty pod stawami	ha	1	2	1
użytki rolne - grunty pod rowami	ha	37	37	37

Tabela 23: Podział użytków rolnych na terenie gminy Czarne.

Opracowanie na podstawie Danych GUS

Duży odsetek gruntów orných wiąże się z prowadzonymi uprawami. Według Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 roku na 191 gospodarstw rolnych działających na terenie gminy Czarne aż 173 zajmowały się uprawą zbóż, 89 uprawą ziemniaków, a 27 uprawami przemysłowymi. Wg danych z tego samego spisu na terenie gminy funkcjonowało 259 gospodarstw rolnych.

gospodarstwa ogółem	191
zboża razem	173
zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	169
ziemniaki	89
uprawy przemysłowe	27
buraki cukrowe	0
rzepak i rzepik razem	25
strączkowe jadalne na ziarno razem	3
warzywa gruntowe	0

Tabela 24: Gospodarstwa z uprawą wg rodzaju zasiewów.

Opracowanie własne na podstawie danych z Powszechnego Spisu Rolnego 2010 (Bank Danych Lokalnych).

23 Opracowanie na podstawie danych GUS (Bank Danych Lokalnych).

Zasoby surowców naturalnych i ukształtowanie powierzchni

Jeżeli chodzi o naturalne zasoby geologiczne, to teren gminy Czarne należy do raczej słabo rozpoznanych. Główną wartość surowcową posiadają na terenie gminy żwiry, piaski i gliny. Występują one w pewnym rozproszeniu np. gliny, o przydatności eksploatacyjnej występują w okolicach Czarne, Sierpowa, Domisławia. Zasoby żwirów występują w okolicach Krzemienia, Czarne i Biernatki.

Na terenie gminy brak jest dużych pokładów paliw kopalnych. Co prawda do roku 2002 prowadzono eksploatację niewielkiego złoża ropy naftowej w okolicach Krzemienia (kopalnia Brzozówka – 4 km na zachód od Krzemienia). Wymienione złożo nie należało jednak do dużych i właśnie ze względu na wielkość zasobów nie przewiduje się w najbliższych latach jego znaczącej eksploatacji.

Infrastruktura drogowa i techniczna

Infrastruktura drogowa

Gmina Czarne położona jest w oddaleniu od głównych szlaków komunikacyjnych. Przez jej teren nie przebiega żadna droga krajowa, ekspresowa ani autostrada. W najbliższej przyszłości brak też jest planów związanych z budową infrastruktury tego typu. Najwięcej szlaków komunikacyjnych na terenie gminy ma statut dróg gminnych. Stanowią one ponad połowę wszystkich dróg (łącznie 78 km - tego 25,65 km jest utwardzone). Blisko jedną trzecią spośród 150,37 km wszystkich dróg stanowią drogi powiatowe (43,47 km). Większość tych szlaków komunikacyjnych jest utwardzona (39,36 km). W całości utwardzone są też przebiegające przez teren gminy drogi wojewódzkie, które mają łączną długość 28,9 km. Niestety większa część dróg powiatowych i gminnych oraz drogi wojewódzkie, są w złym stanie technicznym.

rodzaj drogi	długość ogółem w km	w tym utwardzone w km
drogi krajowe	brak	brak
drogi wojewódzkie	28,9	28,9
drogi powiatowe	43,47	39,36
drogi gminne	78	25,65
RAZEM	150,37	

Tabela 25: Drogi na terenie gminy Czarne.

Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy Czarne.

Infrastruktura wodno-kanalizacyjna

Na terenie gminy Czarne funkcjonują trzy oczyszczalnie ścieków: miejska oczyszczalnia ścieków w Czarnem ul. 27 Lutego (biologiczno-mechaniczno-chemiczna), oczyszczalnia JW Czarne (biologiczna) oraz oczyszczalnia ścieków w Wyczechach (biologiczna).

Długość czynnej sieci sanitarnej (bez przykanalików) na terenie miasta Czarne wynosi 33,0 km a liczba przyłączy do sieci kanalizacyjnej od budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania 598 szt.. W przypadku obszaru wiejskiego długość czynnej sieci sanitarnej (bez przykanalików) to również 33,3 km. Liczba przyłączy do sieci kanalizacyjnej od budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania wynosi 123 szt.

Łącznie z oczyszczalni korzysta 8455 osób na terenie gminy (dane z roku 2014), co stanowi ponad 91% mieszkańców. Należy zauważyć, że odsetek ten zwiększył się od 2010 roku. W przeciągu pięciu lat liczba osób korzystających z oczyszczalni wzrosła o 1785 osób.

	2010	2011	2012	2013	2014
ogółem	6670	7955	7955	7955	8455
w miastach	5500	5500	5500	5500	6000
na wsi	1170	2455	2455	2455	2455

Tabela 26: Ludność korzystająca z oczyszczalni wg lokalizacji.

Opracowanie na podstawie Danych GUS.

Na terenie gminy funkcjonuje łącznie 16 ujęć wody. Na terenie miasta Czarne - 3 szt. (w tym studni - 7 szt.), na obszarach wiejskich 13 hydroforni (w tym studni - 17 szt.). Łączna długość czynnej sieci rozdzielczej w całej gminie (bez przyłączy), to 69,5 km. Z tego na terenie miasta Czarne - 32,3 km, a na terenie gminy 37,4 km. Łączna liczba przyłączy do sieci wodociągowej od budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania na terenie całej gminy, to 690 szt..

Gospodarka odpadami

Odpady komunalne z terenu miast i gminy Czarne, pochodzące z nieruchomości zamieszkałych i niezamieszkałych, odbierane są w postaci zmieszanej oraz selektywnej. Trafiają one do Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych w Nowym Dworze – Zakład Zagospodarowania Odpadów Sp. z o.o. Nowy Dwór.

Zakład Zagospodarowania Odpadów Nowy Dwór, wybudowany w ramach Porozumienia Komunalnego pomiędzy: Gminą Miejską Chojnice, Gminą Chojnice, Gminą Czersk, Gminą Brusy, Gminą Konarzyny, Gminą Człuchów, Gminą Miejską Człuchów, Gminą Czarne, Gminą Debrzno, Gminą Przechlewo od dnia 04 kwietnia 2013 r. otrzymał status Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych dla regionu południowo – zachodniego i jego działanie obejmuje: mechaniczno-biologiczne przetwarzanie odpadów, zagospodarowanie odpadów zielonych, zagospodarowanie pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania. Na terenie Gminy Czarne działa Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych zlokalizowany w Nadziejewie na terenie zamkniętego składowiska odpadów. Prowadzenie PSZOK'u powierzono Firmie Usługi Komunalne „Ekspres” S.C.

Do punktu mieszkańcy mogą dostarczać odpady komunalne według następujących frakcji:

- papier i tektura, opakowania z papieru i tektury, tworzywa sztuczne, opakowania z tworzyw

- sztucznych, metale, opakowania z metali oraz opakowania wielomateriałowe,
- szkło oraz opakowania ze szkła
- zużyte baterie i akumulatory
- zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny
- meble i inne odpady wielkogabarytowe
- odpady budowlane i rozbiórkowe
- zużyte opony
- popioły

W 2014 roku na obszarze miasta i gminy Czarne odebranych było **łącznie 2346,53 Mg** odpadów komunalnych.

W gminie Czarne poziom:

- ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji osiągnięty w 2014 r. wyniósł **31,4 %** (powinien wynieść nie więcej niż **50%**),
- recyklingu przygotowanie do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, szkła, metali, tworzyw sztucznych wyniósł **17,8 %** (powinien wynieść nie mniej niż **14%**),
- innych niż niebezpieczne odpady budowlane i rozbiórkowe wyniósł **100 %** (powinien wynieść nie mniej niż **38 %**).

Ilość odpadów komunalnych odebranych od mieszkańców miasta i gminy Czarne w stosunku do 2013 roku wzrosła o **27 %**. Jednakże ilość odpadów segregowanych odebranych od właścicieli nieruchomości wzrosła o **34 %** bez frakcji-beton oraz gruz z rozbiórek i remontów, który powiększą ten wzrost do **48 %**.

Ogólne założenia badań

Niniejszy raport jest wynikiem badań ankietowych, których głównym zadaniem było zbadanie różnorodnych kwestii związanych z postrzeganiem przez społeczność lokalną różnych aspektów jej funkcjonowania na terenie Miasta i Gminy Czarne. Projekt badawczy zakładał traktowanie obszaru gminy jako tworów odznaczających się pewną integralnością i posiadającego własną charakterystykę w ujęciu społecznym i ekonomicznym. Badania zostały zaprojektowane w taki sposób, aby jedną z ich głównych cech była powtarzalność. Oznacza, to że zarówno kwestie doboru próby badawczej, sposobu realizacji badań jak i konstrukcji kwestionariusza badawczego zostały nakierowane na możliwość powtórzenia niniejszych badań w różnych odstępach czasowych i stworzenia podwalin diagnostycznych badań o charakterze panelowym.²⁴ Kwestie poruszone w trakcie badań w różnych obszarach pośrednio lub bezpośrednio związane są z działaniami podejmowanymi przez władze samorządowe i mają na celu udzielenie odpowiedzi na pytania o charakterze zarówno ewaluacyjnym, jak i diagnostycznym.

Metodologia badania

Do badania wykorzystano narzędzie kwestionariusza ankietowego. Dane zostały pozyskane dzięki wywiadam kwestionariuszowym prowadzonym przez przeszkolonych ankieterów. Dobór próby miał charakter kwotowy. Wielkość próby badawczej wyniosła 300 osób i została ona dobrana proporcjonalnie z populacji mieszkańców Miasta i Gminy Czarne w oparciu o wiek respondentów, ich płeć oraz miejsce zamieszkania. Cechą charakterystyczną niniejszej diagnozy jest reprezentatywność typologiczna. Analiza danych była przeprowadzona dwuetapowo. W pierwszej części został przedstawiony szczegółowy rozkład zmiennych. W dalszej części rozkłady zmiennych zostały poddane analizie korelacyjnej. Przed wprowadzeniem kwestionariusza ankietowego do metodologii badania został wykonany pomiar próbny wykorzystujący narzędzie badawcze i mający na celu techniczną analizę własności kwestionariusza ankiety, trafności skonstruowanych pytań oraz przetestowanie metod analizy rzetelności zbieranych danych. Pilotaż został wykonany w mieście Człuchów oraz w jednej wybranej gminie, która została potraktowana jako grupa kontrolna. W ramach pilotażu przeprowadzono kilkadziesiąt wywiadów ankietowych. W trakcie zbierania materiału empirycznego przeprowadzono losowe testy poprawności przeprowadzonych wywiadów (spośród 300 kwestionariuszy wylosowano kilkanaście kwestionariuszy dla każdego z ankieterów w celu potwierdzenia ich autentyczności oraz potwierdzenia prawidłowości doboru respondentów).

²⁴ Panelowy charakter badań zakłada ich powtarzalność i możliwość mierzenia tych samych zmiennych w odstępach czasowych. Założeniem takich badań jest możliwość badania następujących zmian i trendów.

Dane dotyczące osób biorących udział w badaniu.

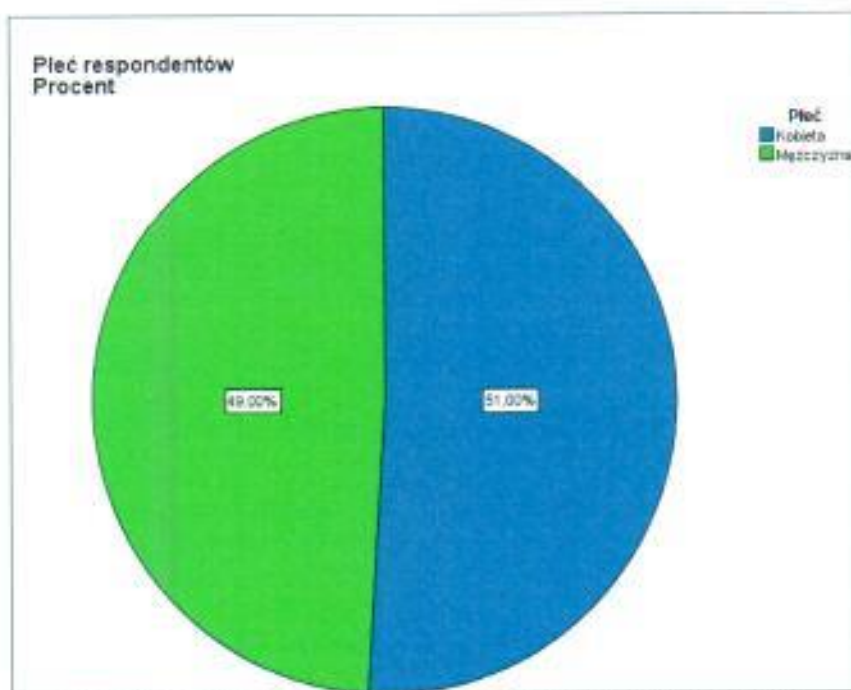
W przeprowadzonym badaniu ankietowym wzięło udział 300 mieszkańców Miasta i Gminy Czarne. Jak wcześniej wspomniano, respondenci zostali podzieleni na proporcjonalnie ze względu na: miejsce zamieszkania, wiek oraz płeć. W związku z koniecznością odwzorowania cech populacji w dobranej próbie i dużej dbałości o jej typologiczną reprezentatywność, podstawowe zmienne reprezentowały się w następujący sposób:

Płeć, wiek i miejsce zamieszkania respondentów

Społeczność Miasta i Gminy Czarne charakteryzuje się nadreprezentacją kobiet. Stanowią one 51% mieszkańców gminy. W badanej próbie ich liczba wynosiła 153 (przy 147 mężczyznach).

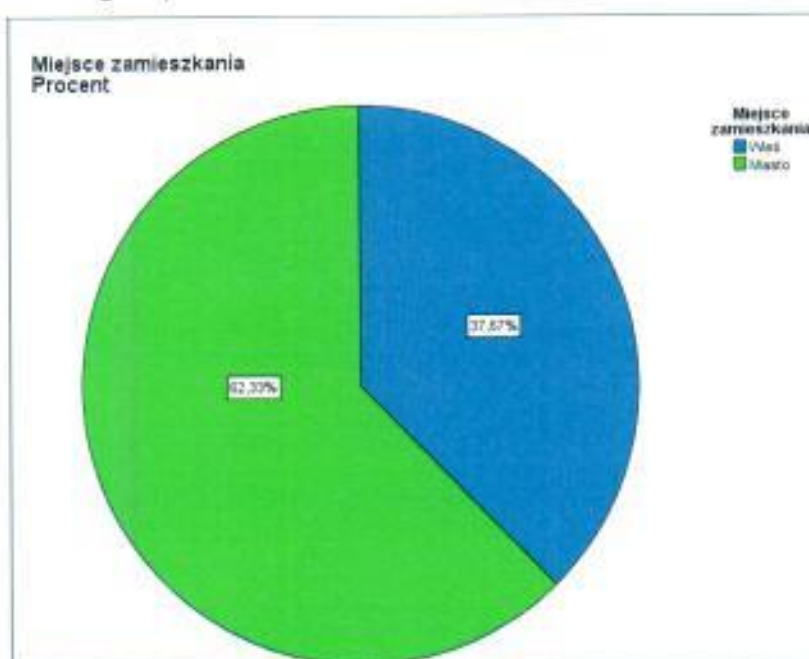
	Częstość	Procent
Kobieta	153	51,0
Mężczyzna	147	49,0
Ogółem	300	100,0

Tabela 27: Płeć respondentów.

Wykres 12: Płeć respondentów biorących udział w badaniu ankietowym.

Jeżeli chodzi o miejsce zamieszkania, to zdecydowanie największa część osób badanych mieszka na terenie miasta Czarne. Ponad 62% respondentów mieszka poza terenami wiejskimi. Oznacza to oczywiście, że są mieszkańcami Czarnego, bo jest to jedyna miejscowość posiadająca prawa miejskie na terenie gminy.

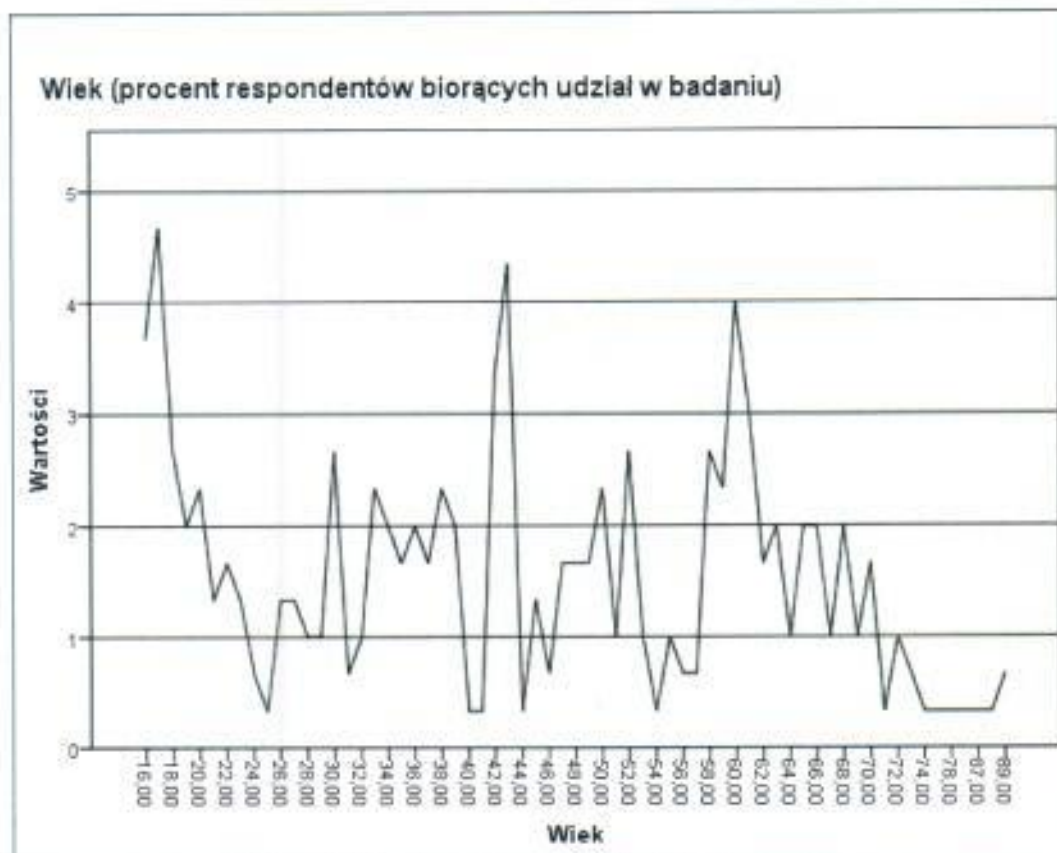
Wykres 13: Miejsce zamieszkania respondentów.

Wśród miejscowości o charakterze wiejskim najliczniejszą reprezentację w próbie posiadają natomiast Wyczechy (7,3%) i Krzemieniewo (5,4%). Udziały poszczególnych miejscowości są oczywiście odzwierciedleniem charakterystyki populacji całej gminy.

Miejscowość zamieszkania	Częstość	Procent
Czarne	188	62,7
Biernatka	5	1,7
Grabowiec	3	1,0
Bińcze	14	4,7
Domisław	12	4,0
Kijno	5	1,7
Łoża	5	1,7
Nadziejewo	7	2,3
Racławowo	5	1,7
Sierpowo	8	2,7
Sokoły	5	1,7
Wronkowskie	4	1,3
Krzemieniewo	17	5,7
Wyczechy	22	7,3
Ogółem	300	100,0

Tabela 28: Respondenci biorący udział w badaniu w podziale na miejsce zamieszkania.

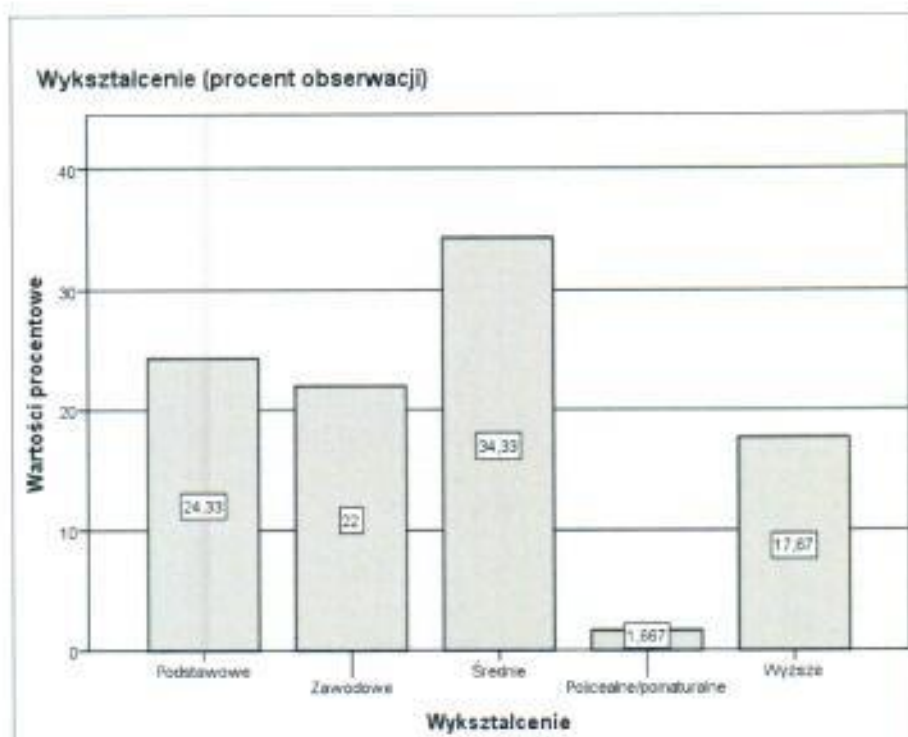
Kolejną z cech, która charakteryzuje społeczność mieszkańców Miasta i Gminy Czarne jest wiek respondentów. W badaniu uczestniczyli mieszkańcy, którzy ukończyli w dniu badania 16 lat (oraz oczywiście starsi). Dobór, tak jak to miało miejsce w poprzednich przypadkach, miał charakter proporcjonalny. Rozkład tej zmiennej charakteryzuje poniższy wykres. Należy zaznaczyć jednak, że dobór opierał się na reprezentacji przedziałów wiekowych a nie poszczególnych roczników. Średnia wieku osób badanych wyniosła ponad 47 lat (dokładnie 47,8). Najmłodsza osoba biorąca udział w badaniu miała 16 lat a najstarsza 89.

Wykres 14: Mieszkańcy biorący udział w badaniu wg wieku.

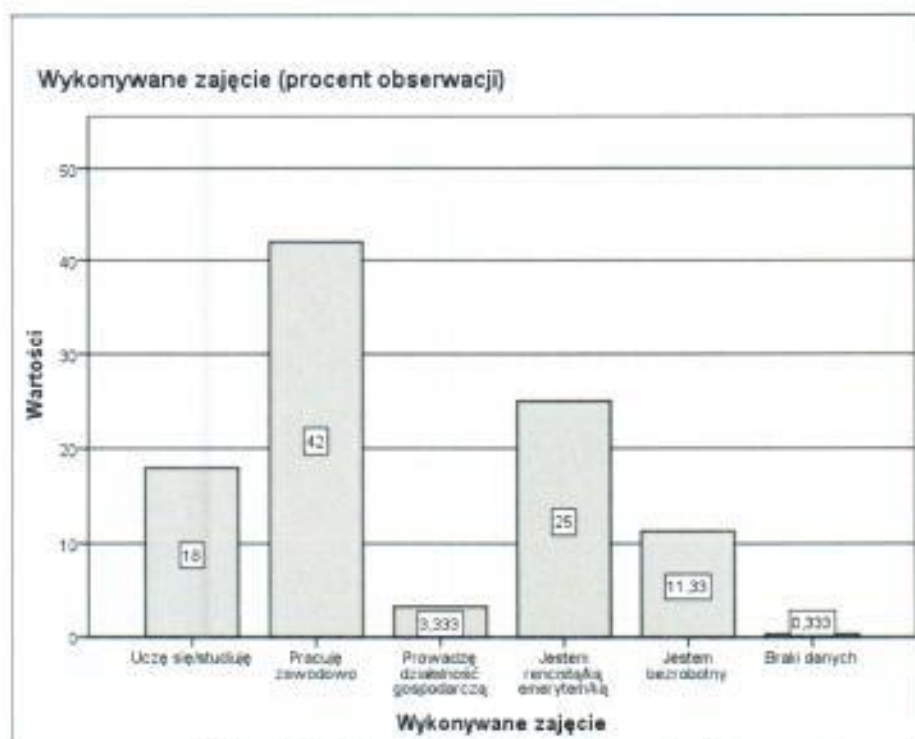
Wykształcenie, wykonywane zajęcie i sytuacja ekonomiczna mieszkańców Czarnego.

Wśród 300 respondentów, którzy brali udział w wywiadach kwestionariuszowych 24,3% posiada wykształcenie podstawowe a 22 % zawodowe. Najliczniejszą grupę stanowią osoby z wykształceniem średnim (34,3% obserwacji). Najmniejszą liczną jest grupa legitymująca się wykształceniem policealnym (zaledwie 1,67%). Ukończenie studiów wyższych (pierwszego lub drugiego stopnia) zadeklarowało natomiast 17,67% badanych. Należy jednak zauważyć, że duża część osób, które w trakcie wywiadów podały wykształcenie podstawowe (lub równoważne z nim w tym przypadku wykształcenie gimnazjalne) jest uczniami szkół średnich i w związku z tym ich status w niedługiej przyszłości się zmieni. Oznacza to, że najliczniejsza kategoria (którą są absolwenci szkół średnich) jeszcze się powiększy.

Wykres 15: Wykształcenie respondentów.

W trakcie realizacji badań poproszono respondentów o wskazanie wykonywanego przez nich zajęcia. Zdecydowana większość osób biorących udział w badaniu stwierdziła, że pracuje zawodowo (42%), 18% ankietowanych uczy się lub studiuje, a ponad 3% prowadzi działalność gospodarczą. 25% badanych jest emerytem lub rencistą, a ponad 11% deklaruje, że nie ma pracy.

Wykres 16: Zajęcia wykonywane przez respondentów.

Mając na celu przeprowadzenie jak najdokładniejszych analiz poproszono osoby wylosowane do próby badawczej o wskazanie poziomu swoich dochodów oraz o określenie zadowolenia z sytuacji ekonomicznej.

Dochody miesięczne	Częstość	Procent
Nie posiadam dochodów	78	26,0
do 1300 zł	83	27,7
1301-2000 zł	87	29,0
2001 - 3000 zł	37	12,3
3001 - 4000 zł	8	2,7
powyżej 4000 zł	7	2,3
Ogółem	300	100,0

Tabela 29: Miesięczne dochody netto uzyskiwane przez osoby biorące udział w badaniu.

Według uzyskanych danych dochody mieszkańców Miasta i Gminy Czarne należy uznać za co najwyżej przeciętne. Zaledwie niespełna co piąty badany uzyskuje dochody przekraczające 2000 zł netto miesięcznie. 27,7 % ankietowanych deklaruje, że zarabia do 1300 zł, a 29% od 1301 do 2000 zł. Wśród grupy deklarującej brak dochodów ok. połowę stanowią uczniowie i studenci, czyli osoby jeszcze nie aktywne zawodowo. Zestawiając te wyniki z poziomem zadowolenia z uzyskiwanych dochodów otrzymujemy dosyć oczywisty związek obrazujący się większym zadowoleniem osób zarabiających więcej (całość obrazuje poniższy wykres).

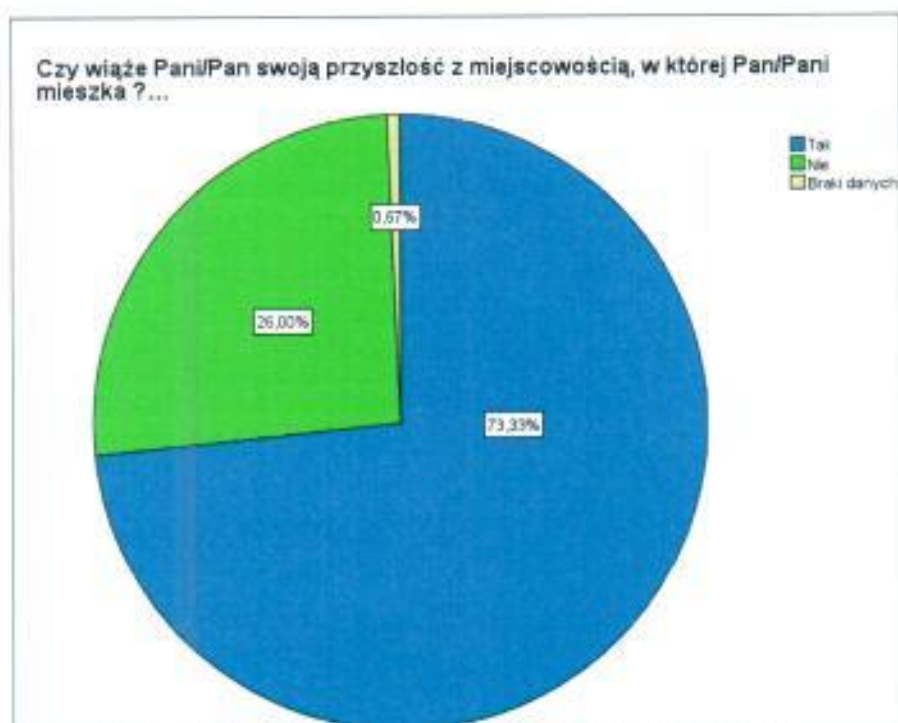
Wykres 17: Ocena dochodów uzyskiwanych przez respondentów.

Co interesujące, pomiędzy uzyskiwanymi przez respondentów dochodami, a ich deklarowanym wykształceniem istnieje umiarkowanie silna zależność statystyczna. Oznacza to, że wraz ze wzrostem poziomu wykształcenia rośnie także poziom dochodów.²⁵

Związek mieszkańców z Miastem i Gminą Czarne

Plany migracyjne mieszkańców

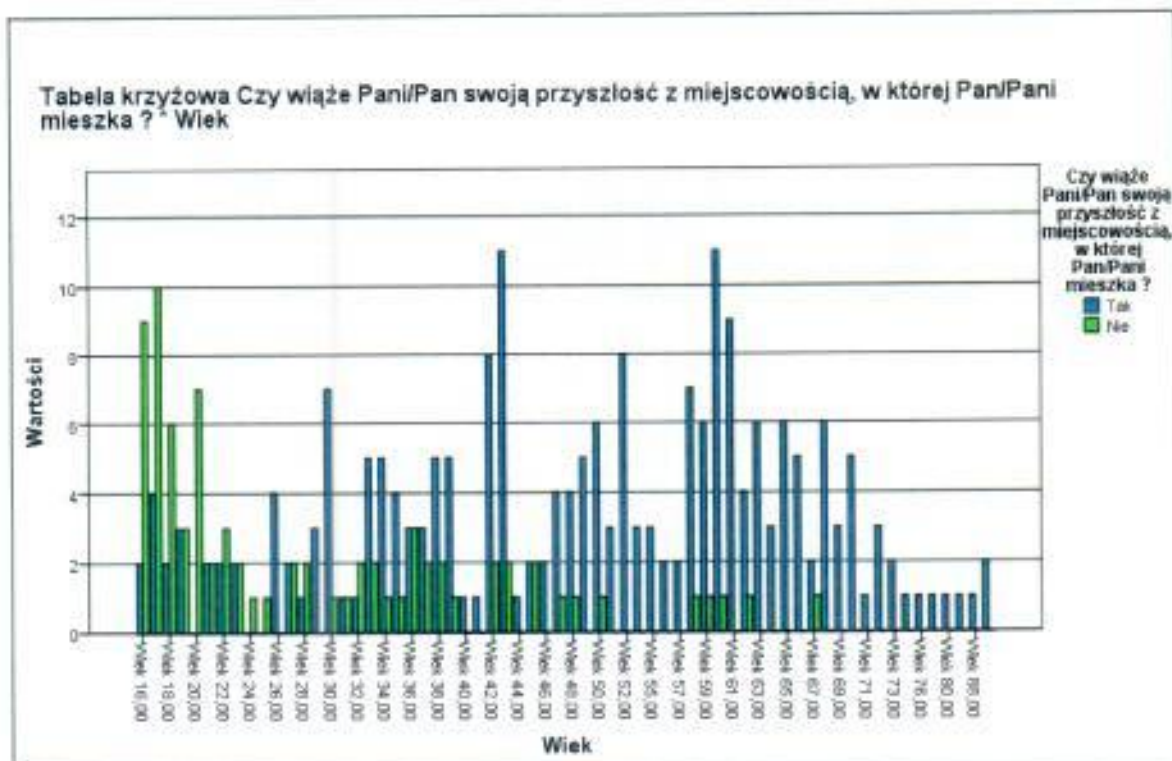
Zdecydowana większość mieszkańców Miasta i Gminy Czarne czuje się związana z miejscem, w którym żyje. Jednak ponad 1/4 respondentów (26%) nie wiąże swojej przyszłości z miejscem zamieszkania.

Wykres 18: Subiektywne poczucie związku z miejscem zamieszkania.

Co szczególnie istotne, zdecydowana większość tej grupy respondentów „rekrutuje się” wśród najmłodszych kategorii wiekowych. Zestawienie braku planów na przyszłość z wiekiem pokazuje dosyć jednoznacznie, że najliczniejsza grupa osób, które chcą wyjechać z gminy Czarne nie ukończyła 25 roku życia. Przywiązanie do miejsca ma często nie tylko aspekt wynikający z poczucia przynależności i „wrośnięcia” w lokalną społeczność, ale jak pokazują kolejne dane zwłaszcza aspekt ekonomiczny.

²⁵ Pomiedzy wykształceniem i dochodami respondentów istnieje dodatnia korelacja (ρ Spearmana = 0,533). Jest to korelacja istotna na poziomie 0,01 (dwustronnie).

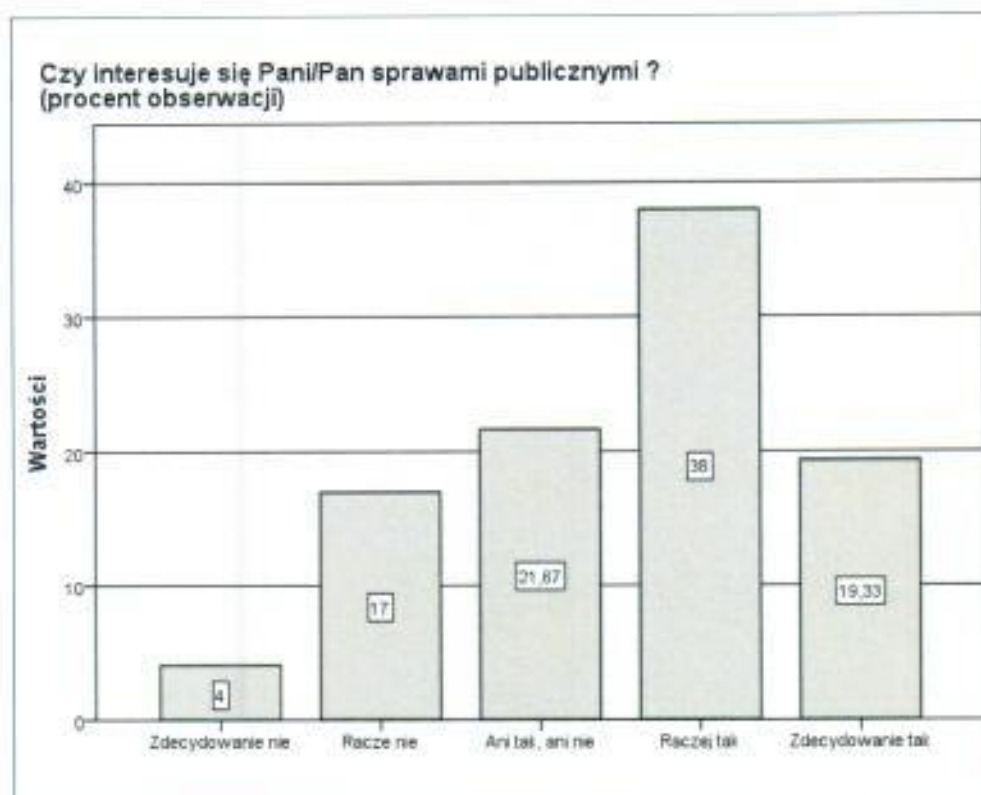
Wykres 19: Gotowość respondentów do wyjazdu z miejscowości zamieszkania wg wieku.

Wiodącą przyczyną planowanych wyjazdów jest kwestia obaw o znalezienie pracy. To właśnie brak miejsc pracy respondenci najczęściej wskazywali jako przyczynę wyjazdu (54,9% wskazań). Powiązane z tą odpowiedzią były także kategorie: niskie zarobki (7,7%) oraz praca za granicą (8,8%), ponad 15% badanych jako przyczynę wyjazdu podało chęć kontynuowania lub podjęcia nauki w innym miejscu.

Przyczyna chęci wyjazdu z terenu Miasta i Gminy Czarne	Odpowiedzi		Procent obserwacji
	N	Procent	
Brak miejsc pracy	50	54,9%	64,1%
Niskie zarobki	7	7,7%	9,0%
Wyjazd do szkoły/na studia	14	15,4%	17,9%
Praca za granicą	8	8,8%	10,3%
Brak zajęć dla młodzieży	2	2,2%	2,6%
Bieda	2	2,2%	2,6%
Nudne miasto	2	2,2%	2,6%
Brak możliwości rozwoju	4	4,4%	5,1%
Lubię duże miasta	1	1,1%	1,3%
Nikt mnie tu nie lubi	1	1,1%	1,3%
Ogółem	91	100,0%	116,7%

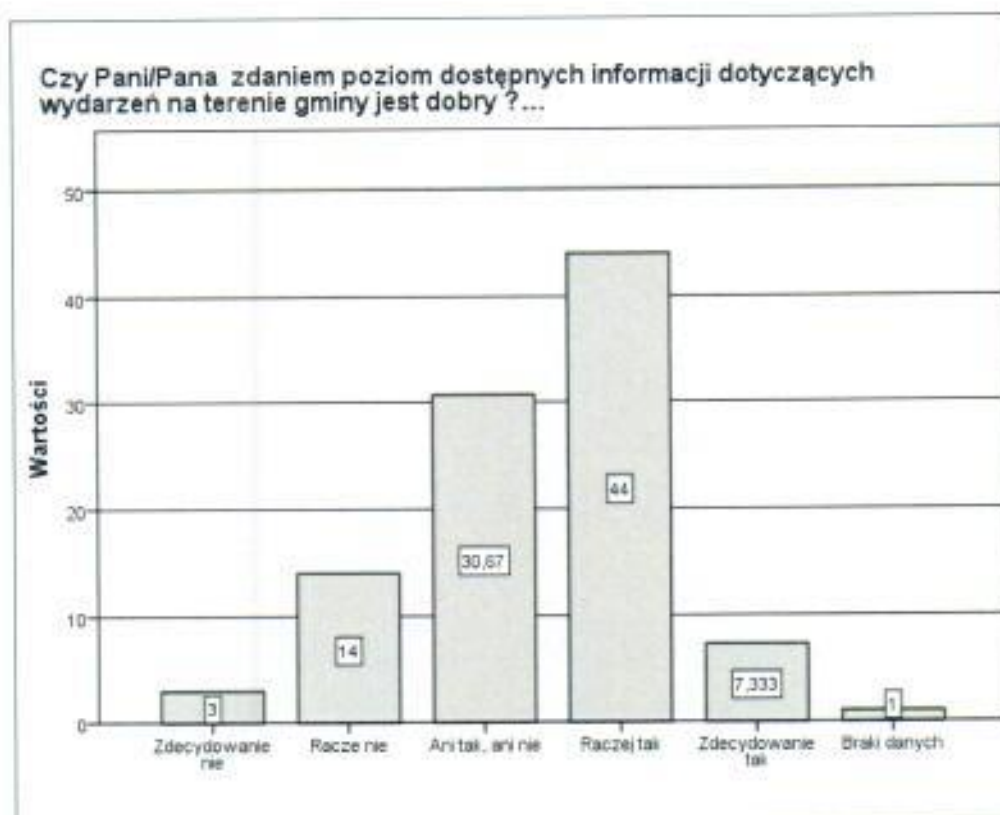
Tabela 30: Deklarowane przyczyny chęci wyjazdu z terenu gminy Czarne.

Osoby biorące udział w badaniu zostały poproszone także o ocenę stopnia ich zainteresowania sprawami publicznymi. Celem tego zabiegu była chęć diagnozy poziomu zainteresowania mieszkańców funkcjonowaniem ich społeczności. Zaledwie 21% respondentów uznało, że nie interesuje się sprawami publicznymi (odpowiedzi „zdecydowanie nie” i „raczej nie”). Blisko 1/4 (dokładnie 21,67%) wyraziło postawę ambiwalentną, a ponad połowa badanych stwierdziła, że interesuje się sprawami publicznymi (odpowiedź „raczej tak” -38%, odpowiedź „zdecydowanie tak” - 19,33%).

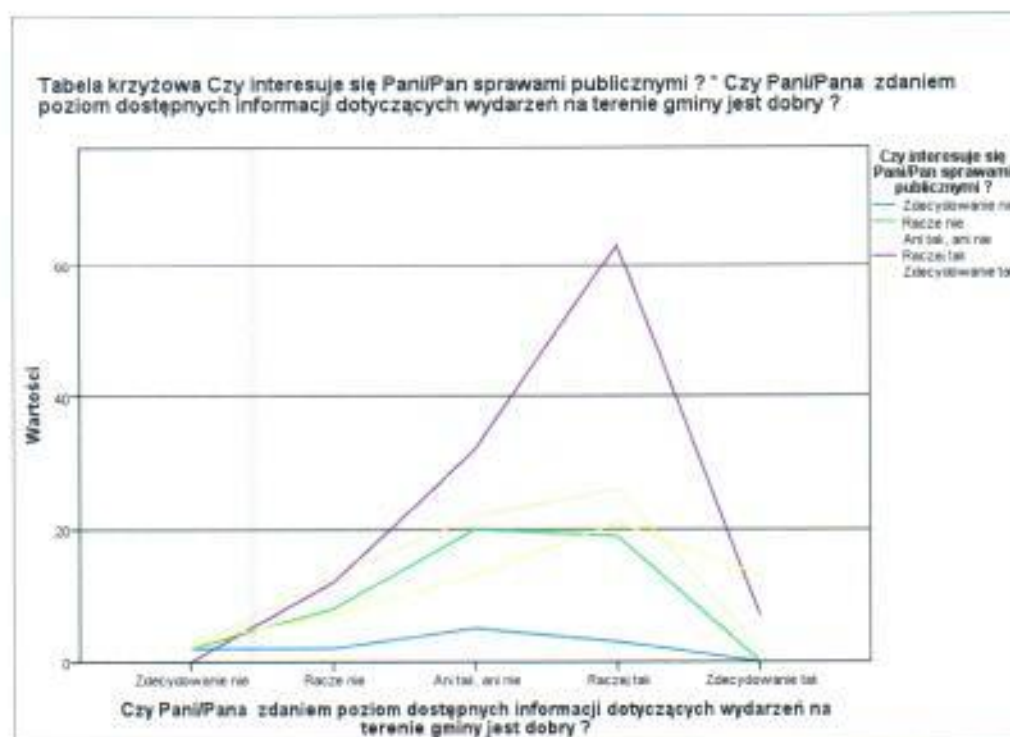

Wykres 20: Poziom zainteresowania mieszkańców sprawami publicznymi.

Informacje dotyczące kwestii zainteresowania sprawami publicznymi na terenie Miasta i Gminy Czarne zestawiono także z pytaniem o ocenę dostępności informacji dotyczących wydarzeń na terenie gminy. W tym przypadku oceny kwestii związanych z dystrybucją informacji należy stwierdzić, że odzew badanych jest raczej pozytywny. Ponad 50% wszystkich ankietowanych osób uznało, że są dobrze poinformowani. Blisko 1/3 ankietowanych przyjęła postawę ambiwalentną a zaledwie 17% udzieliła odpowiedzi „raczej nie” lub „zdecydowanie nie”. Między dwoma ostatnimi zmiennymi istnieje też pewien związek, bo osoby, które twierdzą, że sposób informowania jest dobry interesują się także bardziej tym co się na terenie Miasta i Gminy dzieje. Osoby wykazujące mniejsze zainteresowanie sprawami publicznymi uznają częściej, że sposób informowania o nich jest nie odpowiedni.

Wykres 21: Ocena poziomu dostępności informacji dotyczących wydarzeń na terenie gminy.

Wykres 22: Zainteresowanie sprawami publicznymi a ocena dostępu do informacji dot. wydarzeń.

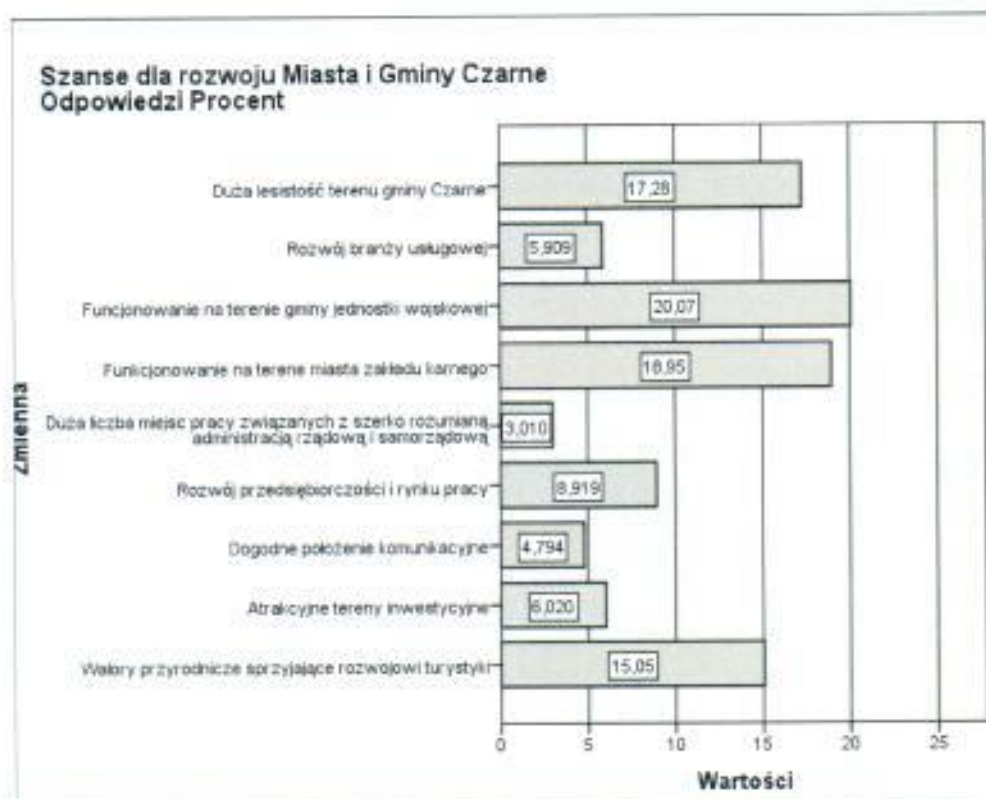
Ocena potencjału Miasta i Gminy Czarne

Szanse i perspektywy rozwoju

Jednym z podstawowych celów przeprowadzanych badań była chęć uzyskania postaw mieszkańców zarówno w stosunku do perspektyw rozwojowych Miasta i Gminy Czarne, jak i zagrożeń i barier rozwojowych. Respondenci zostali poproszeni o wskazanie największych szans dla rozwoju Miasta i Gminy Czarne. Każda z osób biorących udział w badaniu mogła udzielić maksymalnie trzech odpowiedzi (wskazać trzy obszary, które można uznać za szanse rozwojowe). Ponad połowa respondentów stwierdziła, że szansą na rozwój jest funkcjonowanie na terenie miasta zakładu karnego (56,7% obserwacji) oraz jednostki wojskowej (60% obserwacji). Badani silnie wiążą z wymienionymi instytucjami stabilizację finansową – co wynika z wieloletnich doświadczeń funkcjonowania na terenie miasta zakładu karnego i jednostki wojskowej. Dosyć widoczny jest także trend do wskazywania szans na rozwój w walorach przyrodniczych sprzyjających rozwojowi turystyki (45% obserwacji) oraz dużej lesistości terenu (51,7% obserwacji). Wyraźnymi wskazaniem były także: rozwój przedsiębiorczości i rynku pracy (26,7% obserwacji), atrakcyjne tereny inwestycyjne (18% obserwacji) oraz rozwój branży usługowej (17,7% obserwacji).

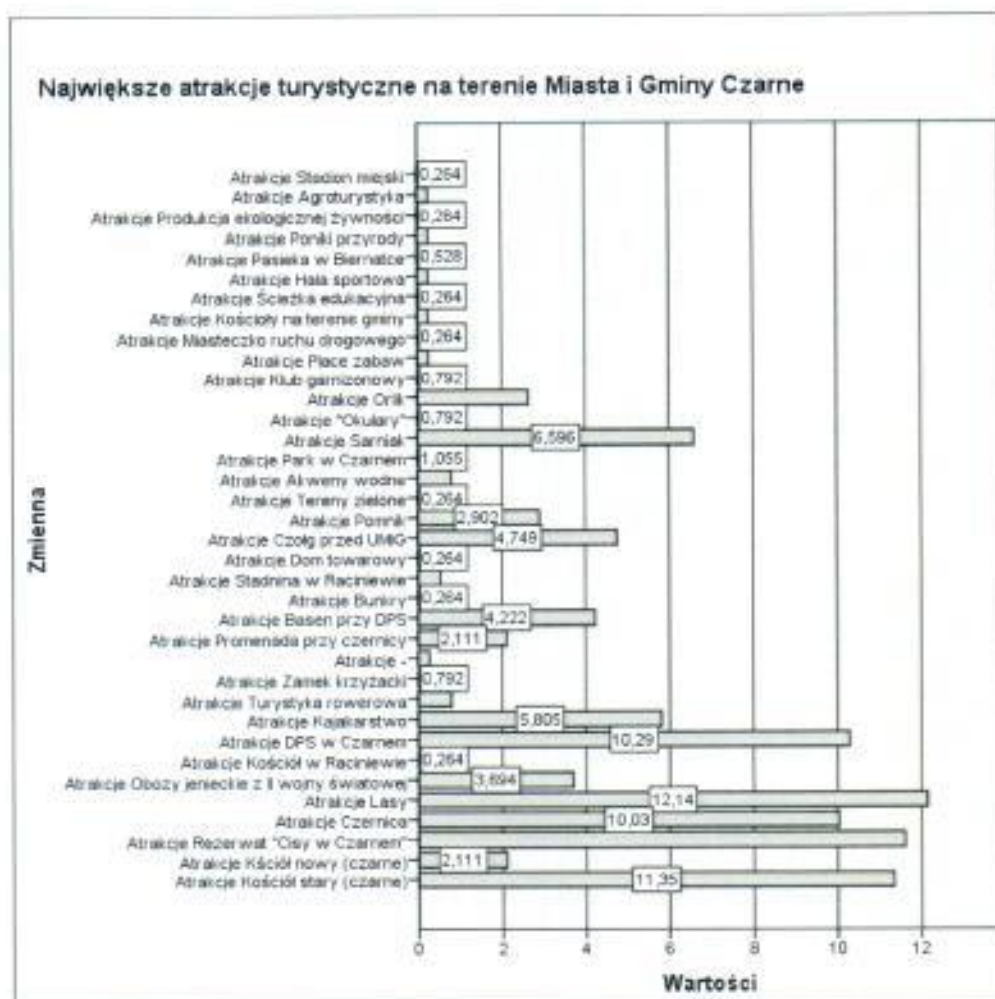
Szanse dla rozwoju Miasta i Gminy Czarne	Odpowiedzi		Procent obserwacji
	N	Procent	
Walory przyrodnicze sprzyjające rozwojowi turystyki	135	15,1%	45,0%
Atrakcyjne tereny inwestycyjne	54	6,0%	18,0%
Dogodne położenie komunikacyjne	43	4,8%	14,3%
Rozwój przedsiębiorczości i rynku pracy	80	8,9%	26,7%
Duża liczba miejsc pracy związanych z szeroko rozumianą administracją rządową i samorządową	27	3,0%	9,0%
Funkcjonowanie na terenie miasta zakładu karnego	170	19,0%	56,7%
Funkcjonowanie na terenie gminy jednostki wojskowej	180	20,1%	60,0%
Rozwój branży usługowej	53	5,9%	17,7%
Duża lesistość terenu gminy Czarne	155	17,3%	51,7%
Ogółem	897	100,0%	299,0%

Tabela 31: Szanse rozwojowe Miasta i Gminy Czarne wg wyników badań ankietowych.

Wykres 23: Szanse rozwojowe Miasta i Gminy Czarne wg wyników badań ankietowych.

Analizując kwestie związane z perspektywami rozwojowymi postanowiono także zwrócić uwagę na kwestie związane z rozwojem turystyki. Po części było to podyktowane przygotowaniem w latach poprzednich dokumentu strategicznego związanego z perspektywą rozwoju turystyki na terenie Miasta i Gminy Czarne. W trakcie realizacji badania poproszono respondentów o wskazanie największych atrakcji turystycznych znajdujących się na terenie Miasta i Gminy Czarne. Każdy z uczestników badania mógł wskazać dowolną liczbę atrakcji nie klasyfikując ich na miejsca czy obiekty. Istotny z diagnostycznego punktu widzenia jest fakt, że respondenci sami musieli podać listę atrakcji, a nie wybrać je z wcześniej podanej kafeterii. Najczęściej wskazywaną atrakcją były „lasy” (12,14%), rezerwat „Cisy w Czarnem” (11,6%) oraz „stary kościół w Czarnem” (11,35%). Ponad 10% wskazań uzyskały także: „DPS w Czarnem” oraz „rzeka Czernica”. Jedynym aktywnym sposobem spędzania czasu wolnego, który został wskazany przez uczestników badań było kajakarstwo (5,8% wskazań). Co interesujące, dość często w wypowiedziach respondentów pojawiały się odwołania do atrakcji związanych z historią. Za atrakcje turystyczne uznano między innymi: czołg znajdujący się przy UMIG oraz obozy jenieckie z II wojny światowej (miejsce w którym się znajdowały). Lokalizacją, które przez część respondentów zostało uznane za atrakcyjną (oferującą zaplecze dla turystów) był popularny „Sarniak”.

Wykres 24: Największe atrakcje turystyczne na terenie Miasta i Gminy Czarne wg mieszkańców.

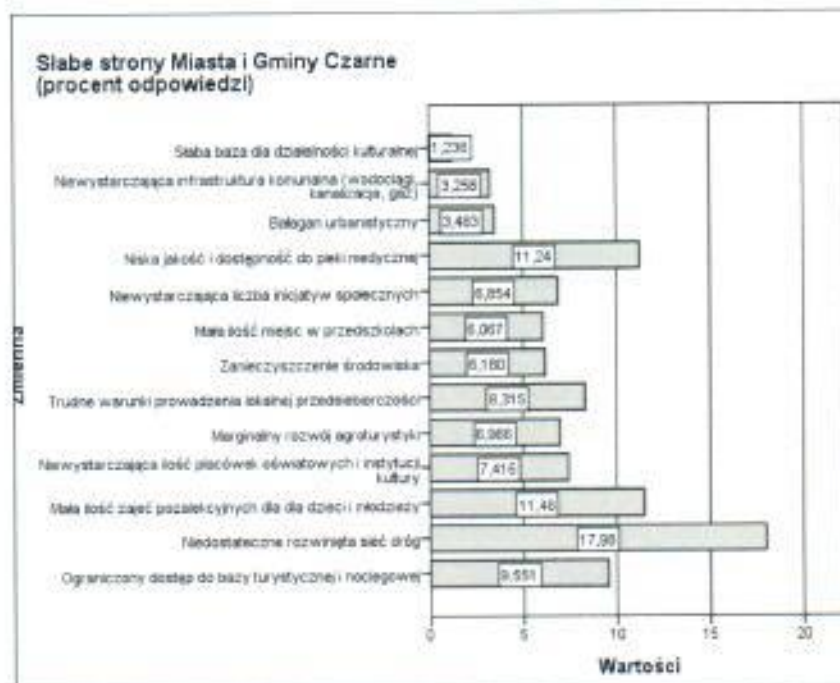
Słabe strony i zagrożenia rozwojowe

W procesie opracowywania dokumentów strategicznych szczególnie ważnym elementem planowania jest umiejętność zdiagnozowania i eliminacji potencjalnych zagrożeń oraz „marginalizacji” słabych stron. Rozpoznanie wszystkich zjawisk, które mogą mieć negatywny wpływ na procesy rozwojowe zostało w projektowanych badaniach sprowadzone do wskazania przez respondentów słabych stron Miasta i Gminy Czarne. Diagnoza wskazała, że największym problemem zdaniem mieszkańców jest niedostatecznie rozwinięta sieć dróg.

Słabe strony Miasta i Gminy Czarne	Odpowiedzi		Procent obserwacji
	N	Procent	
Ograniczony dostęp do bazy turystycznej i noclegowej	85	9,6%	28,4%
Niedostatecznie rozwinięta sieć dróg	160	18,0%	53,5%
Mała ilość zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży	102	11,5%	34,1%
Niewystarczająca ilość placówek oświatowych i instytucji kultury	66	7,4%	22,1%
Marginalny rozwój agroturystyki	62	7,0%	20,7%
Trudne warunki prowadzenia lokalnej przedsiębiorczości	74	8,3%	24,7%
Zanieczyszczenie środowiska	55	6,2%	18,4%
Mała ilość miejsc w przedszkolach	54	6,1%	18,1%
Niewystarczająca liczba inicjatyw społecznych	61	6,9%	20,4%
Niska jakość i dostępność do opieki medycznej	100	11,2%	33,4%
Bałagan urbanistyczny	31	3,5%	10,4%
Niewystarczająca infrastruktura komunalna (wodociąg, kanalizacja, gaz)	29	3,3%	9,7%
Słaba baza dla działalności kulturalnej	11	1,2%	3,7%
Ogółem	890	100,0%	297,7%

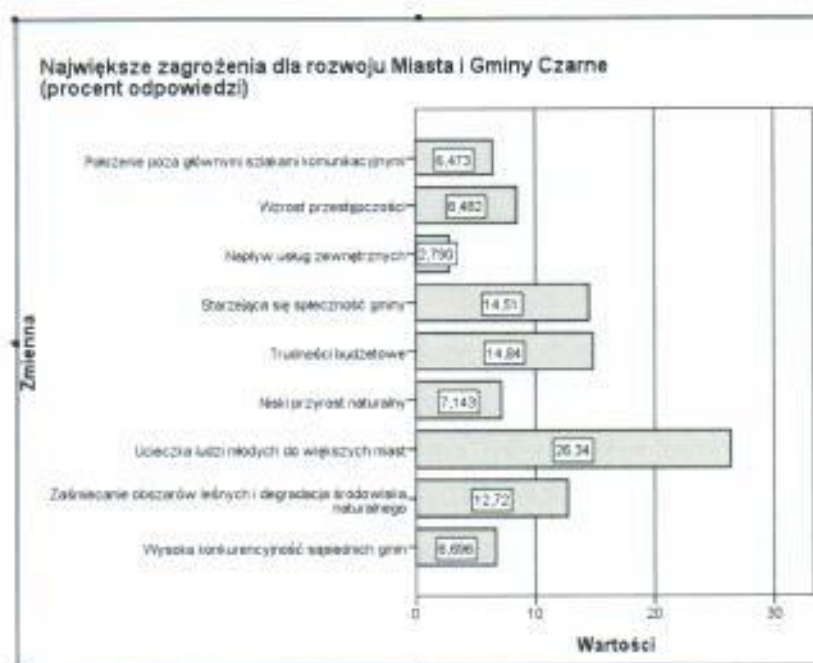
Tabela 32: Słabe strony Miasta i Gminy Czarne

Stosunkowo częstym wskazywanym problemem przez osoby uczestniczące w badaniu była także: „Mała ilość zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży” (102 wskazania – 34,1% obserwacji) oraz zdaniem respondentów „Niska jakość i dostępność do opieki medycznej” (100 wskazań – 33,4%). Wśród słabych stron dosyć dużą liczbę wskazań uzyskały także odpowiedzi wskazujące na ograniczony dostęp do bazy turystycznej i noclegowej (28,4% obserwacji). Szczególnie istotne z diagnostycznego punktu widzenia wydają się także odpowiedzi wskazujące na trudne lokalne warunki prowadzenia działalności gospodarczej (24,7% obserwacji). Co interesujące bardzo mały odsetek respondentów uznało, że na terenie gminy jest słaba baza do działalności kulturalnej. Wyniki badań wskazujące słabe strony gminy, pokazały jednoznacznie, że nie wszystkie lokalne problemy można diagnozować z poziomu analizy danych zastanych. Wskaźniki wynikające z liczby dostępnych placówek edukacyjnych i kulturalnych nie zawsze są w stanie wskazać realny stan zaspokojenia pewnych potrzeb. Duża liczba wskazań zbyt małej ilości zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży czy niska jakość i dostępność do opieki medycznej są dowodem na fakt koniecznych zgłębienia problemów lokalnej społeczności.

Wykres 25: Słabe strony Miasta i Gminy Czarne.

Słabe strony gminy zostawiono także z pytaniem o największe zagrożenia dla rozwoju Miasta i Gminy Czarne. Respondenci za największe zagrożenie uznali odpływ młodych ludzi do większych miast (co pokrywa się z widocznym ujemnym bilansem migracyjnym). Powiązanym zagadnieniem jest także starzejąca się społeczność gminy, która również została wskazana przez 14,51% respondentów. Co interesujące stosunkowo duży odsetek badanych ma świadomość potencjalnych trudności budżetowych, na które może natknąć się gmina (14,84%).

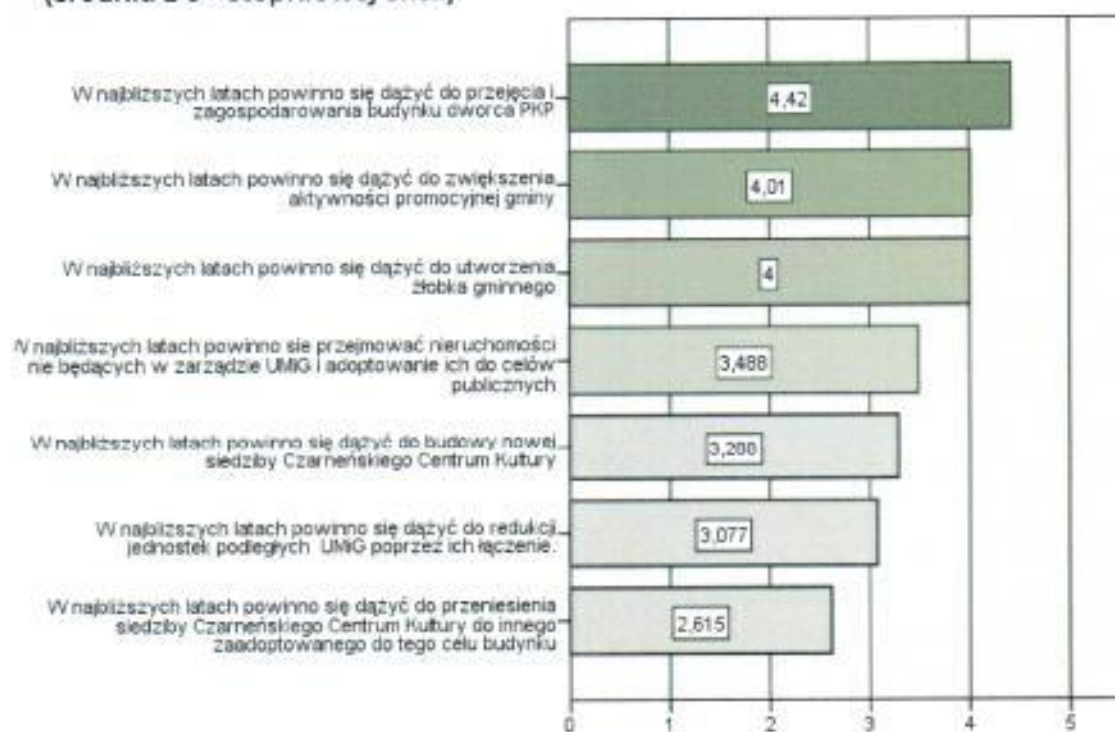

Wykres 26: Największe zagrożenia dla rozwoju Miasta i Gminy Czarne wg mieszkańców.

Istotną z diagnostycznego punktu widzenia kwestią poruszoną przez osoby biorące udział w badaniu jest także zasygnalizowanie zjawiska zaśmiecania obszarów leśnych i degradacji środowiska naturalnego oraz wzrostu przestępczości.²⁶

Diagnostyczne podejście do analizy zasobów i braków gminy Czarne uzupełniono o odpowiedzi na pytania dotyczące konkretnych planowanych przedsięwzięć, które w ten sposób poddano konsultacjom społecznym. Listę kluczowych potencjalnych przedsięwzięć umieszczono na pięciostopniowej skali porządkowej. Respondenci mieli możliwość oceny istotności każdego z przedsięwzięć (od „Zdecydowanie tak” do „Zdecydowanie nie”). Istotność poszczególnych zadań zmierzona średnią obliczoną z poszczególnych ocen. Za zdecydowanie najważniejsze w zestawieniu respondenci uznali konieczność przejęcia i zagospodarowania budynku dworca PKP (średnia 4,42 na skali 1-5). Za ważne zadanie uznano także konieczność zwiększenia aktywności promocyjnej gminy (średnia 4,01) oraz powinno się dążyć do utworzenia żłobka gminnego (średnia 4). Mieszkańcy gminy dość wyraźnie wskazali też rozwiązanie problemów lokalowych Czarneńskiego Centrum Kultury. Mając do wyboru budowę nowego obiektu dla CCK i adaptację jakiegoś istniejącego, zdecydowanie wskazali to pierwsze rozwiązanie.

Statystyki opisowe (średnia z 5 - stopniowej skali)

Wykres 27: Statystyki dotyczące oceny istotności wybranych działań na terenie Miasta i Gminy Czarne.

²⁶ Respondenci odpowiadając na pytania z gotowymi kafeteriami odpowiedzi każdorazowo mieli możliwość uzupełnienia ich o kategorię „inne”, w której musieli wskazać dodatkowe mocne strony, szanse lub zagrożenia (w zależności od poruszanego tematu).

Co szczególnie interesujące, pomiędzy pewnymi zmiennymi istnieje istotna statystycznie zależność. Wraz z wiekiem respondentów rośnie bowiem liczba ocen wskazujących za szczególnie istotne zwiększenie aktywności promocyjnej gminy oraz dążenie do zagospodarowania budynku i dworca PKP. Należy jednak zaznaczyć, że związek pomiędzy wymienionymi zmiennymi jest statystycznie istotny, to należy do zależności raczej słabych.

		Wiek
W najbliższych latach powinno się dążyć do zwiększenia aktywności promocyjnej gminy	Współczynnik korelacji rho Spearmana	,131*
	Istotność (dwustronna)	,024
	N	300
W najbliższych latach powinno się dążyć do przejęcia i zagospodarowania budynku dworca PKP	Współczynnik korelacji rho Spearmana	,134*
	Istotność (dwustronna)	,020
	N	300

Tabela 33: Współczynniki korelacji rho Spearmana dla wybranych zmiennych.

* Korelacja jest istotna na poziomie 0.05 (dwustronnie).

Wnioski

Podstawowym założeniem realizowanych badań była diagnoza potrzeb mieszkańców Miasta i Gminy Czarne. W trakcie projektowania narzędzia badawczego starano się traktować respondentów jako swoistych ekspertów, których zadaniem było sygnalizowanie potrzeb, szans i zagrożeń. Perspektywa władz samorządowych nie zawsze oddaje w pełni oczekiwania mieszkańców. Wewnętrzne uwarunkowania społeczne na terenie gminy oraz sposób percepcji lokalnej rzeczywistości wynikający z różnic i uwarunkowań środowiskowych są cennym źródłem informacji. Badania wskazały problemy, które nie były widoczne w „suchych” zestawieniach. Mimo stosunkowo dobrze rozbudowanej bazy edukacyjnej i kulturalnej (światlice wiejskie) słabo została oceniona liczba zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży. Respondenci wskazywali także na problemy z dostępem do opieki zdrowotnej. Należy w tym miejscu zaznaczyć, że komentarze udzielane przy realizacji badań wskazywały, że chodzi przede wszystkim o usługi specjalistyczne.

Potoczna, codzienna wiedza i oceny mieszkańców są idealnym materiałem do pracy warsztatowej i dogłębnym analiz. Oczywiście każde badania społeczne należy traktować z pewną dozą dystansu. Nie zmienia to jednak faktu, że niosą one za sobą każdorazowo dużą wartość diagnostyczną, której nie jest w stanie zastąpić żadne spotkanie z ekspertami lub lokalnymi liderami.

Założenia metodologiczne

Podstawowym narzędziem używanym w analizie strategicznej jest Analiza SWOT (Strenghts, Weaknesses, Opportunities, Threats). Jest ona zestawieniem mocnych i słabych stron analizowanego podmiotu (w tym przypadku Miasta i Gminy Czarne) oraz określenie jego szans i zagrożeń rozwojowych wynikających z wewnętrznych procesów i uwarunkowań – charakterystycznych i jednostkowych dla danego podmiotu. W klasycznym ujęciu można analizę SWOT zobrazować tak jak na poniższym rysunku:

Analiza SWOT

Ilustracja 3: Schemat analizy SWOT

Analiza poszczególnych obszarów życia społeczno - gospodarczego

Strategia powinna opierać się na mocnych stronach lokalnej społeczności i środowiska, eliminować jego słabości oraz wykorzystywać pojawiające się szanse (przy jednoczesnym minimalizowaniu zagrożeń). Tworzeniu strategicznego programu działania dla Miasta i Gminy Czarne skoncentrowane zostało przede wszystkim na ocenie wewnętrznych zasobów miasta i gminy, jej atutów i problemów. Jednocześnie przyjęto w analizie wszelkie zewnętrzne ograniczenia związane z położeniem geograficznym, obowiązującym systemem legislacyjnym, poziomem rozwoju gospodarczego regionu i kraju oraz możliwościami i ograniczeniami wiążącymi się ze stanem finansów publicznych. Wszystkie czynniki zewnętrzne analizowano pod kątem prawdopodobieństwa ich realnego wpływu na lokalną politykę samorządu.

Analizie poddano sześć najważniejszych obszarów działalności gminy – są to:

- Finanse
- Infrastruktura i ochrona środowiska
- Turystyka, kultura i rekreacja
- Gospodarka
- Strefa społeczna

W każdym z tych obszarów wskazano na atuty i problemy, wynikające z wcześniej przeprowadzonej diagnozy stanu Miasta i Gminy Czarne.

Mocne Strony Miasta i Gminy	Słabe Strony Miasta i Gminy
Rozbudowana infrastruktura energetyczna (gaz ziemny, linie wysokiego napięcia i GPZ)	Wyludniające się lokalne społeczności i ujemny bilans migracyjny
Duża leśistość terenów gminy	Brak miejsc pracy
Walory przyrodnicze sprzyjające rozwojowi turystyki	Niski poziom wynagrodzeń
Dużo miejsc pracy w służbach mundurowych i sferze budżetowej	Zły stan infrastruktury drogowej
Stosunkowo duża liczba organizacji społecznych i stowarzyszeń	Słabo rozwinięta baza noclegowa
Rozwinięta sfera usługowa	Niewystarczające zaplecze infrastrukturalne Czarneńskiego Centrum Kultury
Położenie na terenie miasta Czarne podstrefy Specjalnej Słupskiej Strefy Ekonomicznej	Brak zintegrowanych działań promocyjnych gminy oraz informacji dotyczących atrakcji turystycznych
Funkcjonowanie na terenie miasta Czarne Domu Pomocy Społecznej i Ośrodka Rehabilitacyjnego	Słabo rozwinięta sieć ścieżek rowerowych
	Zdewastowane zasoby komunalne
	Słabo rozwinięty transport publiczny
	Brak przygotowanych terenów inwestycyjnych
	Ograniczony dostęp do specjalistycznej opieki medycznej
	Mała ilość zajęć pozalekcyjnych skierowanych do dzieci i młodzieży
	Starzejąca się społeczność Miasta i Gminy Czarne
	Częściowo nieskanalizowany teren gminy

Tabela 34: Mocne i słabe strony Miasta i Gminy Czarne.

Szanse rozwojowe Miasta i Gminy	Zagrożenia dla rozwoju Miasta i Gminy
- położenie blisko klastra meblowego w Szczecinku	Likwidacja kolejnych pasażerskich połączeń kolejowych
Możliwość pozyskania środków pozabudżetowych (UE)	Rozbudowany system pomocy społecznej (eliminujący część osób z rynku pracy)
Rosnący potencjał turystyczny regionu	Oddalenie od głównych szlaków komunikacyjnych (drogi krajowe, ekspresowe, autostrady)
Organizacja na terenie miasta wydarzeń sportowych o zasięgu ogólnopolskim	Zwiększanie się liczby zadań samorządów lokalnych (kurczące się środki budżetowe)
	Coraz częstszy problem emigracji zarobkowej i „eurosieroctwa”
	Większa atrakcyjność dużych miast (migracja mieszkańców)
	Dedykowanie dużej ilości środków UE dla dużych miast (aglomeracji)

Tabela 35: Szanse i zagrożenia dla rozwoju Miasta i Gminy Czarne.

Jak już wspomniano wcześniej, analiza środowiska zewnętrznego i wewnętrznego została przeniesiona na najważniejsze obszary funkcjonowania gminy. W kolejnych punktach przedstawiono syntetyczne wyniki przeprowadzonych analiz głównych sfer życia społeczno-gospodarczego na terenie Miasta i Gminy Czarne.

FINANSE GMINY

SZANSE	ZAGROŻENIA
Dostępność funduszy unijnych w latach 2007-2013 i kolejnych w 2014-2020	Niepewność związana z systemem finansowania samorządu
Utrzymujące się tempo wzrostu gospodarczego	Opóźnienia w przygotowywaniu programów operacyjnych dla funduszy unijnych
	Niewystarczające subwencje oświatowe
SILNE STRONY	BRAKI/PROBLEMY
Stabilne dochody z tytułu podatków lokalnych	Stosunkowo wysokie zadłużenie
Duże sukcesy w pozyskiwaniu środków ze źródeł zewnętrznych	

Tabela 36: Analiza środowiska zewnętrznego i wewnętrznego - finanse gminy.

Infrastruktura, ochrona środowiska

SZANSE	ZAGROŻENIA
Możliwość pozyskiwania znaczącego wsparcia z funduszy unijnych	Zły stan techniczny dróg na terenie gminy
Możliwość pozyskania środków Funduszu Ochrony Środowiska	Brak planowanych nowych szlaków komunikacyjnych biegnących przez teren gminy
	Brak wystarczających środków zewnętrznych na działania proekologiczne
SILNE STRONY	BRAKI/PROBLEMY
Korzystne warunki do prowadzenia gospodarki leśnej i przemysłu drzewnego	Zanieczyszczenie rzeki Czernicy
Występowanie surowców naturalnych na terenie gminy	Niewystarczająco rozwinięta sieć kanalizacyjna
Rozwinięta sieć wodociągowa	Słabo wykorzystywane odnawialne źródła energii
Linia kolejowa przebiegająca przez teren gminy	Brak na terenie miasta dworca (miejsca przesiadkowego dla transportu samochodowego)
Rozwinięta infrastruktura energetyczna (prąd, gaz ziemny)	
Obszary chronione na terenie gminy	

Tabela 37: Analiza środowiska zewnętrznego i wewnętrznego - infrastruktura i ochrona środowiska.

Turystyka, Kultura i Rekreacja

SZANSE	ZAGROŻENIA
Wzrastająca liczba turystów na terenie powiatu człuchowskiego	Brak Lokalnej Organizacji Turystycznej promującej atrakcje w regionie
Możliwość pozyskania środków pozabudżetowych na działalność kulturalną, rekreacyjną i rozbudowę bazy turystycznej	Duża konkurencyjność okolicznych regionów turystycznych
Wzrastające zainteresowanie turystyką aktywną	Przewaga okolicznych gmin w kwestii gotowego zaplecza turystycznego
	Brak wystarczającego wsparcia dla rozwoju infrastruktury turystycznej ze strony władz wojewódzkich (regionalnych) jak i ze strony ministerialnej (władz centralnych)
SILNE STRONY	BRAKI/PROBLEMY
Duża lesistość terenu gminy	Mała liczba naturalnych zbiorników wodnych
Walory turystyczne i krajobrazowe	Niewystarczające zaplecze infrastrukturalne dla działalności Czarneńskiego Centrum Kultury (zbyt mały budynek, brak sali widowiskowej)
Kajakowy szlak rzeki Czernicy	Słabo rozwinięta baza noclegowa
Rozwinięta sieć obiektów kulturalnych na wsiach (świątlice wiejskie)	Marginalny rozwój agroturystyki
Pozostałość po obozach jenieckich z okresu II wojny światowej	Mała liczba usług związanych z turystyką
Zabytki architektury sakralnej na terenie gminy	Niewystarczające środki budżetowe przeznaczone na działalność sportową
Rozwijająca się turystyka kajakowa	Brak skutecznej promocji gminy
Obiekty sportowe na terenie gminy	Brak informacji turystycznej
Duża liczba stowarzyszeń zajmujących się sportem i turystyką	Niewystarczające zaplecze lokalowe Biblioteki Miejskiej
Możliwość turystycznego zagospodarowania terenu po byłej strzelnicy	

Tabela 38: Analiza środowiska zewnętrznego i wewnętrznego - turystyka, kultura i rekreacja.

Rozwój gospodarczy

SZANSE	ZAGROŻENIA
Dobrze rozwijające się sąsiednie gminy (cały region)	Brak strategicznych inwestorów
Stosunkowo niskie koszty pracy w regionie	Zagrożone likwidacją pasażerskie połączenia kolejowe
Atrakcyjne dla inwestorów koszty pracy na terenie gminy (stosunkowo niski poziom wynagrodzeń)	Duża konkurencja ze strony dużych miast i aglomeracji
	Odływ młodych i wykształconych mieszkańców
SILNE STRONY	BRAKI/PROBLEMY
Ulgi podatkowe dla inwestorów	Zły stan dróg lokalnych
Plan zagospodarowania przestrzennego	Oddalenie od głównych szlaków komunikacyjnych
Infrastruktura kolejowa	Brak przygotowanych terenów inwestycyjnych
Drogi wojewódzkie na terenie gminy	Brak oferty skierowanej do potencjalnych inwestorów
Położone na terenie gminy linie wysokiego napięcia, GPZ oraz gaz ziemny	Starzejąca się społeczność Miasta i Gminy Czarne
Baza edukacyjna w postaci szkoły średniej	Brak wykwalifikowanych kadr
Rozwijająca się na terenie miasta branża meblowa	Brak mobilności zawodowej mieszkańców
Dużo naturalnego surowca dla branży drzewnej	Brak inkubatora przedsiębiorczości
Funkcjonowanie na terenie miasta jednostki wojskowej i zakładu karnego	
Funkcjonowanie na terenie miasta Powiatowego Centrum Rehabilitacyjnego	

Tabela 39: Analiza środowiska zewnętrznego i wewnętrznego - rozwój gospodarczy gminy.

Sfera społeczna

SZANSE	ZAGROŻENIA
Możliwość pozyskiwania zewnętrznych środków aktywizacyjnych – PUP, PEFRON	Ujemny bilans demograficzny spowodowany wyjazdami zarobkowymi (wewnątrzkrajowymi i zagranicznymi)
Możliwość pozyskiwania środków na budownictwo mieszkaniowe	Mała atrakcyjność terenu gminy w zestawieniu z dużymi aglomeracjami
SILNE STRONY	BRAKI/PROBLEMY
Wystarczająca liczba przychodni lekarskich (lekarzy rodzinnych)	Utrudniony dostęp do specjalistycznych usług medycznych
Możliwość pozyskiwania mienia wojskowego lub będącego w zarządzie Agencji Mienia Rolnego	Dewastacja zasobów komunalnych
Przygotowane tereny pod zabudowę domków jednorodzinnych	Funkcjonowanie na terenie gminy terenów zdegradowanych (społecznie i urbanistycznie)
Dobrze rozbudowana sieć szkół na terenie gminy (podstawowych, gimnazjów i szkół średnich)	Starzenie się lokalnych społeczności
	Odptyw młodzieży (emigracja zarobkowa)
	Niewystarczające środków transportu lokalnego
	Mała liczba przedsiębiorców lokalnych
	Brak żłobka na terenie gminy

Tabela 40: Analiza środowiska zewnętrznego i wewnętrznego - sfera społeczna.

Wizja i misja Miasta i Gminy Czarne

Określenie wyboru ścieżki rozwojowej dla jakiegokolwiek jednostki terytorialnej lub administracyjnej nie jest proste. Ze względu na fakt zróżnicowania mieszkańców zarówno w sferze społecznej jak i ekonomicznej - nie da się zastosować jednego uniwersalnego rozwiązania, które dałoby szansę zrównoważonego rozwoju. Planowanie strategiczne jest procesem wieloaspektowym. Zmusza to do uwzględniania już na poziomie analiz tzw. megatrendów, czyli procesów zachodzących zarówno w krajowym, ale też szerszym otoczeniu.

Wyznaczenie celów strategicznych jest zadaniem, które pociąga za sobą szereg konsekwencji. Często może się wiązać także z koniecznością dokonywania „trudnych” wyborów. Podstawowym zadaniem zespołów budujących strategię rozwoju jest wyznaczenie celów, które sprawią, że dana jednostka czy organizacja będzie bardziej atrakcyjna i konkurencyjna. Scenariusz zakładający zrównoważony rozwój i ciągle podnoszenie konkurencyjności będzie musiał zostać wykluczony jeżeli nie wyznaczy się strategicznych zadań i kierunków. Brak szerszej perspektywy sprawia, że prowadzona polityka będzie się cechować brakiem wyraźnych trendów rozwojowych.

Przyjęta w przypadku Miasta i Gminy Czarne metoda opracowania Strategii gwarantuje utrzymanie jasnej struktury dokumentu. Najważniejszym, wyjściowym elementem jest w niej misja rozwoju gminy, która określa kierunki rozwoju analizowanej jednostki w perspektywie następnych kilkunastu lat. Określa ona w pewnym stopniu także priorytety działań samorządu w kontekście zapewnienia jego konkurencyjności oraz osiągnięcia oczekiwanego stanu. Sformułowanie misji jest przyjęciem zwięzłej sentencji, która w sposób syntetyczny ujmuje główne kierunki działań samorządu, zwracając jednocześnie uwagę na jego priorytety.

Strukturę dokumentu wyznaczającego plan strategicznego rozwoju Miasta i Gminy Czarne można przedstawić na schemacie:

Ilustracja 4: Struktura Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Czarne

Każdy dokument strategiczny powinien być zorganizowany w oparciu o wielopoziomowy model przypominający piramidę. Wierzchołek tego modelu stanowi Wizja. Kolejnym „piętnem” jest misja, będąca syntetycznym opisem sposobu postępowania w celu realizacji wizji gminy. Kolejnym po misji poziomem planowania są cele strategiczne. Wynikają one bezpośrednio z misji. Ich zadaniem jest konkretne zdefiniowanie kierunków rozwoju gminy. Pozwala to na zachowanie jasnego podziału Strategii, grupując poszczególne szczegółowe rozwiązania w każdym z obszarów planowania. Głównym złożeniem uszczegółowienia celów jest doprowadzenie w przyjętej perspektywie czasowej do osiągnięcia pożądanego stanu rozwoju gminy. Jak już wspomniano wcześniej, ten główny cel wskazany jest w określonej na szczycie piramidy misji.

Ostatnim poziomem są cele operacyjne, które mają za zadanie konkretyzować grupy zadań znajdujące się w celach strategicznych. Określenie ich jest kluczowe dla realizacji założeń strategii. Każdy plan musi bowiem zawierać konkretne kierunki działań i rozwiązań. Te ostatnie znajdują się na najniższym poziomie piramidy (i zarazem na najwyższym poziomie szczegółowości). Zawierają konkretne projekty, które pogrupowane są według celów strategicznych i operacyjnych i są konkretnymi odpowiedziami na zdiagnozowane problemy mieszkańców.

Samorząd gminy, wychodząc naprzeciw społecznym wyobrażeniom na temat pożądanых zmian w obszarze lokalnego życia społeczno-gospodarczego określił następującą deklarację wizji i misji Miasta i Gminy Czarne. Wizja gminy, sformułowana w oparciu o przeprowadzoną analizę strategiczną oraz uzgodnione kluczowe problemy gminy, przedstawia się następująco:

WIZJA
Gmina Czarne - gminą otwartą na rozwój przedsiębiorczości i inwestycji przyjaznych środowisku naturalnemu oraz atrakcyjnym ośrodkiem zamieszkania i aktywnego wypoczynku.

W oparciu o przyjętą wizję gminy Czarne, została sformułowana misja gminy o następującym brzmieniu:

MISJA
Gmina Czarne, mobilizując potencjał mieszkańców, będzie stymulować rozwój przedsiębiorczości, przyciągać zewnętrznych inwestorów, i doskonalić infrastrukturę techniczną. Poprzez aktywne systematyczne działania informacyjne, inwestycyjne i promocyjne będzie sprzyjać rozwojowi turystyki i kultury oraz budować silną i rozpoznawalną markę własną.

Rozwój gminy ma więc nastąpić między innymi w oparciu o ożywienie gospodarcze i rozwój przedsiębiorczości, co zapewni ciągły wzrost potencjału ekonomicznego w przyszłych latach. Jednym ze sposobów stymulowania rozwoju ekonomicznego będą inwestycje infrastrukturalne. Jednocześnie poszerzone zostanie spektrum usług skierowanych do mieszkańców i turystów.

Cele strategiczne Miasta i Gminy Czarne

Działania objęte Strategią pozwalają na kompleksowe ujęcie zrównoważonego rozwoju gminy w dziedzinie infrastruktury technicznej i społecznej, gospodarki oraz środowiska przyrodniczego. Dokładne określenie celów pozwoli na odpowiednią koordynację działań przez osoby i instytucje, które będą miały wpływ na realizację Strategii, wytyczającej długofalowe kierunki zrównoważonego rozwoju gminy.

W rezultacie przeprowadzonych analiz strategicznych z szerokim udziałem pracowników Urzędu Miasta i Gminy i jednostek podległych, radnych, szefów wielu innych instytucji i przedsiębiorstw, sformułowano sześć strategicznych celów rozwoju:

CELE STRATEGICZNE
1. Tworzenie warunków do przyciągania zewnętrznych inwestorów.
2. Stymulowanie rozwoju lokalnych przedsiębiorców oraz wspieranie rozwoju przedsiębiorczości.
3. Podejmowanie inwestycji infrastrukturalnych – szczególnie w zakresie infrastruktury drogowej oraz przygotowania terenów inwestycyjnych.
4. Rozwój infrastruktury społecznej.
5. Inwestycje w rozwój bazy turystycznej i kulturalnej.
6. Podjęcie działań mających na celu promocję oferty inwestycyjnej i turystycznej.

Tabela 41: Cele strategiczne Miasta i Gminy Czarne.

CELE SZCZEGÓŁOWE

<i>Cel strategiczny nr 1</i>	<i>Tworzenie warunków do przyciągania zewnętrznych inwestorów.</i>
-------------------------------------	---

Cel szczegółowy 1.1. Wyznaczenie i uzbrojenie terenów inwestycyjnych.

Atrakcyjność inwestycyjna zależy od wielu czynników. Jednostki samorządu terytorialnego nie mają bezpośredniego wpływu na czynniki makroekonomiczne. Wiele elementów tworzenia atrakcyjnych ofert można stymulować z poziomu lokalnego. Podstawowym jest przygotowanie atrakcyjnych terenów inwestycyjnych. Gmina Czarne charakteryzuje się stosunkowo dobrze rozwiniętą infrastrukturą techniczną. Dwie linie wysokiego napięcia przebiegające przez teren gminy, GPZ umiejscowiony w Czarnej, zgazyfikowane miasto oraz linia kolejowa, sprawiają, że jest to miejsce atrakcyjne dla potencjalnych inwestorów. Gmina nie posiada jednak wyznaczonych terenów inwestycyjnych, co sprawia, że ewentualne inicjatywy inwestycyjne ulegają znaczącemu wydłużeniu.

Proponowane zadania:

- przygotowanie planu zagospodarowania
- wydzielenie działek inwestycyjnych
- stworzenie podstrefy ekonomicznej (śląskiej lub pomorskiej)

Cel szczegółowy 1.2. Stworzenie systemu ulg podatkowych skierowanego do przedsiębiorców

Rozwój lokalnych społeczności jest uzależniony zarówno od czynników społecznych jak i ekonomicznych. Zrównoważony rozwój wymaga wielopłaszczyznowego podejścia do funkcjonowania lokalnych społeczności. Jednym z podstawowych zadań jest dążenie do stworzenia jak najlepszych warunków do rozwoju ekonomicznego mieszkańców. Tworzenie nowych miejsc pracy na terenie gminy Czarne powinno być stymulowane zarówno przez tworzenie przestrzeni inwestycyjnej jak przez system ulg podatkowych podnoszących atrakcyjność terenu gminy zarówno w oczach zewnętrznych inwestorów jak i lokalnych przedsiębiorców.

Proponowane zadania:

- przygotowanie uchwały de minimis

Cel szczegółowy 1.3. Stymulowanie rozwoju profilowanych szkół zawodowych

Procesy inwestycyjne są konglomeratem wielu analizowanych przez potencjalnych inwestorów kwestii. Jedną z podstawowych są zasoby kadrowe i łatwość rekrutowania potencjalnych pracowników. Miasto i Gmina Czarne chcąc podnosić swoją atrakcyjność w oczach zewnętrznych inwestorów musi uczestniczyć w procesie rozwoju szkolnictwa średniego i pomagać we wskazywaniu potrzebnych na lokalnym rynku pracy specjalności.

Proponowane zadania:

- przeprowadzenie analizy potrzeb edukacyjnych
- przygotowanie programu uruchomienia nowych kierunków (z dyrekcją Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych)

Cel strategiczny nr 2

Stymulowanie rozwoju lokalnych przedsiębiorców oraz wspieranie rozwoju przedsiębiorczości.

Miasto i Gmina Czarne przez ostatnie lata prowadziła zintensyfikowane działania mające na celu rozwój zarówno infrastruktury technicznej, jak i tej mającej na celu zwiększenie dostępności to tzw. usług publicznych. Działania, które umieszczone są w tym celu strategicznym są logiczną kontynuacją i uzupełnieniem dotychczasowych działań podejmowanych na terenie gminy. Są to działania zbieżne z ogólnokrajowymi tendencjami w omawianym zakresie. Różnorodne oczekiwania lokalnych społeczności są coraz częściej kierowane ostatnio nie do władz na szczeblu centralnym, ale na poziomie lokalnym. Stawia to przed samorządem nowe cele i wyzwania, które wiążą się coraz częściej z postrzeganiem ich jako faktycznego reprezentanta interesów społeczności lokalnej. Mieszkańcy coraz częściej traktują samorząd jako ciało o charakterze coraz bardziej usługowym. Ta rola JST objawia się także w działaniach na rzecz rozwoju lokalnej przedsiębiorczości.

Cel szczegółowy 2.1. Podnoszenie wiedzy i konkurencyjności przedsiębiorców.

Duża część społeczności Miasta i Gminy Czarne jest ekonomicznie uzależniona od szeroko pojętej sfery budżetowej. Dla zrównoważonego rozwoju ważnym źródłem utrzymania dla mieszkańców powinny być także podmioty wywodzące się z lokalnego rynku prywatnego. Jednym ze szczegółowych celów działań, które powinny być podjęte przez samorząd jest wspomaganie przedsiębiorców nie tylko na płaszczyźnie rozwoju infrastruktury czy systemu ulg, ale także uczestniczenie w transferze wiedzy. Samorząd powinien uczestniczyć w edukacji zarówno przedsiębiorców (informować o zmianach przepisów, o możliwych do wykorzystania środkach pozabudżetowych) jak i uczniów, dla których przedsiębiorczość powinna być jedną z przyszłościowych opcji zatrudnienia.

Proponowane zadania:

- przygotowanie szkoleń dla przedsiębiorców
- przygotowanie szkoleń dla uczniów (lekcje przedsiębiorczości)

Cel szczegółowy 2.2. Poprawienie komunikacji pomiędzy władzami miasta i przedsiębiorcami.

Opis celu:

Cel ten zwiera w sobie szeroko pojęte działania informacyjne skierowane do lokalnych przedsiębiorców oraz usprawnienie kanałów komunikacyjnych na linii samorząd – przedsiębiorcy. Poprawienie wzajemnych kontaktów może zostać osiągnięte przez stworzenie wspólnej platformy wymiany wiedzy, informacji i doświadczeń. Na terenie gminy powinna powstać organizacja zrzeszająca lokalnych przedsiębiorców, która będzie stanowiła organ doradczy i konsultacyjny dla Burmistrza i Rady Miasta.

Proponowane zadania:

- powołanie stowarzyszenia przedsiębiorców
- uruchomienie newslettera informacyjnego
- cykliczne spotkanie władz z przedsiębiorcami

Cel szczegółowy 2.3. Ułatwienie procesu założenia firmy.

Stymulowanie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości i sektora prywatnego powinno cechować się komplementarnością podejścia. Edukacja, informacja i wymiana doświadczeń są ważnymi elementami wsparcia dla przedsiębiorców. Często jednak najtrudniejsze są początki i mimo że nowa działalność ma potencjał rozwojowy, to brak informacji dotyczących procedur jej uruchomienia zmusza do zaniechania jakichkolwiek działań. Władze samorządowe powinny więc podejmować działania (oczywiście te, które leżą w ich kompetencjach), mające na celu ułatwienie przejścia przez proces otwierania nowej działalności gospodarczej.

Proponowane zadania:

- uruchomienie formy punktu informacyjnego
- ułatwienie załatwienia formalności związanych z zakładaniem i prowadzeniem działalności gospodarczej
- utworzenie Inkubatora Przedsiębiorczości w Czarnem

Cel strategiczny nr 3

Podejmowanie inwestycji infrastrukturalnych – szczególnie w zakresie infrastruktury drogowej oraz przygotowania terenów inwestycyjnych.

Stan infrastruktury technicznej na terenie danego obszaru determinuje jego pozycję konkurencyjną na rynku regionalnym i subregionalnym. Jest on w pewnym stopniu wyznacznikiem poziomu życia mieszkańców i dbałości władz samorządowych o ich perspektywy rozwojowe. Zapewnienie odpowiedniego poziomu urządzeń i wyposażenia gospodarstw domowych powinna być jednym z priorytetów działań samorządu. Zaplecze techniczne, upowszechnianie nowoczesnych rozwiązań w dużym stopniu ułatwia mieszkańcom codzienne życie oraz zachęca nowe osoby do migracji w celach osadniczych. Gmina Czarne chcąc być miejscem atrakcyjnym dla mieszkańców musi dbać o rozwój infrastruktury (m. in. drogowej, sanitarnej i społecznej).

Cel szczegółowy 3.1. Podejmowanie i stymulowanie inwestycje związanych z rozwojem infrastruktury drogowej.

W ramach tego celu szczegółowego podejmowane będą działania mające na celu inwestycje w modernizację dróg gminnych oraz stymulowanie działań mających na celu modernizację dróg powiatowych i wojewódzkich (przez ich zarządców).

Proponowane zadania:

- przebudowa dróg wojewódzkich (201 i 202)
- budowa obwodnicy Czarne
- remont drogi powiatowej (Krzemieniewo, Buszkowo)
- systematyczne remonty dróg gminnych
- remonty dróg dojazdowych do gruntów rolnych
- modernizacja dróg leśnych
- budowa ścieżek pieszo - rowerowych wzdłuż dróg wojewódzkich
- budowa ścieżek pieszo – rowerowych na terenie miasta Czarne

Cel szczegółowy 3.2. Przygotowanie terenów inwestycyjnych na terenie Miasta i Gminy Czarne.

Ten cel szczegółowy zawiera działania zmierzające do utworzenia na terenie Miasta i Gminy Czarne obszaru objętego specjalną strefą ekonomiczną (śląską lub pomorską) oraz przygotowanie uzbrojonych terenów inwestycyjnych, mających na celu stymulowanie zainteresowania ze strony potencjalnych inwestorów.

Proponowane zadania:

- opracowanie miejscowych planów zagospodarowania
- przygotowanie terenów inwestycyjnych w okolicach Zakładu Karnego w Czarne
- wyznaczenie terenów inwestycyjnych na terenie gminy, które zostaną objęte obszarem Specjalnej Strefy Ekonomicznej

Cel szczegółowy 3.3. Inwestowanie w ogólnodostępną infrastrukturę.

Celem nadrzędnym władz samorządowych powinny być działania ułatwiające funkcjonowanie lokalnych społeczności. Szczególnie ważna jest dbałość o najczęściej wykorzystywaną przez mieszkańców infrastrukturę: kanalizację, sieć wodociągową, drogi lokalne, chodniki i systemy oświetlenia ulicznego.

Proponowane działania:

- kanalizacja terenów nie przyłączonych do oczyszczalni ścieków
- modernizacja oświetlenia ulicznego (wykorzystywanie rozwiązań energooszczędnych)
- modernizacja i rozbudowa sieci wodociągowej
- modernizacja i budowa chodników i ścieżek rowerowych na terenach zabudowanych
- modernizacja i budowa wiat i przystanków autobusowych
- zagospodarowanie terenów zielonych na terenie miasta Czarne
- zagospodarowanie terenów zielonych na wsiach (zwłaszcza pozostałości po założeniach dworsko-parkowych)

Cel strategiczny nr 4

Rozwój infrastruktury społecznej.

Rozwój ekonomiczny każdorazowo musi być ściśle powiązany z rozwojem infrastruktury społecznej. O ile zadania infrastrukturalne prowadzone są przez samorządy od lat (rozbudowa bazy materialnej), to działania podejmowane w tzw. sferze miękkiej są często pomijane i traktowane jako „drugoplanowe”. Społeczności lokalne (w tym społeczność czarneńska) są złożonymi organizmami, które reagują zarówno na różnorakie czynniki zewnętrzne, jak i wewnętrzne. Zrównoważony rozwój w sferze społecznej musi nieść za sobą działania stymulujące lokalną społeczność (rozwój trzeciego sektora, różnorodne przekazywanie części zadań stowarzyszeniom itp.), ale musi także eliminować lokalne zagrożenia objawiające się degradacją pewnych przestrzeni społecznych. Działania zawarte w tym celu strategicznym mają przyczynić się do likwidacji zagrożeń dla lokalnej społeczności oraz do pobudzania jej aktywności i zaangażowania.

Cel szczegółowy 4.1. Kreowanie aktywnych, prospołecznych zachowań mieszkańców z myślą o podnoszeniu poziomu identyfikacji z obszarem gminy.

Opis celu:

Bierność, apatia i marazm to niezwykle częsta charakterystyka postaw mieszkańców małych społeczności. Zachowania tego sprawiają, że znacząco spada atrakcyjność miejsca, jawi się ono jako mało interesujące i nie atrakcyjne. Tego typu postawy często utrudniają także realizację wielu

przedsięwzięć, których beneficjentami jest cała społeczność lokalna. Praca nad procesem zmiany zachodzącej w świadomości społecznej niesie za sobą wiele potencjalnych pozytywnych efektów. Działania kreujące aktywne, prospołeczne zachowania i postawy pozwolą na powstanie trwałych podstaw silnego systemu identyfikacji z miejscem zmian w sferze tożsamości lokalnej. Działania prospołeczne wzmocnią także funkcjonowanie sektora pozarządowego. Efektywne i sprawnie funkcjonujące społeczeństwo obywatelskie na terenie gminy może stać się platformą współpracy z sektorem biznesu oraz otoczeniem gminy.

Proponowane zadania:

- organizacja wydarzeń związanych z historią gminy Czarne
- wspieranie działalności lokalnych stowarzyszeń i grup nieformalnych
- promocja i wspierane powstawania produktów lokalnych
- utworzenie rady seniorów oraz rady młodzieżowej
- utworzenie funduszu obywatelskiego

Cel szczegółowy 4.2. Działania rewitalizacyjne na obszarach społecznie zdegradowanych.

Opis celu:

Przestrzeń gminy Czarne w sferze społecznej została ukształtowana przez wieloletnie procesy związane zarówno z transformacjami ustrojowymi jak i funkcjonowaniem na jej terenie podmiotów takich jak jednostka wojskowa czy zakład karny. Wieloletnie przemiany ekonomiczne (m. in. likwidacja Państwowych Gospodarstw Rolnych, zubożenie terenów wiejskich, ograniczenie funkcjonowania jednostki wojskowej, migracje mieszkańców) sprawiły, że zarówno na terenie gminy, jak i samego miasta powstawały tereny, których funkcje przestrzenne, gospodarcze i społeczne ulegały stopniowej degradacji. Miasto i Gmina Czarne chcąc wyeliminować społeczne i przestrzenne enklawy podejmować będzie działania rewitalizacyjne, które obejmą tereny wskazane w systematycznie przeprowadzanych procesach delimitacyjnych.

Proponowane zadania:

- opracowanie delimitacji obszarów zdegradowanych na terenie Miasta i Gminy
- przygotowanie Strategii Rewitalizacji terenów zdegradowanych
- realizacja podstawowych działań wynikających z opracowanych dokumentów strategicznych.
- renowacja obiektów dziedzictwa kulturowego

Cel strategiczny nr 5

Inwestycje w rozwój bazy turystycznej i kulturalnej.

Oprócz elementów infrastruktury sportowo – oświatowej niezwykle ważne jest, aby w gminie rozwijała się baza turystyczna i kulturalna. Niewątpliwym atutem gminy Czarne jest duża leśistość terenu, a także rzeka Czarnica, która od lat staje się coraz częściej odwiedzanym przez turystów szlakiem kajakowym. Nie bez znaczenia dla atrakcyjności regionu jest także ciekawa i bogata historia Czarnego, na której ślady można natknąć się niemal w każdym zakątku gminy. By sprostać potrzebom zarówno społeczności lokalnej jak i potencjalnych turystów, samorząd będzie podejmował działania mające na celu zarówno rozwój bazy turystycznej i kulturalnej, jak i promocję powstającej oferty.

Cel szczegółowy 5.1. Stymulowanie rozwoju bazy noclegowej na terenie gminy Czarne.

Jednym z podstawowych problemów gminy Czarne (w sferze turystyki) jest niewystarczająca baza noclegowa. Ruch turystyczny na terenie gminy ma więc zdecydowanie charakter „przejazdowy”. Działania mieszczące się w tym celu szczegółowym mają na celu zwiększenie liczby miejsc noclegowych na terenie Miasta i Gminy i zwiększenie liczby turystów, którzy będą nocować na terenie gminy.

Proponowane zadania:

- wspieranie rozwoju agroturystyki poprzez działania informacyjne i promocyjne
- przygotowanie terenów pod bazę noclegową (potencjalnych terenów pod zabudowę hotelową)
- przygotowanie pola namiotowego i miejsc dla camperów (nad Czernicą)
- aktywne wykorzystywanie partnerstwa publiczno-prywatnego

Cel szczegółowy 5.2. Rozwój turystyki aktywnej na terenie gminy Czarne.

Działania, które będą podejmowane w ramach tego celu szczegółowego mają za zadanie podnieść atrakcyjność gminy Czarne jako miejsca idealnego do aktywnego spędzania czasu wolnego. Do głównych zadań należeć będą działania mające na celu stymulowanie rozwoju turystyki rowerowej oraz kajakowej. Ważnym elementem działań będzie także uporządkowanie wachlarza atrakcji znajdujących się na terenie gminy oraz udostępnienie turystom jednolitej informacji dotyczącej tych atrakcji.

Proponowane zadania:

- utworzenie wypożyczalni rowerów
- rozbudowa infrastruktury kajakowej nad rzeką Czernicą
- oznakowanie szlaków rowerowych
- utworzenie szlaku pieszo-rowerowego łączącego promenadę (Sarniak) i osiedle szczecineckie
- oznakowanie atrakcji turystycznych (park owadów, szlaki, miejsca noclegowe itp.)

Cel szczegółowy 5.3. Rozbudowa infrastruktury kulturalnej.

Na terenie Miasta i Gminy Czarne funkcjonuje kilkanaście obiektów kulturalnych. Należą do nich Czarneńskie Centrum Kultury oraz świetlice wiejskie. Czarneńskie Centrum Kultury jest jedyną instytucją kultury na terenie gminy. Zarządza ono całością infrastruktury kulturalnej. Jak wskazuje jednak przeprowadzona diagnoza, zaplecze którym zarządza CCK (zwłaszcza na terenie miasta) jest daleko niewystarczające. Działania mieszczące się w tym celu szczegółowym będą koncentrowały

się na budowie nowej siedziby CCK oraz wyposażeniu centrum w odpowiedni sprzęt umożliwiający realizację dużych imprez plenerowych. Równocześnie planuje się dalszy rozwój infrastruktury na wsiach.

Proponowane zadania:

- budowa nowego obiektu Centrum Kultury
- zakup sceny z oświetleniem
- budowy świetlicy w Wyczechach
- zakup samochodu dla Centrum Kultury (bus)
- modernizacja świetlic w: Nadziejewie, Domisławiu
- budowa lub adaptacja nowej siedziby dla Biblioteki Miejskiej

Cel strategiczny nr 6

Podjęcie działań mających na celu promocję oferty inwestycyjnej i turystycznej.

Wszystkie zadania realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego powinny mieć na celu zwiększenie konkurencyjności danej jednostki oraz sprawienie, że będzie to teren bardziej atrakcyjny niż inne. Zarówno poszukiwanie inwestorów, stymulowanie rozwoju przedsiębiorczości, przyciąganie turystów jak i działania inwestycyjne łączy jedno działanie. Wszystkie te przedsięwzięcia należy promować i o nich informować. Szczególnie ważne są działania promocyjne w sferze budowania oferty inwestycyjnej oraz sferze turystyki. Działania zawarte w tym celu strategicznym zakładają budowanie spójnego przekazu mającego na celu promowanie oferty inwestycyjnej i turystycznej Miasta i Gminy Czarne.

Cel szczegółowy 6.1. Przygotowanie materiałów promujących atrakcje turystyczne.

Działania promocyjne powinny mieć na celu zwiększenie konkurencyjności konkretnego obszaru i wyróżnienie go na tle innych. Podstawą tych działań jest konieczność zapewnienia dobrego zaplecza informacyjnego. W celu tym mieszczą się wszelkie działania inwentaryzacyjne i wydawnicze, które mają na celu zbudowanie systemu rzetelnej, przejrzystej i przyjaznej wiedzy dotyczącej lokalnych atrakcji turystycznych.

Proponowane zadania:

- opracowanie strony internetowej (atrakcje, mapy itp.)
- mapy turystyczne
- folder informacyjny
- postawienie dużej tablicy w centrum Czarne (z mapą i atrakcjami)
- poprawić przepływ informacji pomiędzy samorządem a organizacjami zajmującymi się obsługą ruchu turystycznego (regionalne organizacje turystyczne, Pomorskie Travel itp.)
- postawienie infomatu

- punkt informacji turystycznej (przy innej instytucji)
- udział w targach turystycznych

Cel szczegółowy 6.2. Przygotowanie promocji terenów inwestycyjnych.

Nie tylko atrakcje turystyczne wymagają aktywnych i systematycznych działań promocyjnych. Tereny inwestycyjne i oferta samorządu tworzona dla potencjalnych inwestorów także musi być odpowiednio przygotowana. Oprócz przygotowania materiałów ważne jest także dokładne określenie ich adresatów. Lokalne uwarunkowania, infrastruktura, zasoby ludzkie i całościowo pojęty potencjał rozwojowy musi zostać ustrukturalizowany i skierowany do odpowiednich grup odbiorców – posiadających zasoby i potencjał inwestycyjny.

Proponowane zadania:

- prasa związana z sektorem inwestycyjnym
- oferta inwestycyjna na stronie UMiG
- opracowanie materiału drukowanego z ofertą inwestycyjną
- kampanie outdoorowe w dużych miastach
- targetowana reklama internetowa
- przygotowanie filmu promocyjnego
- dostarczenie oferty do placówek dyplomatycznych
- współpraca ze strefą ekonomiczną (w kwestiach promocyjnych)

Struktura logiczna strategii

Poniżej przedstawiono graficzną ilustrację całościowej struktury planu strategicznego Miasta i Gminy Czarne:

Wizja	Gmina Czarne - gminą otwartą na rozwój przedsiębiorczości i inwestycji przyjaznych środowisku naturalnemu oraz atrakcyjnym ośrodkiem zamieszkania i aktywnego wypoczynku.					
Misja	Gmina Czarne, mobilizując potencjał mieszkańców, będzie stymulować rozwój przedsiębiorczości, przyciągać zewnętrznych inwestorów, i doskonalić infrastrukturę techniczną. Poprzez aktywne systematyczne działania informacyjne, inwestycyjne i promocyjne będzie sprzyjać rozwojowi turystyki i kultury oraz budować silną i rozpoznawalną markę własną.					
	CEL STRATEGICZNY nr 1	CEL STRATEGICZNY nr 2	CEL STRATEGICZNY nr 3	CEL STRATEGICZNY nr 4	CEL STRATEGICZNY nr 5	CEL STRATEGICZNY nr 6
	Tworzenie warunków do przyciągania zewnętrznych inwestorów.	Stymulowanie rozwoju lokalnych przedsiębiorców oraz wspieranie rozwoju przedsiębiorczości.	Podjęcie inwestycji infrastrukturalnych – szczególnie w zakresie infrastruktury drogowej oraz przygotowania terenów inwestycyjnych.	Rozwój infrastruktury społecznej.	Inwestycje w rozwój bazy turystycznej i kulturalnej.	Podjęcie działań mających na celu promocję oferty inwestycyjnej i turystycznej.
	Wyznaczenie i uzbrojenie terenów inwestycyjnych.	Podnoszenie wiedzy i konkurencyjności przedsiębiorców.	Inwestowanie w ogólnodostępną infrastrukturę.	Kreowanie aktywnych, prospołecznych zachowań mieszkańców z myślą o podnoszeniu poziomu identyfikacji z obszarem gminy.	Stymulowanie rozwoju bazy noclegowej na terenie gminy Czarne.	Przygotowanie promocji terenów inwestycyjnych
	Stworzenie systemu ulg podatkowych	Poprawienie komunikacji pomiędzy władzami	Przygotowanie terenów inwestycyjnych na	Działania rewitalizacyjne na	Rozwój turystyki aktywnej na terenie	Przygotowanie materiałów

skierowanego do przedsiębiorców.	miasta i przedsiębiorcami.	terenie Miasta i Gminy Czarne.	obszarach społecznie zdegradowanych.	gminy Czarne.	promujących atrakcje turystyczne.
Stymulowanie rozwoju profilowanych szkół zawodowych	Ułatwienie procesu założenia firmy.	Inwestowanie w ogólnodostępną infrastrukturę.		Rozbudowa infrastruktury kulturalnej.	

Większość zadań proponowanych do realizacji w poszczególnych celach szczegółowych nadal (w trakcie prac warsztatowych i konsultacji eksperckich) proponowana była na stosunkowo dużym poziomie ogólności. Aby wskazać działania, których planowanie pozwala na określenie ram czasowych poproszono ekspertów o określenie realnego czasu realizacji wybranych zadań. Poniższa tabela zawiera takie zestawienie.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Przygotowanie planu i wydzielenie działek inwestycyjnych							
Przygotowanie uchwały określającej szczegółowe warunki udzielania pomocy de minimis							
Utworzenie Inkubatora Przedsiębiorczości							
Budowa obwodnicy Czarne							
Remonty dróg gminnych i poprawa bezpieczeństwa							
Wykonanie dróg wewnętrznych, dojazdowych na działkach nr 35/20, 35/21 i 35/24							
Budowa miejsc postojowych pomiędzy blokami Ogrodowa 3a i 12a							
Modernizacja oświetlenia ulicznego na terenie Miasta i Gminy Czarne							
Budowa Świetlicy w Wyczechach							
Budowa Czarneńskiego Centrum Kultury							
Kochajmy Zielone - Modernizacja Parku Miejskiego w Czarne							
Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej							
Monitoring Miasta i Gminy Czarne							
Remont drogi powiatowej Kijno - Krzemieniewo							
Remont drogi powiatowej Sierpowo - Domisław							
Remont drogi powiatowej Czarne Międzybórz							
Budowa lub adaptacja budynku Inkubatora Przedsiębiorczości							
Przyłączenie do sieci wodno-kanalizacyjnej wsi: Kijno, Sokole, Sierpowo							
Rewitalizacja Centrum Miasta							
Modernizacja Drogi Wojewódzkiej 201 Czarne – Birnche							
Modernizacja drogi gminnej w Racinie							
Remont Świetlicy w Domisławiu							
Utworzenie szlaku pieszo-rowerowego łączącego promenadę (Sarniak) i osiedle szczecińskie							
Budowa pól namiotowych przy Czernicy							
Utworzenie wypożyczalni rowerów							
Remont świetlicy w Nadziejewie							

Tabela 42: Wybrane zadania o charakterze inwestycyjnym wraz z czasową perspektywą realizacji.

REALIZACJA I MONITORING STRATEGII ROZWOJU MIASTA I GMINY CZARNE NA LATA 2016-2022

Każdy dokument strategiczny jest propozycją zestawu zadań, które są wyzwaniem dla całej społeczności lokalnej, instytucji społecznych i administracji samorządowej. Proces wdrażania, monitorowania i aktualizacji zawiera zestaw działań, które mają uporządkować i ułatwić realizację Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Czarne na lata 2016-2022. Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Czarne zawiera zadania, które mogą leżeć w kompetencjach wielu podmiotów. Jej wdrażaniu powinna przyświecać zasada partnerstwa, która wymaga ścisłej koordynacji i współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami. Efektywność realizacji celów, które zawiera strategia wymagać będzie zharmonizowania działań. W ogromnej mierze forma procesu realizacji strategii zależeć będzie od **Centrum Koordynacji Lokalnej Strategii Rozwoju**²⁷. Zespół taki powinien być powołany przez Burmistrza Czarne. Cały proces zarządzania Strategią Rozwoju Miasta i Gminy Czarne powinien być przekazany w ręce przedstawicieli władz samorządowych, a więc w tym przypadku: Burmistrza Czarne oraz Rady Miejskiej. Od decyzji podejmowanych przez te organy (opartych każdorazowo o dokładną analizę wewnętrznych oraz zewnętrznych uwarunkowań społecznych i ekonomicznych) zależeć będzie tempo rozwoju lokalnego. Wcześniej wspomniane Centrum Koordynacji Lokalnej Strategii Rozwoju będzie miało przede wszystkim na celu:

- koordynację i harmonizację działań zapisanych w strategii i innych dokumentach planistycznych,
- koordynację współpracy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego, organizacjami społecznymi, grupami nieformalnymi,
- aktywne pozyskiwanie partnerów do realizacji zadań zapisanych w strategii,
- przygotowanie okresowych raportów o stanie realizacji strategii
- przygotowanie okresowych diagnoz dot. stanu społecznego i ekonomicznego gminy.

Ilustracja 5: Proces realizacji Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Czarne

²⁷ Rozumiane nie jako specjalnie powołana jednostka, ale jako zespół osób, których zadaniem będzie koordynacja strategii.

Szczególnie ważnym elementem działania Centrum Koordynacji Lokalnej Strategii Rozwoju jest opracowywanie okresowych raportów ze stanu realizacji strategii. Proces wdrażania jest bowiem uzależniony w dużej mierze od posiadanej wiedzy na temat stopnia realizacji postawionych celów. Wiedza i ciągły monitoring pozwoli na stałą ocenę efektywności prac nad realizacją strategii. Dokument ten nie powinien być traktowany tylko i wyłącznie jako wskazówka, ale jako plan, który przy uwzględnieniu różnych uwarunkowań powinien być realizowany.

Efektywność zarządzania procesem realizacji strategii wymaga także zaangażowania ze strony innych partnerów, z którymi współpracować będzie Centrum Wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju. Jednostki i organizacje, które aktywnie będą brały udział w koordynacji lub realizacji poszczególnych zadań zapisanych powinny mieć osoby wyznaczone do kontaktów z powołanym przez Burmistrza zespołem. Celem jest więc wytworzenie efektywnej poziomej struktury na terenie gminy Czarne, która będzie wspierać i stymulować zadania mieszczące się w zakresie pojęcia lokalnego rozwoju. Ewaluacja realizacji zapisów strategii oraz działania aktualizacyjne powinny być dokonywane co dwa lata. Wynika to przede wszystkim z konieczności uszczegóławiania poszczególnych celów i zadań oraz oceny tych, które zostały już zrealizowane. W trakcie raportowania każdorazowo powinna być przygotowana analiza wskaźnikowa (na podstawie danych dostarczonych przez jednostki referaty) oraz raport z realizacji celów szczegółowych.

Dla realnej oceny stopnia realizacji strategii szczególnie ważna jest analiza wskaźnikowa. Powinna ona być przeprowadzona na podstawie danych statystycznych pochodzących z tych samych źródeł. Rzetelny monitoring powinien być oparty o „Miary Realizacji Projektów”. Ich opracowanie musi być oparte o serie wskaźników wyodrębnionych ze zbieranych danych statystycznych. Ważne jest określenie poziomu wyjściowego aby mierzalny stał się poziom osiągniętych celów.

Ilustracja 6: Ewaluacja procesu realizacji Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Czarne

Analiza wartości poszczególnych wskaźników w równych odstępach czasowych pozwala ocenić, na ile podejmowane działania są zgodne są z zakładanymi celami i w jakim stopniu przyczyniają się do ich realizacji. Zaproponowane miary umożliwiają bezstronną ocenę osiągniętych efektów i pozwalają na ingerowanie w system wdrażania strategii.

Ocena efektywności powinna być także prowadzona w oparciu o porównywanie osiągniętych wskaźników pomiędzy gminami. Porównania powinny jednak uwzględniać charakterystyczne dla poszczególnych jednostek uwarunkowania i przez to identyfikować najlepsze pod względem efektywności wzory działania.

Indeks ilustracji

Ilustracja 1: Przebieg prac nad Strategią Rozwoju Miasta i Gminy Czarne.....	5
Ilustracja 2: Położenie Miasta i Gminy Czarne.....	6
Ilustracja 3: Schemat analizy SWOT.....	52
Ilustracja 4: Struktura Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Czarne.....	59
Ilustracja 5: Proces realizacji Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Czarne.....	71
Ilustracja 6: Ewaluacja procesu realizacji Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Czarne.....	72

Indeks tabel

Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym.....	9
Ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym wg płci.....	9
Migracje na pobyt stały gminne wg typu, kierunku i płci migrantów.....	10
Szkoły na terenie Miasta i Gminy Czarne.....	13
Opieka przedszkolna na terenie Miasta i Gminy Czarne.....	14
Obiekty kulturalne na terenie Miasta i Gminy Czarne.....	14
Działania inwestycyjne realizowane przez Czarneńskie Centrum Kultury (z dofinansowaniem ze środków zewnętrznych).....	15
Obiekty sportowe na terenie Miasta i Gminy Czarne.....	16
Jeziora i rzeki na terenie Miasta i Gminy Czarne.....	17
Zabytki wpisane do Wojewódzkiego Rejestru Ochrony Zabytków.....	18
Wpisane do wojewódzkiej ewidencji zabytków (teren gminy).....	19
Obiekty wpisane do wojewódzkiej ewidencji zabytków (teren miasta Czarne).....	20
Wykaz szlaków rowerowych i pieszych na terenie gminy Czarne.....	21
Liczba osób i rodzin objętych pomocą (za 2014 r.).....	23
Powody przyznania pomocy (za 2014 rok). *.....	23
Mieszkania oddane do użytkowania w poszczególnych latach. *.....	24
Budżet Miasta i Gminy Czarne w latach 2010-2014.....	24
Inwestycje w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego.....	26
Projekty zrealizowane w ramach Programu Operacyjnego "Kapitał Ludzki".....	26
Projekty zrealizowane w ramach PROW.....	28
Inne projekty realizowane przy udziale środków zewnętrznych.....	28
Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON.....	29
Podział użytków rolnych na terenie gminy Czarne.....	31
Gospodarstwa z uprawą wg rodzaju zasiewów.....	31
Drogi na terenie gminy Czarne.....	32
Ludność korzystająca z oczyszczalni wg lokalizacji.....	33
Płeć respondentów.....	36

Respondenci biorący udział w badaniu w podziale na miejsce zamieszkania.....	37
Miesięczne dochody netto uzyskiwane przez osoby biorące udział w badaniu.....	40
Deklarowane przyczyny chęci wyjazdu z terenu gminy Czarne.....	42
Szanse rozwojowe Miasta i Gminy Czarne wg wyników badań ankietowych.....	45
Słabe strony Miasta i Gminy Czarne.....	48
Współczynniki korelacji rho Spearmana dla wybranych zmiennych.....	51
Mocne i słabe strony Miasta i Gminy Czarne.....	53
Szanse i zagrożenia dla rozwoju Miasta i Gminy Czarne.....	54
Analiza środowiska zewnętrznego i wewnętrznego - finanse gminy.....	54
Analiza środowiska zewnętrznego i wewnętrznego - infrastruktura i ochrona środowiska.....	55
Analiza środowiska zewnętrznego i wewnętrznego - turystyka, kultura i rekreacja.....	56
Analiza środowiska zewnętrznego i wewnętrznego - rozwój gospodarczy gminy.....	57
Analiza środowiska zewnętrznego i wewnętrznego - sfera społeczna.....	58
Cele strategiczne Miasta i Gminy Czarne.....	61
Wybrane zadania o charakterze inwestycyjnym wraz z czasową perspektywą realizacji.....	70

Indeks wykresów

Wykres 1: Liczba mieszkańców wg lat.....	7
Wykres 2: Rozkład mieszkańców ze względu na płeć.....	7
Wykres 3: Rozkłady liczby mężczyzn i kobiet.....	8
Wykres 4: Bezrobotni na terenie Miasta i Gminy Czarne.....	10
Wykres 5: Bezrobotni w poszczególnych gminach (udział procentowy).....	11
Wykres 6: Liczba bezrobotnych w poszczególnych gminach.....	12
Wykres 7: Prognozowany wskaźnik Schneidera dla obszaru Powiatu Czulchowskiego.....	21
* Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy Czarne.....	23
Wykres 8: Dochody i wydatki w latach 2010-2014.....	25
Wykres 9: Liczba podmiotów w rejestrze REGON.....	29
Wykres 10: Podmioty wg grup rodzajów działalności PKD 2007.....	30
Wykres 11: Powierzchnia geodezyjna wg wykorzystania.....	30
Wykres 12: Płeć respondentów biorących udział w badaniu ankietowym.....	36
Wykres 13: Miejsce zamieszkania respondentów.....	37
Wykres 14: Mieszkańcy biorący udział w badaniu wg wieku.....	38
Wykres 15: Wykształcenie respondentów.....	39
Wykres 16: Zajęcie wykonywane przez respondentów.....	39
Wykres 17: Ocena dochodów uzyskiwanych przez respondentów.....	40
Wykres 18: Subiektywne poczucie związku z miejscem zamieszkania.....	41
Wykres 19: Gotowość respondentów do wyjazdu z miejscowości zamieszkania wg wieku.....	42
Wykres 20: Poziom zainteresowania mieszkańców sprawami publicznymi.....	43
Wykres 21: Ocena poziomu dostępności informacji dotyczących wydarzeń na terenie gminy.....	44
Wykres 22: Zainteresowanie sprawami publicznymi a ocena dostępu do informacji dot. wydarzeń.....	44
Wykres 23: Szanse rozwojowe Miasta i Gminy Czarne wg wyników badań ankietowych.....	46
Wykres 24: Największe atrakcje turystyczne na terenie Miasta i Gminy Czarne wg mieszkańców.....	47
Wykres 25: Słabe strony Miasta i Gminy Czarne.....	49
Wykres 26: Największe zagrożenia dla rozwoju Miasta i Gminy Czarne wg mieszkańców.....	49

Wykres 27: Statystyki dotyczące oceny istotności wybranych działań na terenie Miasta i Gminy Czarne.	50
---	----

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miejskiej w Czarne
mgr inż. Adam Leszek Breska